

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din
Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun: Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inzerate.
Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Usodna nedelja 17. septembra:

Vkorakanje sovjetske vojske na poljsko ozemlje

Nemška in sovjetska armada sta se v Brest Litovsku srečali

Ljubljana, 18. septembra.

Ko je pred nekaj tedni ameriško časopisje objavilo izjavo Trockega, ki živi sedaj v Mehiki, da obsega pogodba med Nemčijo in boljševiško Rusijo tudi vojaško sodelovanje, je ves svet smatral, da gre za ameriško časnikarsko raco. Šele ko so boljševiki po nemškem vdoru v Poljsko pričeli pridno mobilizirati in kopičiti velikanske vojne sile na poljski meji, se je političnih krogov polastilo vznemirjenje in pričela so se razna ugibanja po časopisju, proti komu mobilizirajo Sovjeti. Sumljivo pa je bilo, da je le nemški tisk ostal popolnoma hladen in le venomer ponavljal Goringovo izjavo, da bo vojna na Poljskem končana do konca septembra. Nemci so pač bili tudi od te strani popolnoma gotovi svoje stvari. Medtem ko je Molotov dal jasno izjavo, da hočejo Sovjeti z mobilizacijo svojih armad na zapadu le zavarovati svoje ozemlje pred navalom poljskih beguncev, so v Berlinu vedeli prav dobro da je v nenapadnem paktu, podpisanem pred nekaj tedni v Moskvi, bila dogovorjena tudi delitev Poljske med Sovjeti in Hitlerjevo Nemčijo. Zato v Berlinu sedaj tudi pozdravljajo nastop rdeče vojske. Trocki je torej bil le dobro poučen, očitno mnogo boljše kot francoska in angleška diplomacija. Kajti težko si je misliti, da bi pod takšnimi okoliščinami še mogli v Londonu Poljakom svetovati, naj se z orožjem v roki upro nemškim zahtevam po Gdanskem in poljskem Primorju.

Iz oklica sovjetske vlade, s katerim je naznanila vkorakanje rdeče vojske na Poljsko, bi se moglo sklepati, da Sovjeti igrajo na nacionalistično karto, kar bi pri boljševikih vsekakor bilo nekaj novega. Iz omenjene objave bi sledilo, da je med Nemčijo in Sovjeti dogovor, da boljševiki zasedejo ozemlje, ki je po večini naseljeno od Ukrajincev in Belorusov. To bi potem bila približno črta Przemysl—Brest Litovsk—Wilno. Seveda pa so na tem ozemlju tudi zelo močni poljski jezikovni otoki. Ostala Poljska pa bi bila nemška domena. Nemški časopisi v obirih odkrivajo načrte, ki jih ima Nemčija s preostalo Poljsko. Rajhu naj bi bila priključena Slezija, Poznanjska in Pomorjanska, pokrajine ob Visli pa bi tvorile nemški protektorat, ki bi bil podoben Češko-moravskemu z Nemcem prijazno vladavino. Če se ti načrti izpeljejo, potem bi Sovjeti dobili od sedanje Poljske kakih 10 milijonov prebivalcev, nekako toliko tudi Nemčija, v protektorat bi prišlo le 12—15 milij. Poljakov.

Nad Evropo jezdijo sedaj apokaliptični jezdec. Kakšna bo njena usoda, ve samo Bog, ki si je, kakor trdno verujemo, prihranil zadnjo besedo. Zato le neomajno v Boga zaupajmo in pa v pravico, ki jo nevede in nehoti večkrat v zgodovini pripravljajo celo tisti, ki se proti njej bore.

Stališče Japonske

Tokio, 18. septembra. AA. DNB. Vkorakanje sovjetskih čet v vzhodno Poljsko je napravilo v Tokiu najgloblji vtis. Ves japonski tisk je objavil vest v posebnih izdajah z velikimi naslovi. Listi še ne prenašajo nobenih komentarjev. Vojaški krogi na Japonskem smatrajo z ozirom na velike uspehe nemških čet in akcije sovjetske vojske, da je popolno razsulo poljske armade samo še vprašanje dni. Poučeni politični krogi trdijo, da je intervencija sovjetskih čet na Poljskem v zvezi z japonsko-sovjetskim nemonhamskim sporazumom. Omenjeni sporazum je dobil s tem še večji pomen. Predstavniki zunanjega ministrstva je sporočil danes novinarjem, da ni izključeno, da bo prišlo do splošne ureditve obmejnih vprašanj med Japonsko in Mandžurijo na eni ter Sovjetsko Unijo na drugi strani, kar si Japonska že več let želi.

Zemunska vremenska napoved: Deževno, na zapadu se bo ohladilo.

Zagrebska vremenska napoved: Oblačno, krajevno deževje.

Dunajska vremenska napoved: Oblačno, ponekod bo deževalo; hladneje.

Sovjetska nota Poljski

V noči med soboto in nedeljo je pomočnik komisarja za zunanje zadeve Potjomkin poljskemu veleposlaniku v Moskvi Grzybovskemu izročil uradno sporočilo sovjetske vlade, v kateri sovjetska vlada pravi, da sta poljska država in vlada prenehali obstojati, da je spopad med Nemčijo in Poljsko jasno pokazal notranji razpad poljske države in da je Poljska izgubila vsa svoja industrijska in kulturna središča. Ker torej poljske države ni več, so tudi vse pogodbe, ki so bile med Rusijo in Poljsko sklenjene, izgubile svojo veljavo. Ker je na ta način na Poljskem zavladovalo popolno brezvladje, je Rusija, za katero tako stanje pomeni resno nevarnost, prisiljena, da poseže v dogodke, ker ne more ostati ravnodušna napram usodi sorodnih Ukrajincev in Belorusov, ki potrebujejo zaščite.

Zato je sovjetska vlada dala vojaškemu poveljstvu rdeče armade navodilo, da vojska v nedeljo ob 4 zjutraj po našem, oziroma ob 6 zjutraj po moskovskem času prekoraji mejo bivše poljske države. Sovjetske čete, tako pravi nota sovjetske vlade poljskemu veleposlaniku, bodo prestopile mejo na vsej črti od Polocka na severu do Kamenjca ter Podolskega na južni meji.

Sovjetska vlada je vsebino te note sporočila vsem tujim poslanikom v Moskvi in obenem izjavila, da bo napram vsem inozemskim državam, v katerih ima diplomatske zveze, ostala slejkoprej nevtralna.

Stališče Poljske: Sovjeti so kruto kršili mednarodno pravo in njihov korak je surov napad

Poljski veleposlanik je odklonil, da bi sprejel sovjetsko noto na znanje, je pa poljsko vlado obvestil o njeni vsebini ter čaka od nje nadaljnjih navodil. Veleposlanik je nato nameraval odpotovati iz Moskve, po nasvetu angleškega in francoskega poslanika pa je sklenil, da zaenkrat še ostane v Moskvi in vzdrže stike z rusko vlado. Poljski veleposlanik v Parizu je zavrnil trditve sovjetske vlade, da se poljska vlada ne nahaja več na ozemlju poljske republike. Poljski veleposlanik v Londonu pa je izjavil: »Izgovor sovjetske vlade za opravičenje tega napada je, da je poljska vlada prenehala obstojati in da je za-

pustila področje Poljske, tako da je poljsko prebivalstvo na ozemlju izven poljsko-nemške vojne cone brez zaščite. Poljska vlada se ne more spuščati v nobeno razpravo o izgovoru, ki si ga je sovjetska vlada izmislila, da bi opravičila prekorajenje poljske meje. Poljska vlada odgovarja predsedniku republike ter pravilno izvoljenemu narodnemu parlamentu. Vlada se nahaja na poljskem ozemlju ter vodi vojno proti nemškemu napadalcu z vsemi sredstvi, ki soje v njeni moči. Z aktom neposrednega napada, izvršenega davi, je sovjetska vlada kruto prekršila poljsko-ruski pakt o nenapadanju, sklenjen v Moskvi 25. julija leta 1932. Nobeni oziroma politične, vojne, gospodarske ali druge narave ne morejo ob nobeni priliki služiti kot izgovor ali opravičilo za izvršitev napada.

Molotov poudarja krvno sorodstvo Belorusov in Ukrajincev z ruskim narodom

Ob 9.30 v nedeljo dopoldne pa je imel komisar za zunanje zadeve Molotov po ruskem radiu govor, v katerem je dejal, da je v Poljski položaj tak, da mora Rusija podvesti potrebne ukrepe za varstvo svojih koristi. Ona predvsem ne more mirno gledati, kakšna usoda bo doletela Ukrajince in Belorusce, ki so ruskemu narodu krvno sorodni in so v bivši Poljski bili v položaju popolnoma brezpravnih narodov. Zato Rusija, je dejal Molotov, smatra za svojo sveto dolžnost, da poda roko v pomoč bratom Belorusom in Ukrajincem v nekdanji Poljski. Ko je ruska vlada v začetku septembra vpoklicala rezerviste na svojem zapadu, ni mislila na poseg v poljske razmere, ker ni mislila, da se bo poljska država pokazala tako slabo in da se bo v komaj dveh tednih zrušila. Zato je sovjetska vlada dala nalog kmečko-delavski vojski, da vkoraka v Poljsko in tam napravi red ter poskrbi za boljšo usodo belih Rusov in Ukrajincev.

Zanimivo je, da je to prvo uradno sporočilo sovjetske vlade, v katerem se omenja narodnost in krvno sorodstvo kot važno počelo političnega življenja, kar je sovjetska vlada do zdaj teoretično tajila in niti v uradnem naslovu sovjetske države ni hotela izraziti, ker se ta država oficijelno ne imenuje ruska, ampak sama zveza socialističnih sovjetskih republik — SSSR, to je, sozvezje socialističnih sovjetskih republik.

Sovjetska armada vkorakala že 60 km globoko v Poljsko

Presenečenje angleške in francoske diplomacije, ki še ni zavzela stališča

Rdeča vojska pa je v napovedanih jutranjih urah v nedeljo, 17. t. m. na vsej mejni črti, ki je skoraj ravna, vkorakala na poljsko ozemlje.

Na vseh točkah so poljske čete Rusom nudile ogorčen hraber odpor, tako pri Kamenjcu Podolskem, pri Molodečnu, prav posebno pa pri obmejni postaji Baranovič. Sprito velike ruske sile ter položaja poljske vojske, ki je od Nemcev obkoljena, druge njene armade pa so razdeljene in odrezane. Poljaki seveda pohoda rdeče armade ne morejo ustaviti in so se Rusi nahajali že v 12 urah 50—60 km globoko na poljskem ozemlju ter bodo v kratkem prišli v stik z nemško armado.

Demokracija zapadnih držav, ki se tudi to pot ni pokazala dobro poučeno o dogodkih, ki so bili gotovo že davno pripravljeni, je bila po tem nastopu sovjetske vlade budo presenečena, čeprav seveda skuša tisk to prikrivati, kolikor se sploh da. Nihče ne ve, do kam mislijo Rusi prodrati, ali in kako so se z Nemčijo domenili, kako bosta Poljsko razdelili in razmejili in kaj misli Rusija ukreniti naprej: ali bo ostala sedaj nevtralna, ali pa se namerava še bolj okoristiti po sedanjem položaju. Doslej niti Anglija, niti Francija, kakor poudarjajo v Londonu samem, nista zavzeli še opredeljenega stališča k dogodku, ki naj po zamisli Nemčije in Rusije pomeni konec Poljske, in še nista v Moskvi zavzeli v tem pogledu svojega stališča. Razume se, da so zaradi ruskega vkorakanja v Poljsko silno vznemirjeni posebno v Romuniji in na Madžarskem, ker bo Madžarska dobila sedaj boljševiško Rusijo kot svojega neposrednega soseda. Romunija pa, ker se boji za Besarabijo in za Bukovino, če bi se Rusija ne ustavila pri tem, kar je naredila sedaj. V Bu-

dimpešti se najbrž tudi boje, da ne bi Sovjetska Rusija danes ali jutri postavila na dnevni red vprašanja Podkarpatske Rusije, ki jo je dobila s pomočjo sedanje zaveznice Moskve, Nemčije.

Zelo velika pozornost vsega sveta se obrača sedaj na Turčijo, o kateri pravi blok avtoritarnih držav, da se hoče preusmeriti popolnoma na stran Sovjetske Rusije ter prepričati, da ne bi kdo skušal s svojim brodomorjem vdreti v Črno morje, da zmoti ruske in nemške račune, dočim zapadne demokracije menijo, da bo Turčija ostala zvesta obljubam in paktom z Anglijo. Da tudi zadržanje Italije, ki ostaja slejkoprej popolna uganka, silno zanima zapadni demokraciji in vse nevtralne države, ni treba posebno poudarjati. Na vsak način je nastop Rusije prevrnil vse dosedanje račune na strani demokracij, ki so prisiljene, kakor pravi napot uradno sporočilo v Londonu, da se »znajdejo v novem položaju, katerega je treba najresnejše proučiti, preden bo mogoče ugotoviti posledice tega dejstva in njegov vpliv na bodoči potek dogodkov.

Poljska vlada se namerava preseliti v Pariz, kjer bo delovala dalje

Kar se tiče poljske vlade, se je do zadnjega prizadevala, da ostane na poljskem ozemlju kljub temu, da so nemške armade z vsemi silami pristiskale na poljske čete v južni Galiciji ter grozile odrezati tako poljski armadi kakor poljski vladni umik v Romunijo. Najprej so se umaknili iz Poljske inozemski diplomati, ki so se podali v Černo-

vice na Romunskem, sedaj pa, ko je bil javljen vpad rdeče vojske, je morala tudi vlada zapustiti poljsko ozemlje, da ne bi prišla v roke sovražnikov. Poljska vlada je že v nedeljo na mnogih avtomobilih in avtobusih zapustila svoj zadnji sedež Zalesčike in se pripeljala v Cernovice. Predsednik poljske republike Moscicki pa se je istega dne iz Poljske s letalom podal v Bukarešto, od koder se bo baže napotil v Francijo. V Cernovicah se nahajata tudi zunanji minister Beck in vrhovni poveljnik poljske vojske maršal Rydz Smigly z vsem generalnim štabom poljske vojske. V Cernovice je priletelo še 100 poljskih letal. V političnem oziru smatra poljska vlada, da Poljska kljub zasedbi po Nemcih in Rusih pravno še obstoji in je zato pozvala tuje poslanike, naj se preselijo tja, kjer se bo naselila ona, to je v Pariz.

Ponedeljek 18. septembra:

Sovjeti brez večjega odpora zasedajo Poljsko

Rdeča armada 150 km globoko v Poljski

Moskva, 18. sept. AA. Reuter. Komunique sovjetske vlade se glasi: Dne 17. septembra zjutraj so delavske in kmečke čete rdeče armade prekorale zapadno mejo na vsej črti od reke Zapadna Dvina ob latviški meji do Dnjestra ob romunski meji. Poljske čete so dajale slab odpor. Do večera so čete rdeče vojske zasedle Parapjanov, Volotin in Molodečno, prekorale reko Njemen ter dospale v Koroševico, Mir, Rovno, Tarnopol in Kolomejo. V toku borb so sovjetske letalske sile sestrelile sedem poljskih letal ter prisilile tri težke bombnike spustiti se. Prebivalstvo v zasedenih krajih je rdečo armado navdušeno pozdravilo.

Bruselj, 18. sept. c. Danes so se v Bruslju nenadoma pojavile dopisnice z mejami bodoče Poljske. Na teh dopisnicah so ozemlja vzdolž litavske meje in okoli Vilne poslкана z modro barvo in bi naj pripadla Litvi. Z rumeno barvo so poslкана ozemlja, ki jih bo od Poljske dobila Sovjetska Rusija. Ruska meja bi šla od severa in bi bil Balostok še v Rusiji, nato bi pa krenila proti jugu vzhodno od Lublina in bi nato zavila naravnost proti Slovaški zahodno od Przemisla, nato pa bi krenila nazaj ob madžarski in vsej romunski meji.

London, 18. sept. c. Po poročilih, ki so prispela semkaj, sta se nemška in ruska vojska danes združili pri Brest-Litovsku. Snidenje obeh vojsk je bilo zelo pristržno in je bilo prirejenih ob tej priliki več skupnih praznov in izmenjanih več obiskov med poveljniki obeh vojsk.

Moskva, 18. sept. c. Snoči je moskovski radio večkrat poudarjal, da so rdeče vojske vdrle na Poljsko kot predhodnice komunizma, ki se tako zmeraj bolj širi na zapadu. Na vzhodu pa sovjetska Rusija ne bo odrekla podpore maršalu Čangkaikšu.

S fronte pa poročajo, da so ruski oddelki v zasedenem ozemlju takoj začeli prirejati številne shode in zborovanja ter dosegli tak uspeh, da so vsi navdušeno ploskali komunističnim govornikom.

London, 18. sept. b. Poroča se, da se Poljska nadalje upira Nemcem, čeprav imajo tehnično premoč. Generalni štab rdeče armade poroča, da so ruske čete prodrle 150 km globoko v Poljsko in da so bile tam sprejete z velikim navdušenjem.

Zürich, 18. sept. b. Berlinski dopisnik »Neue Züricher Zeitung« poroča, da po vseh, ki so prispeli v Berlin, ruske čete napredujejo na Poljskem in da pri tem ne naltijo na kak večji odpor. Poljska vladna mesta so bila ne samo pripravljena na rusko akcijo, ampak so bila tudi točno poučena o vseh posameznostih. Misli, da bi moglo priti do kakšnega konflikta med Nemčijo in Rusijo, bi bila zabloda. Kar se tiče nemško-ruskega nenapadnega pakta, je bilo že od 24. avgusta vse točno dogovorjeno. Von Ribbentrop in Stalin sta se razgovorila o usodi Poljske in o stotinah kilometrov, ki naj se razdelijo med Nemčijo in Rusijo. Točno so tudi označili demarkacijsko črto.

Cernovice, 17. sept. AA. Stefani. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča, da so noči ob 18.30 sovjetske čete zasedle obmejno mesto Zaleszczuki ter tako prišle v stik z romunskimi obmejnimi oblastmi.

Berlin, 18. sept. AA. DNB. Na centralnem pokopališču v Kuxhafnu so pokopali z vsemi vojaškimi častmi angleškega radijskega telegrafista Kennetaya, člana posadke britanskega letala, ki so ga Nemci sestrelili v morju. Telegrafista so našli v morju dne 14. septembra.

Politični zapiski

Glas kočevskih Slovencev

»Kočevski Slovenci« od 15. septembra prinaša kratko notranjopolitično poročilo, katero sklepa s temile besedami: »Zelimo tej vladi sporazuma, ki so se Slovenci pod svojim voditeljem dr. Korošcem zanj nad 20 let borili, da bi v korist državne skupnosti ter skupne moči ta sporazum čim prej izvedla v blagor Hrvatov, Srbov in Slovencev.« — Z ozirom na članek, ki ga je bil v nedeljo priobčil »Hrvatski Dnevnik«, se nam v zvezi s tem zdi potrebno še enkrat naglasiti, da je slovenski narod vseh 20 let bodisi v vladi, bodisi v opoziciji pod vodstvom svojega voditelja dr. Korošca vedno branil načelo samouprave Slovenije. Na tem stališču smo Slovenci s svojim voditeljem stali tudi takrat, ko smo bili docela osamljeni. Jasno pa je, da smo delali tako politiko, ki je ustrezala našim slovenskim gospodarskim in kulturnim razmeram, ne da bi bili izpuštili izpred oči potrebe skupne države Jugoslavije.

Hrvatski list o krizi križarske organizacije

Na Hrvatskem se je zadnja leta močno razvila katoliška mladinska organizacija Križarjev, ki pa je zadnje dni zašla v krizo, menda zaradi novih dogodkov. Sarajevski »Katoliški Tjednik« piše v zadnji številki o tem takole: »Ako križarska organizacija preživlja krizo — nekako krizo prav gotovo preživlja — smo vsi dolžni pomagati, da jo prebrodi in premaga. Razdirati moralne kapitale ter velike versko-kulturne pridobitve, to ni junaštvo, to je manija. Tragična manija, ki jo bo Bog nepopustljivo sodil. Zakaj njegovo delo se podira. Zetisočkrat smo na tem mestu tožili zaradi naše hrvatske bolezni večnega započetja. Te bolezni se tudi danes bojimo. Ta bolezen je kakor nekako prekletstvo nad slovanskimi narodi. Mi smo kakor tisti evangelijski ljudje, ki se jim vse smeje. Vedno z veliko voljo in navdušenjem polagamo temelje, nikdar pa ne moremo hiše spraviti pod streho. Takoj poderemo, kar smo včeraj zgradili, nato pa znova na delo. Prav kakor otroci, ki se v blatu na koncu njive igrajo zidatci. Imamo nekako čudno potrebo, da povsod iščemo kakke napake, da vedno le kritiziramo in da smo v večini opoziciji. Vsakdo hoče biti učitelj, ideolog in graditelj — da vse, kar so drugi ustvarili, sujem z nogo v jarek ter vse na novo začnemo. Potem pa še sam gre v ropotarnico.« — Na drugem kraju pa isti list piše: »Križarji katoliške organizacije naj bodo verska elita, novo društvo Hrvatski Junak pa naj bo narodna organizacija mladinskih množic.«

Finančni položaj banovine Hrvatske

Zagrebski »Obzor« poroča: Kakor je znano, uredba o banovini Hrvatski določa finančno samostojnost banovine Hrvatske za tiste zadeve, ki spadajo v delokrog hrvatskega bana. Toda to načelno stališče se ni praktično rešeno. Kakor slišimo, v tem proračunskem letu vprašanje praktičnega uresničenja finančne samostojnosti banovine Hrvatske še ne bo praktično rešeno. Do novega proračunskega leta bo finančni položaj banovine Hrvatske ostal tak, kakor je bil odrejen za področje, ki je prišlo v njen sklop. Pač pa je verjetno, da bo vprašanje praktične izvedbe samostojnosti banovine Hrvatske rešeno z novim proračunom, to je do 1. aprila leta 1940, ko po ustavi novi proračun stopi v veljavo.

Kaj bo z uradniki banovine Hrvatske

Nekaj hrvatskih listov je poročalo, da bodo vsi nameščenici banovine Hrvatske stavljeni na razpoloženje za tri mesece. Kakor poročajo zdaj zagrebske »Novosti«, to poročilo ni pravilno. List pravi, da bo sicer res nekaj sprememb na nekaterih višjih in tudi nižjih položajih, kakor bodo pač nanesle spremembe razmere in potreba, vendar ne bo nikomur storjena krivica.

»Obzor« odgovarja

»Srbskemu kulturnemu klubu«

Zagrebski »Obzor« od 16. t. m. prinaša dolg odgovor na izjavo Srbskega kulturnega kluba, ki smo jo bili tudi mi prinesli. Obzorov odgovor med drugim pravi: »Srbski kulturni klub v Beogradu bi moral razvijati svojo delavnost na kulturnem in prosvetnem polju, varovaje tradicije srbskega naroda. To nalogo mu nalaga že njegov naslov. Pa ni tako. Srbski kulturni klub se je doslej že nekatokrat zapletel tudi v dnevna politična vprašanja. To je storil tudi s svojim sporočilom o sporazumu, o posebnih nacionalni in državni misli srbskega naroda itd. Iz tega sporočila izhaja, kakor da bi to društvo sebe imelo za glavnega razsodnika v najvažnejših vprašanjih življenja srbskega naroda in obstanka te državne skupnosti... Dasi pa je v Srbskem kulturnem klubu nemalo izrazitih in uglednih srbskih javnih delavcev, vendar da bi si Srbski kulturni klub mogel misliti, da bi sicer ni potrdila, da bi se srbska javnost zlagala s tem, da bi jo to društvo tudi politično zastopalo. Zadnje sporočilo bo v hrvatski in slovenski javnosti izzvalo nasproten učinek kakor pa so ga želeli sestavljalci. V tem sporočilu je sicer rečeno, da morajo Hrvati, Srbi in Slovenci imeti enake pravice in enake dolžnosti, toda prav politični zastopniki hrvatskega naroda že mnogo let zahtevajo, da bi tri komponente te države imele enake pravice in enake dolžnosti. Ne verjamemo, da bi si Srbski kulturni klub mogel misliti, da bi Hrvati doslej imeli ali da bodo v prihodnje imeli več pravice in manj dolžnosti kakor Srbi in Slovenci. Zato je zlasti tako stilizirani odstavek docela odveč, razen, če nima namena v nepoučeni srbski javnosti izzvati vtiska, kakor da bi bili Hrvati favorizirani na račun Srbov in Slovencev.«

40.000 juter zemlje prostovoljcem

Kakor poroča novosadski »Dan« iz Beograda, je okoli Pančeva kakih 40.000 juter zemlje na tako imenovanem Pančevskem Ritju. To zemljo, ki je državna last, so doslej oddajali tamkajšnjim kmetom v najem za dve leti. Sedaj pa bodo večino te zemlje razdelili prostovoljcem in drugim interesentom v last. Kar bi pa utegnili ostati, bi jo še oddajali v najem, toda samo za eno leto. S stališča narodne politike v tistih krajih, je ta sklep pameten in moder.

Vodstvo lista »Seljački dom«

»Seljački dom« je glasilo HSS za hrvatske kmečke množice. List je ustanovil rajni Radič. Po njegovi smrti do zdaj je bil njegov lastnik in izdajatelj dr. Maček, zdaj pa je postal lastnik, izdajatelj, glavni in odgovorni urednik g. dr. Juraj Krnjevič.

Nemško vojno poročilo:

Vojska na vzhodu končana

Berlin, 18. sept. AA. DNB. Vrhovno poveljstvo poroča: Vojska na Poljskem se približuje koncu. Lvov je popolnoma obkoljen, Lublin smo zavzeli in tako stoji del nemške vojske v glavnem na črti Lvov-Blodziej-Brest-Bjalistok ter je tako večina Poljske že zasedena. Za to črto se v zaledju še vrše na več krajih boji, da uničimo in zajamemo razbite dele bivše poljske vojske. Najmočnejši izmed teh delov so poljski oddelki južnozahodno od Visograde in med Prekadžuro in Vislo. Ti poljski oddelki znašajo približno četrtino celotne poljske armade. Nemško letalstvo je učinkovito sodelovalo pri preganjanju poljskih enot, obkoljenih južnozahodno od Visokroda. Poljska letala se niso večeraj prikazala na nobenem delu fronte. Tako so nemška letala končala svojo nalogo na vzhodu in se zdaj mnogo enot letalskih sil in protiletalskega topništva spet koncentriranih in so na razpolago, da jih pošljejo na drugo mesto.

Berlin, 18. sept. c. Danes je nemško vrhovno poveljstvo objavilo poročilo, v katerem pravi, da je treba smatrati, da so vojne operacije na Poljskem zaključene.

Černovice, 18. sept. AA. Stefani poroča, da je davi ob treh prispel v Černovice maršal Rydz Smigly z vsem generalnim štabom poljske vojske. V teku noči je prispelo v Romunijo nad 10.000 oseb. V to številko niso vračunane poljske čete. V Romunijo je prispelo več divizij poljske vojske, v prvi vrsti specializirani oddelki. Avtomobili rdečega križa neprestano prevažajo ranjence v Romunijo. Člani poljske vlade so odpotovali danes dopoldne v Bukarešto, odkoder se bodo podali v Pariz in London.

Usoda junaške Varšave

Nemci so jo pozvali, da se uda. Poljaki še niso odgovorili

Potem ko so nemške armade z vseh strani obkolile prestolnico Poljske Varšavo, ne da bi mogle do danes zlomiti hrabrega odpora poljske vojske in prebivalstva, so sedaj Nemci sklenili, da Varšavo pozovejo, naj se prostovoljno vda z ozirom na to, da se vrhovni poveljnik poljske vojske z generalnim štabom vred ne nahaja več na Poljskem, da je poljska armada povsod razdeljena in obkrožena in da so vkrakale v vzhodno in južno Poljsko sovjetske čete.

Vrhovno poveljstvo nemške armade je poslalo v soboto v Varšavo posebnega odposlanca častnika z belo zastavo. Častnik je prišel v Varšavo do najbližjega poljskega poveljstva ter zahteval, da ga odvedejo k poveljniku Varšave. Poveljniku so to sporočili, ta pa nemškega odposlanca ni hotel sprejeti. Nato je Nemec zahteval, naj se poveljniku izroči pismo, da naj se mesto preda. Toda poveljnik je odklonil tudi to.

Zato je nemško vrhovno poveljstvo poslalo še v soboto nad Varšavo letalsko ekadro, ki je metala na poljsko prestolnico ogromno število letakov, v katerih pravi, da je poljska vlada iz mesta napravila vojno pozorišče ter pozvala tudi civilno prebivalstvo, da se nemškim četam upre z orožjem v roki. Ker to nasprotuje mednarodnemu pravu in je Varšava postala vojno ozemlje, ima Nemčija

pravico postopati z Varšavo tako, kakor s sovražno armado. Ker pa Führer noče, da bi trpelo civilno prebivalstvo, pozivlja nemško glavno poveljstvo poveljnika Varšave, da mesto v 24 urah brez boja preda nemškim četam. Če ta zahteva ne bo sprejeta, daje nemška armada varšavskemu civilnemu prebivalstvu 12 ur časa, da mesto zapusti. Poveljnik Varšave pa bo odgovoren za to, če bi morala biti Varšava razrušena.

V nedeljo je poveljnik Varšave, ki je bil v soboto odklonil predlog nemškega vrhovnega poveljstva, po radiu sporočil vrhovnemu poveljstvu nemške vojske, da sprejme nemškega parlamentarca, na kar mu je poveljnik nemške obkroževalne armade sporočil, da je pripravljen sprejeti poljskega parlamentarca, s katerim se bo dogovoril glede predaje mesta.

Kakor sporoča agencija Stefani 18. t. m., to je v ponedeljek, pa poljski parlamentarci še niso prišli v nemški glavni tabor pred Varšavo. Toda Hitler je odredil, naj se na poljske parlamentarce pošlje nekaj časa počaka. Zato nemško topništvo in bombniki še niso pričeli Varšave bombardirati, da je rok za predajo potekel ob treh popoldne. Širijo se glasovi, da je v Varšavi nastal upor, ker del civilnega prebivalstva želi, da se Varšava preda in ohrani, dočim vojska misli, da jo je treba še naprej braniti.

Razdelitev Poljske je bila dogovorjena

Zadnja beseda bo padla na zapadu

Pariz, 18. sept. c. Včeraj francoski listi še niso vedeli, kako oceniti poseg ruskih čet v poljske zadeve. Danes pa vsi poudarjajo, da je bil ta poseg dogovorjen s pogodbo med Nemčijo in Rusijo dne 23. avgusta letos.

Pariz, 18. sept. b. Diplomatski krogi v Parizu trdijo, da nikakor niso bili presenečeni zaradi vkrakanja ruskih čet na Poljsko. Isto se poroča tudi iz Londona. To pa zaradi tega, ker so imeli dovolj vzroka verovati v tajno klavzulo rusko-nemške pogodbe o usodi Poljske. Izjava Molotova, da hoče Rusija ostati nevtralna, se tolmači tako, da se Sovjetska Rusija ne namerava boriti na nemški strani. Zadnja beseda pa bo izrečena na zapadu, kakor leta 1914 do 1918, ko je končna odločitev padla na zapadni fronti.

London, 18. sept. b. Angleški ministri predsednik Chamberlain in zunanji minister Halifax

Mirovni poizkusi

Anglija in Francija ne bosta odnehali

London, 18. sept. b. Iz diplomatskih krogov v Londonu se poroča, da namerava Hitler skoraj staviti nove mirovne predloge, medtem ko sta Francija in Anglija po raznih informacijah iz vladnih krogov odločeni ostati kljub novemu preokretu pri tem, da ostaneta na svojem dosedanjem stališču in da pod nobenim pogojem ne pomagata, da pride do premirja.

Basel, 18. septembra. c. Današnji »Basler Nachrichten« objavlja vest iz Berlina, da bo Hitler sedaj sporočil svoje mirovne pogoje in sprožil misel o splošni konferenci. Če pa teh mirovni predlogov zapadni velesili ne bi sprejeli, tedaj šele bi jih najbrž postavila Nemčija kot ultimat.

Rim, 18. septembra. b. V vladnem programu, ki je bil izdelan pod predsedstvom Mussolinija,

je določeno vse, da se za eno leto zagotovi ravnotežje porabe vseh proizvodov in da se pri tem tudi zagotove vse potrebščine državne obrambe. V Rimu smatrajo, da eventualno razširjenje evropskega konflikta, katero bi mogla izzvati sovjetska intervencija v nemško-poljskem sporu, ne more imeti nobenega večjega vpliva na zdržanje Italije. Italija je danes največja industrijska država v Evropi, ki je ostala ob strani v nemško-poljskem sporu. Njena vojska pripravljeno predstavlja pozitiven element za okrepitev italijanskega političnega vpliva na nadaljnji razvoj evropskega položaja. Prva naloga Italije je, da v sedanjem trenutku izkoristi vsako priliko, da podpre vse diplomatske akcije, ki bi mogle skrajšati in ublažiti sedanjo vojno. Italija podvzema vedno nove diplomatske korake v tej smeri.

Mnenje angleške javnosti

Mir, toda ne za ceno Poljske!

London, 18. septembra. AA. Reuter: Urednik »Timesa« piše o najnovejšem preokretu, ki je nastal zaradi vkrakanja sovjetskih čet na Poljsko ter pravi, da je še pre zgodaj napovedovati posledice ter sklepe, ki jih bo zaradi tega sprejela angleška vlada. Verjetno je angleška vlada na osnovi sovjetsko-nemškega pakta predvidevala to eventualnost. Diplomatski urednik »Timesa« smatra, da bi sovjetska vlada vsekakor načela gotova vprašanja v zvezi s Poljsko, ako bi bila sklenila sporazum z Anglijo in Francijo. Za časa francosko-angleško-sovjetskih pogajanj v Moskvi se je moglo opaziti, da sovjetska vojska ne želi sodelovanja s poljsko vojsko. V članku se naglašja med drugim stavek v notih Molotova, v katerem govori o potrebi zaščite beloruskega in maloruskega življa na Poljskem. »Times« smatra, da Turčija zaradi preokreta ne bo prisiljena spremeniti svojega dosedanjega stališča glede njene varnosti na Sredozemskem in Črnem morju.

»Daily Telegraph« smatra, da je sklep sovjetske zveze o zasedbi Poljske prišel prej kakor se je pričakovalo zaradi hitrega razvoja dogodkov na poljskem bojišču.

»News Chronicle« polemizira z gotovimi trditvami v notih Molotova

»Daily Mail« piše zelo ostro o včerajšnji iniciativi sovjetske vlade.

»Daily Herald« istotako ostro kritizira zadnje sklepe moskovske vlade.

»Daily Telegraph« prinaša med drugim poročilo svojega političnega urednika, da niti Francija niti Anglija do tega trenutka nista prejeli obširnejših poročil svojih veleposlanikov v Moskvi v zvezi z včerajšnjim sklepom sovjetske vlade. Ko bodo ta poročila prispela, bo mogoče pravilneje soditi o vprašanju ter o tem, kako daleč sega sporazum, ki je bil sklenjen med sovjetsko vlado in nemško vlado o sodelovanju glede sedanjega spopada. Za zdaj prevladuje vtis, da obseg tega sporazuma o sodelovanju ni pretirano velik. Ugotavlja se, da iz Ankare ni nobene vesti, ki bi dovoljevala mnenje, da je najnovejši preokret povzročil kakršno koli spremembo dosedanjega stališča turške vlade.

Stockholm, 17. septembra. AA. Havas: »Stockholms Tidning« objavlja uvodnik, v katerem izraža globoko priznanje za junaštvo, poštvalnost, hrabrost in patriotizem poljskega naroda, ki sedaj brani svojo domovino. List pravi, da so vse te lastnosti, ki jih zdaj občudujemo, tradicionalne lastnosti slavnega poljskega naroda. Članek nato

navaja težko zgodovino Poljske ter ostro kritizira rusko-nemški načrt, da se Poljska uniči in zmanjša na malo tamponsko državo med dvema ogromnima silama. List zavrača trditve o Stalinovi pravici govoriti kot zaščitnik manjšin. Nato se list sprašuje, ali je gotovo, da Belorusi in Ukrajinci na sovjetskem ozemlju živijo svobodno in ali manjšine na Poljskem svobodno in po svoji želji postati manjšine v Sovjetski Rusiji. Nevtralne države, ki nepristransko gledajo dogodke in ki želijo miru, želijo, da se mir obnovi, toda ne za ceno svobode poljskega naroda.

Romunija bo ostala strogo nevtralna

Madžarska vznemirjena in se zanaša na Italijo

Pariz, 18. septembra. c. Pariški listi objavljajo vest, da je romunski zunanji minister Gafencu izjavil, da bo odslej, ko je Rusija posegla v vojno na Poljskem, Romunija še bolj nevtralna kot je bila doslej, če je to sploh mogoče in da se bo omejila zgolj na strogo obrambo svojih meja.

Francoski listi mislijo, da je to prvi uspeh Molotove dvoumne izjave, da je Rusija vključil posegu v vojno nevtralna. Kajti sicer bi po svoji zavezniški pogodbi Romunija morala iti Poljski na pomoč, brž ko so ruske čete prekorale poljsko mejo, čeprav v Bukarešti to zanikujejo in pravijo, da te obveznosti nimajo po nobeni pogodbi...

Bukarešta, 18. septembra. AA. Reuter. Uradno se poroča, da je romunska vlada podvzela vse ukrepe, da zavaruje integriteto svojih meja. Obveščeni krogi trdijo, da Poljska Romunije ni zaprosila za pomoč proti ruskemu vdoru.

Bukarešta, 18. sept. b. Sovjetska vlada je poslala romunski vladi posebno noto, v kateri Romuniji zagotavlja svojo popolno nevtralnost. Romunskemu narodu je vohod ruskih čet na Poljsko ostal dolgo popolnoma neznan, ker v nedeljo ne izidejo nobeni časopisi in je radio šele pozno zvečer javil to vest. Presenečenje med narodom je bilo seveda zelo veliko. Snoti je bil železniški promet med Bukarešto in Černovicami za privatne osebe ukinjen, ker je proga rezervirana za vojaške potrebe. Ulična razsvetljava v Bukarešti je zmanjšana za polovico.

Budimpešta, 18. sept. b. Poročila o ruskem prodiranju na Poljsko madžarska vlada in javnost spremljata z največjim zanimanjem. Teley je v soboto ob priliki ustoličenja škola v Oberlandu naglasil neodvisnost Madžarske. Ko se je v nedeljo vrnil v Budimpešto, se je delj časa razgovarjal z ministrom zunanjih poslov grofom Czakyjem. Z največjo pozornostjo se tudi pričakuje poročila iz Rima, Bukarešte in Ankare. Kakor javlja rimski dopisnik vladnega lista »Montagsblatt«, ruski korak ne bo imel nobenega vpliva na politiko Italije.

Na zapadu mirno

Pariz, 18. septembra. AA. Havas: Komunique z dne 18. septembra zjutraj se glasi: Noč je bila mirna na vsem bojišču. Krajevne aktivnosti zveznih oddelkov.

Berlin, 18. septembra. Na zapadu ni bilo pomembnejših bojev. Pri Saarbrücknu je neko nemško lovsko letalo sestrelilo neko francosko letalo. 17. septembra ni bilo letalskih napadov na nemško ozemlje.

Zadnje vesti:

Proglas predsednika Mosčickega

Černovice, 18. sept. c. Predsednik poljske republike je včeraj popoldne podpisal proglas na poljski narod. Proglas je bil podpisan in objavljen, ko je bila vsa vlada s predsednikom republike na poljskem ozemlju.

V proglasu sporoča predsednik Mosčicki, da je zaradi nastalega položaja sklenil prenesti sedež predsedstva republike in vlade tja, kjer bo lahko vlada delala z njim naprej za republiko in za Poljsko do končne zaključne zmage.

Državljanse poziva predsednik, da naj hrabro prenašajo vse težave s tisto hrabrostjo in pogumom, ki se v teh dneh proslavlja po vsem svetu. Večna Previdnost bo poslej ževala nad usodo poljskega naroda.

Rydz Smigly ni zapustil Poljske

London, 18. sept. c. Maršal Rydz Smigly je po vesteh Pata na bojišču pri Kutnu in ni zapustil poljskega ozemlja.

Poljaki so zažgali vse petrolejske vrelce

London, 18. sept. c. Pat poroča, da je poljska vojska pri umiku uničila vse petrolejske vrelce. Petrolejski vrelci vsi gore in niso uničeni samo za nekaj mesecev, ampak še za leta. Prav tako so uničili tudi vsi premoženjstvi.

London 18. sept. c. Po vesteh s poljskega bojišča so nemške letalske sile tam izgubile 300 letal in 1000 nemških pilotov je padlo.

Tallin, 18. sept. c. Pred nekaj dnevi je pribežala v Tallin poljska podmornica »Orel« in so jo oblaesti zaplenile in posadko dale pod stražo. Danes pa je podmornica iz Tallina pobegnila na široko morje in odpeljala s seboj še stražo, ki je bila na podmornici.

Kaj bo storila Litva?

Kovno, 18. sept. c. Popoldne je litavski zunanji minister sprejel sovjetskega odpravnika poslov in se z njim zelo dolgo posvetoval. Gre za zadnje dogodke na Poljskem in vsi mednarodni krogi pričakujejo, da je bilo na tem sestanku sklenjeno, ali naj Litva poseže v poljske zadeve z zasedbo Vilne.

Karel Radek Stalinov guverner zasedene Poljske

Černovice, 18. sept. TG. Zmeraj bolj trdovratno se širijo vesti, da je Stalin imenoval za guvernerja tistega dela Poljske, ki ga bodo zasedle rušiče, proslulega komunističnega politika in publicista Karla Radeka. Karel Radek je bil v letu 1937 obsojen v enem izmed številnih trockističnih procesov na 10 let ječe. V tistem procesu sta si rešila glavo vamo Radek in Sokolnikov, vsi drugi pa so bili obsojeni na smrt in postreljeni v kletih Lubjanke.

Karel Radek je poljski Žid in je njegovo pravo ime Abraham Sobelsohn. Rodil se je leta 1885. v Lvovu v Galiciji. Zelo mlad je vstopil v socialno demokratsko stranko in ko je bil 21 let star (1906), je bil že urednik glavnega socialističnega glasila »Rdeča zastava«. Pozneje je deloval v znanih nemških socialističnih listih v Nemčiji, in sicer v Lipkem in v Bremenu do izbruha svetovne vojne. Ko je nastala vojna, je pobegnil v Švico in se pridružil Ljeningovemu krožku. Z Ljeningom je leta 1917. odpotoval v Rusijo.

Ko je Ljening uvedel svojo diktaturo, je prevzel Karel Radek v zunanem komisariatu oddelček za Srednjo Evropo. Pozneje je prešel v kominterno in tam organiziral komunistično delovanje v vseh deželah Srednje Evrope. Leta 1918. je odšel v Nemčijo, kjer je sodeloval pri revoluciji, ki sta jo organizirala in vodila Liebknecht in Rosa Luxemburg. Ko je bila ta revolucija zlomljena, je bil Radek zaprt in šele leta 1919. se mu je poerečilo vrniti se v Rusijo.

Dokler je živel Ljening, je igral v komunistični stranki zelo vidno vlogo. Bil je ves čas član predsedstva stranke in izvršilnega odbora kominterne. Po Ljeningovi smrti pa se je navezal na Trockega in odšel v letu 1927. z njim tudi v pregnanstvo. Poskušal je tudi pobegniti čez mejo, pa so ga čestiti pravočasno ujeli.

V sporu s Stalinom je bil do konca leta 1929. ko se je popolnoma podvržal novim načelom. Prišel je zopet povsod v milost in postal glavni urednik vladnega lista »Izvestija«. Prodiral je zelo hitro v ospredje stranke in vladnega življenja in v letu 1932. je bil že v taki milosti pri vseh vodilnih ljudeh, da je bil poslan tudi kot član evropskega zastopstva na razorožitveno konferenco v Ženevo.

Po letu 1935. je Stalin začel odločno borbo proti Trockijevim pristavcem. Iz ruskega življenja so morali izginiti vsi, ki niso bili popolnoma v skladu s tisto »glavno linijo«, ki si jo je od časa do časa po potrebah uravnaval Stalin. Sledila je cela vrsta procesov, javnih in tajnih, ki so se vsi zaključevali s splošno obsodbo na smrt vseh obtožencev in osumljencev. Tako je izginila cela tista generacija, ki je sodelovala z Ljeningom. Vsi so bili obsojeni na smrt in postreljeni 24 ur po izreku obsodbe. Ta »čistka« Stalinovih tekmecev iz Ljeningove dobe je seveda ujela tudi Karla Radeka, ki je hitro prišel v preiskovalni zapor in nato na obtožno klop. Vsi so mislili, da bo tudi on obsojen na smrt. Pa ni bil Izpeljal je tako vso razpravo, da ga je moral sodnik obsoditi na deset let robije. Stalinu je eporočilo, da ve še za novo zaroto, v kateri bo lahko pričal samo tedaj, če bo ostal živ. Stalin je to pričo potreboval in Radek je za nekaj mesecev odšel na prisilno delo v Verčinsk.

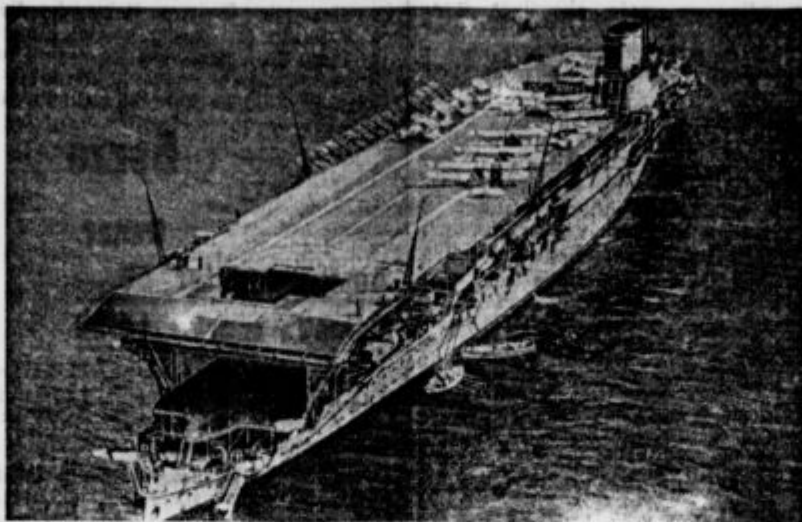
Zanimivo je, kaj je tedaj na razpravi Karel Radek razlagal o vsem, za kar so ga obtožili. Tedaj je Stalin njega in njegove tovariše dolžil, da srujejo zavezništvo z Nemčijo in da hočejo s tujo pomočjo vreči komunistični režim v Rusiji. Državni tožilec je tedaj omenjal celo to, da je glavni obtoženec Pjatakovič v Berlinu imel več sestankov s Hesseom v tej smeri, nato pa s tajnim letalom odpotoval na Švedsko, kjer je Trockega obvestil o tem, kako napreduje zarota proti Stalinu. Radek je tedaj priznaval, da je res deloval za zblizanje z Nemčijo, to pa zato, ker je bil prepričan, da se bo ruski režim, tak kot je, zrušil v notranjosti in da ne bo prenesel tako nevarnega nasprotstva kot je Nemčija. Na razpravi je Radek priporočeval, da je bil v letih 1934 in 1935 položaj »sovjetske Rusije« tak, da bi bilo nujno potrebno komuniste likvidirati. Rusijo razdeliti in se za nov način sožitja dogovoriti z novo Nemčijo. Seveda so pripravljeni vsi skupaj tudi Stalinov umor in pri tem delu svojega govora se je povzpela Radek celo do trditve, da bi bila njegova vloga nekako enaka, kakor je bila vloga Principa v sarajevskem atentatu. Radek je zaključil svoja izjavanja z besedami, da v svojem zaročnistvu ne vidi nikamor več naprej in da zasluži smrtno kazen.

Med tem pa je Stalin že obvestil o tem, da ve še mnogo stvari o vseh teh »zarotah« proti njemu in njegovemu življenju. Če ga bodo ustrelili z drugimi vred, ne bo mogel ničesar povedati; s Sokolnikovim eta bila edina obsojena na 10 let

Karel Radek

robije, vsi drugi s Pjatakovič na čelu pa na smrt. Radek je za kratek čas odšel v Sibirijo, toda v juliju 1937 se je sprožil veliki proces proti maršalu Tuhačevskemu in celi vrsti sovjetskih generalov.

»Courageous«

London, 18. septembra. c. Angliška admirali-teta je danes objavila uradno poročilo, da je nemška podmornica torpedirala angleško vojno ladjo nosilko letal »Courageous«. Ladja je takoj utonila. Torpedovke in ostale vojne ladje, ki so

Radekovo pričevanje je tako zaleglo, da so vse te vojaške odličnice z dvema maršaloma (Tuhačevski in Jegorov) in več admirali in generali na čelu po kratki razpravi takoj postrelili, češ, da so bili v zvezi z Nemčijo. Za nagrado tako dragocenega pričevanja je bil Radek pomiloščen, vrnil se je v Moskvo in kmalu prodrl v vse vodilne kroge. Najprej je postal vodja oddelka za srednjeevropske zadeve pri kominterni, nato pa glavni urednik »Izvestija«. Prav tedaj je bil po zadnji veliki protitrockistični razpravi obsojen na smrt in ustreljen Buharin, ki ga je tudi izdal s pričevanjem njegov prejšnji redakcijski tovariš Radek, ki je nato lahko zavzel mesto svojega tovariša v uredništvu.

spremljale vojno ladjo, so takoj napadle podmornico in po angleških vesteh tudi potopile. Vojna ladja je imela redno 1200 mož posadke, tokrat pa na ladji ni bilo toliko mož. Za namene mornariškega letalstva je bila določena že v letu 1915. in je bila predelana iz starejše ladje.

Junaški narod

Grdanci, 17. sept. AA. Stefani. Poljski oddelki, ki so se umaknili iz Gdinje na hribe severno od mesta, se še nadalje upirajo. Topniški dvoboj se nadaljuje vedno močneje. Nemške čete so podvzele močno akcijo, da bi zasedle zadnje položaje, ki jih držijo Poljaki. Topništvo in vojne ladje stalno bombardirajo polotok Helo, čigar padec je v kratkem pričakovati.

Splošna mobilizacija na Slovaškem

Bratislava, 18. septembra. c. Danes je bila na Slovaškem oklicana splošna mobilizacija. Vest je zbudila veliko pozornost zlasti na Madžarskem.

Poljsko zlato gre v Anglijo

Bukarešta, 18. septembra. m. Preteklo sredo je poljska vlada polovico zlate rezerve poljske narodne banke prepeljala v Romunijo ter je zlato ukradla na angleško ladjo »Eucene«, ki je takoj odplula proti Aleksandriji. Te dni pa je v luko Constanza prispela druga polovica zlate rezerve poljske narodne banke ter bo zlato prav tako druga ladja odplujala v Aleksandrijo. Rezerva poljske narodne banke znaša 200 milijonov zlotov.

Potres

Dunaj, 18. sept. AA. DNB: Danes opoldne je dunajski potresomerska postaja zabeležila precej hud potres. Središče potresa je 70 km južno-

zahodno od Dunaja. Glavnemu potresnemu sunku je sledilo še 14 sunkov. V središču potresa so nastale razpoke v mnogih hišah. Ena hiša se je pa podrla in pokopala pod seboj dva človeka.

Vprašanje blokade

Bruselj, 18. sept. AA. Stefani. Belgijska vlada je danes določila štiri ugledne osebnosti iz gospodarskih krogov, da bodo kot šefi stalnih gospodarskih odposlanstev Belgije odšli v Amsterdam, Pariz, London in Berlin. Naloga teh odposlanstev bo, skrbeti za oskrbo Belgije in urediti vse težkoče, ki bi utegnile nastati zaradi francosko-britanske blokade. Izvedelo se je, da bo Georges Theunis, bivši predsednik belgijske vlade, ki je v svetovni vojni igral veliko vlogo kot vodja belgijskega gospodarskega odposlanstva v Londonu, v kratkem odpotoval v USA in zaprosil za gospodarsko pomoč za Belgijo.

Kodanj, 18. sept. AA. Stefani. Dane se sestanajo predsedniki norveške, švedske, finske in danske vlade skupaj s svojimi zunanjimi ministri, da prerешajo gospodarska vprašanja in prouče položaj svojih držav glede na sedanjo vojno. Švedska, norveška, finka in danska vlada so izjavile, da jim doslej še ni znana angleška demarša o brezpošojni blokadi proti nevtralnimi državam. Po drugi strani se je pa zvedelo, da je sovjetska vlada sporočila danski vladi, da bo spoštovala nevtralnost Danske.

Nove zakonske uredbe

Belgrad, 18. sept. m. Kakor smo že poročali, je ministrski svet pripravil uredbo, s katero bo lahko izdal vse potrebne uredbe. § 1. te uredbe določa, da ministrski svet lahko spreminja obstoječe zakone, uredbe, pravilnike in ostale predpise in izdaja nove, v kolikor to zahtevajo javni interesi. Vse te uredbe se morajo predložiti na glasovanje narodnemu predstavništvu. Uredba je objavljena v današnjih »Službenih novinah« in je dobila s tem obvezno moč.

Zagreb, 18. sept. b. Ban banovine Hrvatske je imenoval za poverjenika izpostave banke uprave v Splitu g. Mata Bulića, banskega sv. v Splitu. Ta novica je bila sprejeta z velikim navdušenjem, ker je Bulić znan kot izredno sposoben uradnik in dober domoljub. G. Luger je razrešen vršilca dolžnosti banske oblasti v Splitu.

Imejmo zaupanje!

Kdo ne bi v sedanji uri rad vedel, kakšna bo bodočnost? Čeprav so nam vedno dopovedovali, kako hudo bi bilo za človeka, če bi vnaprej vedel svoja pota, je vendar naša radovednost zelo velika. Le preradi nastavljam o ušesa napovedovanjem strokovnjakov — katerim sicer ni nič očitati, če se drže mere in imajo poštene namene — in še bolj napovedovanjem krivih prerokov, ki zlasti v vojnih in nemirnih časih preplavljajo svet.

Za vsakega trezno mislečega človeka pa je jasno, da prav nič ne vemo, ali bo vojna trajala dolgo ali pa bo kratka, ali se bo raztegnila še na kake narode ali pa bo ostala omejena na tiste države, ki so že danes zapletene v njo, ali bo »svetovna vojna« v drugi izdaji ali pa jo bo po strahotah in grozotah še presešla. V letih 1914 do 1918 so se gospodarstveniki, vojaški strokovnjaki in politiki v svojih napovedih motili. Zakaj naj bi bili oni danes bolj poučeni, bolj pristojni, kar se tiče bodočnosti?

V moderni vojni so važni različni elementi, ki so tesno med seboj povezani: oboroževanje, naravni in denarni viri, morala vojske in disciplina civilnega prebivalstva. Izid vojnega ukrepa lahko odloči majhen, navidez brezpomemben dogodek. Dogodek, ki je bil na prvi pogled čisto postranskega pomena, postane lahko izhodišče zelo važnega razvoja.

Večna Previdnost ima v svojih rokah srca, voljo, razum in telesno zdravje voditeljev in podložnikov. Malenkost zadostuje in najlepši človeški načrti se razblinijo v nič. Zaupati moramo v to Previdnost, moramo pa tudi priznati in sprejeti, da nam prikriva izid dogodkov: »Vaša pota niso moja pota in vaše misli niso moje misli«.

Čeprav smo glede posameznosti okrog nas v mraku, nas vendar dve zanesljivi in nespremenljivi resnici pomirjata in nas nikdar ne bosta razočarali. Ker smo kristjani, vemo, da se nič ne zgodi brez božje volje, in vemo, da vse, kar se zgodi, se zgodi v naše dobro — čeprav bi bil morda prvi vtis drugačen.

Ta zavest bo vedno krepila naš pogum in nam bo vso bodočnost vlivala neomajno zaupanje. Tudi v negotovosti, ki jo slutimo v prihajajočih dneh, smemo in moremo živeti v trdni zavesti, da nas Bog vodi in da nas Bog ljubi.

Zakaj bi se torej vznemirjali? On je Gospod, On je vsemočni vladar svetovne zgodovine in našega osebnega obstoja. On je dober, pravičen, dobrosrčen in usmiljen vladar. Varuje skromnega škrlanca in lase na naši glavi ima preštete. Iz spoštovanja do naše svobode trpi tudi zlo in zna iz tega zla prikljati dobro za vse stvarstvo, ki mu ostane zvesto.

Ali je kdaj stopila pred svet večja skrivnost, kot je bila smrt Pravičnega, božjega Sina? In vendar je umirajoč premagal smrt. Ko je bil On na križ pribita žrtev, je nam raztrgal okove in zmagal. Ko je na križu prelil svojo kri, nam je prinesel mir.

Naše upanje torej mora biti tem večje, čim večja je stiska in preizkušnja. Bog nas ljubi in blagoslavlja. Bolj kot kdajkoli bomo sledili zgledu svetih, ki so do zadnjega ohranili vero in zaupanje v Boga.

Peter Léon Merklen.

Belgrajske vesti

Belgrad, 18. sept. m. Semkaj je dopotoval ban dravske banovine dr. Natlačen. V zadevah dravske banovine je obiskal podpredsednika vlade dr. Mačka in vse hrvatske ministre.

Belgrad, 18. sept. AA. Dohodki centralnih carinskih blagajin so v prvem 10-dnevju meseca septembra vrgli 20.600.372 din. Od 1. aprila do 10. septembra t. l. je bilo vse skupaj 458.205.287 dinarjev dohodkov pri centralnih carinarnicah.

Belgrad, 18. sept. AA. Minister za trgovino in industrijo dr. Ivan Andres je sprejel danes dopolne v svojem kabinetu delegacijo lesne industrije s predsednikom Mautnerjem na čelu. — Minister je pazljivo poslušal izvajanje delegacije in obljubil svojo popolno podporo da se v mejah zakona ustreže njihovim utemeljenim željam.

Belgrad, 18. sept. AA. V zvezi s tožbo organizacije tiskarskih podjetij je trgovinsko ministrstvo prepovedalo uporabo cenika papirja, ki ga je kartel papirja predpisal na svoje seji 1. julija letos. Obenem je ministrstvo uvedlo preiskavo proti kartelu. Med preiskavo je kartel stopil v neposredne razgovore s prizadetimi organizacijami konsumentov papirja in sporazumno z njimi sestavil nove cenike, ki jih je trgovinsko ministrstvo registriralo 5. t. m. Ker so organizacije tiskarskih podjetij izjavile, da so s predpisom novih cenikov prenehali obstajati razlogi za nadaljnjo preiskavo, je trgovinsko ministrstvo sklenilo ukiniti preiskavo proti kartelu papirja.

Belgrad, 18. sept. m. Z jutranjim vlakom se je vrnil v Belgrad podpredsednik vlade dr. Maček. Z njim so dopotovali tudi trgovinski minister dr. Andres, poštni minister dr. Torbar in minister brez listnice dr. Smoljan. Dr. Maček je sprejel v svojem kabinetu več ministrov. Med drugimi je bil danes sprejet tudi ban dravske banovine dr. Natlačen. Nato je dr. Maček vrnil obisk vsem članom diplomatskega zbora, ki so ga prejšnje dni obiskali v njegovem kabinetu in mu čestitali k doseženemu sporazumu. Med drugim je dr. Maček obiskal tudi papeškega nuncija Ettore Felica.

Belgrad, 18. sept. m. Kr. namestniki so podpisali ukaz, s katerim je razrešen dolžnost člana nadzornega sveta pri Poštni hranilnici bivši pomočnik poštne ministra inž. Dobroslav Ratajce. Na njegovo mesto je imenovan dr. Anton Filipančič, pomočnik finančnega ministra.

Belgrad, 18. sept. m. Z odlokom glavnega ravnatelja drž. žel. je prestavljen po službeni potrebi Stjepan Solga, administrativni uradnik računovodstva pri ravnateljstvu drž. žel. v Belgradu; Sever v računovodstvo pri ljubljanskem žel. ravnateljstvu.

Kakšne namere ima Turčija?

Rim, 18. sept. Iz Carigrada poročajo, da se bosta Molotov in turški zunanji minister Saradzoglu v Moskvi pogajala o novi politični in gospodarski pogodbi med Turčijo in Sovjetsko Rusijo.

Glavna stvar, ki se bo med Sovjetsko Rusijo in Turčijo obravnavala, je vprašanje prehoda skozi Dardanele oziroma Bospor. Ker je namreč znano, da gre namreč demokratičnih velesil za tem, da bi se napravil prodor iz Sredozemskega morja skozi jugovzhodne evropske dežele in skozi Dardanele, da se zavrne nemški pohod in izvrši učinkovit pritisk na nekatere nevtralne države,

je Sovjetski Rusiji veliko na tem, da se s Turčijo, ki je stara prijateljica Sovjetske Rusije in ima z njo velike skupne interese na vzhodu, pogodi, da bo branila vsaki velesili prehod v Črno morje. Baje je zdaj tudi Turčija mnena, da se mora to storiti. To je, kakor menijo italijanski poročevalci, v zvezi s tem, da se je v Turčiji zadnje čase zgodil preobrat v tem smislu, da se je Turčija nekoliko odmaknila od Anglije. Turčija se namreč že delj časa pogaia z Anglijo zaradi posojila 60 milijonov funtov sterlingov, ki bi jih Turčija rada dobila v denarju, dočim hoče Anglija dati Turčiji samo vojno blago za to vsoto. Turški tisk piše, da ostanke odnošaji med Turčijo in Sovjetsko Rusijo slejkoprej prijateljski in da so ti odnošaji v sedanji napetosti važnejši, kakor odnošaji Turčije z ostalimi državami. Turčija, tako pišejo turški listi, bo na vsak način ostala Rusiji najtesnejša prijateljica in ne bo napravila nobenega koraka, ki bi bil naperjen proti njej.

Zato bo ostala Turčija slejkoprej strogo nevtralna in bi nastopila samo v primeru, če

bi bila sama napadena, ali ako bi bile ogrožene njene lastne življenske koristi.

Listi demokratičnih velesil menijo, da ne kaže ničesar na to, da bi se bila Turčija preorientirala ali da to namerava. Saradzoglu, pravijo, da bo odpotoval v Moskvo samo zato, da se informira, kaj Rusija v bodočnosti namerava.

Zemljevid k bojem v Posarju. (Zemljevid je italijanskega izvora.)

Gospodarstvo

Kontrola našega izvoza

Te dni so na odločujočih mestih razpravljali o novi ureditvi našega izvoza in sicer iz številnih vzrokov. Po eni strani se je pokazala potreba, da se ustvarijo v državi potrebne rezerve življenjskih in drugih potrebščin, da bi se na ta način onemogočilo evajanje cen, po drugi strani pa pričakujejo strokovnjaki manjši donos in manjšo proizvodnjo raznih kmetijskih in podobnih izdelkov ter nekaterih industrijskih izdelkov. Pri mnogih pridelkih je donos mnogo manjši kakor lani in ne kaže, da bi mogli te pridelke letos izvažati. Tako je na primer letos a koruzo, ki jo bo mnogo manj kot lani in prav nič za izvoz. Prav koruza je pri nas silno važen pridelek za prehrano najširših slojev.

Pri posvetovanjih, kaj naj bi se ukrenilo, da bi se izognili vsem nepričakovanim težavam, je prevladalo mišljenje, da je treba postaviti pod nadzorstvo skoraj vse naš izvoz. V soboto zvečer je devizni oddelek Narodne banke objavil seznam pridelkov in predmetov, ki spadajo pod kontrolo. Obenem je valutni oddelek Narodne banke izdal sledeče sporočilo:

»Z ozirom na današnji mednarodni položaj in naglo poslabšanje v zunanji trgovini se je pokazala potreba, da se podvrže nadzorstvu večje število izvoznih predmetov, da bi se po eni strani lahko krila naša notranja potrošnja, po drugi strani pa bi se omogočilo v zmanjšanjem obsegu vzdrževati normalne trgovske odnose s tujino. Po zgledu mnogih drugih držav, ki so že izdale razne ukrepe za nadzorstvo nad svojo zunanjo trgovino, je bila tudi naša država prisiljena, da vzame to vprašanje v pretrce in da najde razmeram primerno rešitev.

Na svoji seji dne 14. septembra je devizni odbor na podlagi mnenja izvoznika odbora eklenil izdelati seznam izvoznih predmetov, ki bodo postavljeni pod nadzorstvo. To je seznam tistih predmetov, za katere bodo mogli dati pooblaščen zavodi tudi za bodoče potrebne devizna potrdila, vendar pa s predhodnim pooblastilom deviznega ravnateljstva Narodne banke. Ta seznam, ki je bil sestavljen, vsebuje poleg precejšnje števila novih predmetov tudi vse predmete, ki so bili tudi prej predmet raznih okrožnih Narodne banke, oziroma deviznega ravnateljstva in so bili izdani za ureditev plačilnega prometa s tujino. V seznam pa niso vključeni predmeti, katerih izvoz je bil tudi do sedaj pod nadzorstvom Prizada odnošno Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine, kakor je to na primer a pšenico, živino, živinokmeti proizvodi in drugim. Ti predmeti ostanejo še naprej pod nadzorstvom teh ustanov.

Ko sporoča javnosti vsebino tega seznama, smatra devizni odbor za potrebno, da posebej opodari, da se bo pri dejanskem izvajanju nadzor-

stva nad zunanjo trgovino obrnila največja pozornost, da se pokrijejo domače potrebe v vsem in da se pri tem odstranijo tudi vse nezaželjene motnje v dosedanjih gospodarskih odnosih naše države s tujino.

Seznam predmetov, ki spadajo pod kontrolo: Kmetijski pridelki: rž, ječmen, oves, koruza, vse ostale nenavedene vrste žita, izvzemši pšenico, riž, črna čebula, bela čebula, krompir, česen, grah, sočivje, bob in ostalo, kolonialno blago in njegovi surogati: kava kakao, čaj, začimbe, oljnat plodovi, laneno seme, kunopija, seme sončnice, bučno seme, makovo seme, seme detelje, sladkorne pese in drugih pes, rastlinska živinska hrana, živinska hrana zelena ali suha, kakor seno, slama, pleve, repa in drugo, razna prediva, kakor bombažna, lanena, konopljena in druga, hmelj in moka iz hmelja, sladkorna pesa in cikorija.

Zivnoredski proizvodi: med, vosek, mast, loj, ovčja volna, kokoni, kože domačih živali in divjačine vseh vrst: goveje, konjeke, telečje, ovčje, kozje, jagnječje, avinjeke.

Lesni proizvodi: vse vrste okroglega lesa, gradbeni les, izvzemši bukov les, železniški pražgi in ostalo, les za palice, kopita in za brzojavne stebre, vse vrste orehovega lesa, naravna smola itd.

Proizvodi kmetijske industrije: koruzna moka in ostale moke, izvzemši pšenična, mastna olja, kakor na primer oljčno, laneno, orehovo in druga, škrob, alkohol, otrobi, ostali proizvodi iz škroba, alkohola, droži in ostalo, rezanci, makaroni, proizvodi iz mleka, jedilne konzerve vseh vrst.

Mavec, magnezit in dolomit, baukeit in podobno, kovinske rude vseh vrst, premog vseh vrst, koks in brikete iz premoga.

Rudninska olja, vse vrste nafte, bencina in petroleja, kamenega olja, proizvodi destilacije in derivati raznih kamenih olj.

Kemični in lekarniški proizvodi vseh vrst.

Bombaž in izdelki iz bombaža, lanene tkanine in tkanine iz ostalih rastlinskih vlaken, razne volne in volnene tkanine, konfekcija, zlasti pa perilo, obleka in ostalo podobno blago, platnena obutev in klobučevina.

Izdelana koža, obutev vseh vrst, vsi izdelki usnja.

Papir, celuloza vseh vrst.

Plemenite kovine, kakor zlato, platina in erbro in izdelki iz njih, plemenite vrste jekla, razno poljedelsko in podobno kovinsko orodje, posoda, aluminijasti izdelki, razne žice, evinčeni izdelki, bakreni izdelki in podobno.

Stroji, naprave in aparati vseh vrst, električni stroji, prevozna sredstva, motorji, vagoni, ladje, pontoni, etrelno orodje in podobno.

da je dosegel 553 milij. funtov. S tem je dosegel angleški obtok denarja nov rekord, ker je okrog 75 milij. višji kot pa je bil lansko leto. Poleg tega so bili tudi poštni čeki proglašeni za zakonito plačilno sredstvo. Ker pa glede teh čekov ni nikakih podatkov o višini oblika, ni znano, kolikšna je v celoti sedanja cirkulacija papirnatega denarja v Angliji.

V Franciji se je obtok bankovcev francoske narodne banke povišal od zadnjega objavljenega izkaza 142.36 milijard na 146.15 milijard frankov. Zlata zaloga je ostala neizpremenjena in znaša 97.27 milijard fr. Zaradi povečanja oblika se je znižalo kritje od 59.42% na 58.46%. Dasi se je denarni obtok v Franciji tekom zadnjih dveh tednov zvišal za okrog 16 milijard fr., ne predstavlja to povzročanje v celoti nove obremenitve oblika, ker je ta obtok nastal deloma le zaradi likvidacije državnih kratkoročnih terjatev pri Francoski banki.

Viceguverner Narodne banke dr. Belin v Rimu. Viceguverner Narodne banke g. dr. Belin je odpotoval v Rim. Namen njegovega potovanja je v zvezi z rešitvijo raznih vprašanj v plačilnem prometu med Italijo in Jugoslavijo. Gre namreč za plačilo blaga vnaprej. Italijanski izvozniki namreč zahtevajo, da njihovi jugoslovanski kupci njihovega blaga vplačujejo v kliring vnaprej. To se ne nanaša na vse blago, kupljeno v Italiji, ampak le za tiste proizvode, za katere mora Italija nabaviti surovine v inozemstvu ter jih plačati v devizah. Isti primer je z raznimi proizvodi, ki jih mi izvažamo v Italijo. V kolikor bi bile obsejstranske zahteve sprejete, bi bilo treba najprej zagotoviti, da bodo kupci, ki plačajo blago vnaprej, blago res prejeli v roku in pod pogoji naročila.

Uvoz starega železa. Naša železna in jeklena industrija porabi znatno množico starega železa, ki ga predeluje ob priliki predelave surovega železa v jeklo. Poleg starega železa, ki se zbira v naši državi, imamo še precejšen, dasi neenakomeren uvoz tega predmeta iz inozemstva. Lansko leto je naš uvoz starega železa znašal 35.284 ton

Krasno, nepozabno filmsko delo - umetnina, ki naj si jo vsak ogleda! - Predvaja Rdeči križ!

Charles Boyer, lepa Sigrid Gurie in nova film. zvezda Hedy Lamarr (Kiesler)
Ljubavna romantika v misterioznem mestu
Kino Union, tel. 22-21 tajinstven. Orijehta

ALŽIR

Predstave ob
16., 19. in 21.
uri

Kino Matica tel. 21-24

Ob 16., 19. in 21. uri

Robin Hood

Errol Flynn — Olivia de Havilland

sloviti tehni-
kolor film

RDEČI KRIŽ predvaja veliki zarotniški in špijonažni film izredno napete in zanimive vsebine

Tajni znak L. B. 17

Danes ob 16., 19. in 21. uri
KINO SLOGA tel. 27-30

v vrednosti 34.5 milij. din. Glavne države, iz katerih smo uvozili, so bile: Francija, Švica, Egipt in Francoski Maroko.

Cene za seno in slamo. Ministrstvo za vojsko in mornarico je z razpisom E. P. Broj 11466 od 7. septembra 1939 odobrilo za seno in slamo naslednje cene: za Ljubljano, Mojstrano, Škofjo Loko in Bohinjsko Belo do 65 par za kg; za Maribor, Celje, Slovensko Bistrico in Vrhniko do 60 par za kg. Povišek cen za slamo pa je naslednji: za Ljubljano, Celje in Škofjo Loko do 34 par; za Slovensko Bistrico, Bohinjsko Belo, Mojstrano in Vrhniko do 32 par za kg. Za stisnjeno seno in slamo do 5 par višje. Za Zidani most in Trbovlje veljajo iste cene, kakršne so določene za Celje, za Falo pa kakršne so določene za Maribor.

Borze

18. septembra.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.30

Devizni promet na zagrebski borzi je znašal 2.43 milij. na belgajski pa 4.17 milij. din.

V vrednostnih papirjih je na belgajski borzi znašal promet 1 milij. din.

Ljubljana — Uradni tečaj

London 1 funt	165.40—168.60
Pariz 100 frankov	93.85—96.15
Newyork 100 dolarjev	4318.00—4428.00
Zeneva 100 frankov	995.00—1005.00
Amsterdam 100 goldinarjev	2326.00—2364.
Bruselj 100 belg	749.00—761.00

Ljubljana — Svoobodno tržišče.

London 1 funt	206.20—209.40
Pariz 100 frankov	117.06—119.36
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov	1239.39—1249.34
Amsterdam 100 goldinarjev	2898.97—2936.97
Bruselj 100 belg	933.47—945.47

Ljubljana — Zasebni kliring.

Berlin 1 marka	14.20—14.40
----------------	-------------

Zagreb — Zasebni kliring.

Grški boni	29.15—29.85 (29.50)
Bolgarski čeki	88 blago

Belgrad — Zasebni kliring.

Grški boni	28.65—29.35 (29.00)
Curih. Pariz 9.35. London 16.40. Newyork 441.5. Bruselj 75.50. Milan 23. Amsterdam 234.50. Stockholm 105.25. Oslo 99.90. Kopenhagen 85.30.	

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 416 —417
v Zagrebu 417 zaklj.
v Belgradu 416.50—417 (417)

Ljubljana. Drž. papirji: vojna škoda promptna 416—417, begl. obv. 76.75 bl., dalm. agrarji 73.25 bl., 8% Bler. pos. 91.50—91.75, 7% Bler. pos. 88 bl. — Delnice: Trboveljska 170 bl.

Zagreb. Drž. papirji: agrarji 57.75 zaklj., vojna škoda promptna 417 zaklj., 6% sum. obv. 71.75 zaklj., begl. obv. 76.75 zaklj., dalm. agrarji 72.75 zaklj., 4% sev. agrarji 54.25 zaklj., 8% Bler. pos. 92 zaklj., 7% Bler. pos. 89 zaklj. — Delnice: Priv. agr. banka 180 bl., Trboveljska 174 bl., Gutmann 51 bl., Sladk. tov. Osijek 80 den., Isia 30 den.

Belgrad. Državni papirji: agrarji 57.50—57.75 (57.75), vojna škoda promptna 416.50—417 (417), begl. obv. 76.50—76.75 (76.75), dalm. agrarji 73 do 73.25, 4% sev. agrarji 54—54.25 (54.25), 8% Bler. pos. 91.50—91.75 (91.75), 7% Bler. pos. 87.79 do 88.25 (88), 6% sum. obv. 72—73 (71.25—74.50).

Žitni trg

Novi Sad. Fižol bački ali eremski beli brez vreče 300—310. — Ostalo neopremenjeno. Promet srednji.

Tečaj deviz iz izvoza pred 28. avgustom

Finančni minister je podpisal sledeči odlok:

1. Narodna banka je pooblaščen, da more na račun države odkupiti angleške funte in francoske franke, ki izhajajo iz izvoza blaga v neklirinške države iz časa pred 28. sept. 1939, po tečajih teh valut, ki so veljali 25. avg. 1939.

2. Uvozniki blaga iz neklirinških držav, uvoženega do vključno 28. avg. 1939, morejo regulirati svoje obveznosti proti inozemstvu izključno z nabavo deviz potom Narodne banke, po tečajih, ki so veljali 25. avg. 1939.

3. Devizna direkcija je pooblaščen, da izda vsa potrebna navodila za izvršitev tega odloka. Ti ukrepi so bili podzveti iz tega razloga, da z ozirom na tečaj deviz, predvsem angleškega funta in francoskega franka po 25. avg., ki so padli za več kot 25%, ne okoristijo uvozniki z nakupovanjem deviz po sedanjih tečajih, za katere bi sicer ta razlika pomenila neupravičen tečajni dobiček.

Preskrba industrije s surovinami

Čim je prišla vojna v Evropi in sta Anglija in Nemčija objavili svoje predpise glede kontrabanda, je preskrba nevtralnih držav z blagom iz inozemstva prišla postajati vedno težavnejša. Te težave so toliko večje, ker so prevozni stroški tekom zadnjih 15 dni zelo narasli. Nevtralne države prihajajo v težave zlasti glede surovin, potrebnih za industrijo.

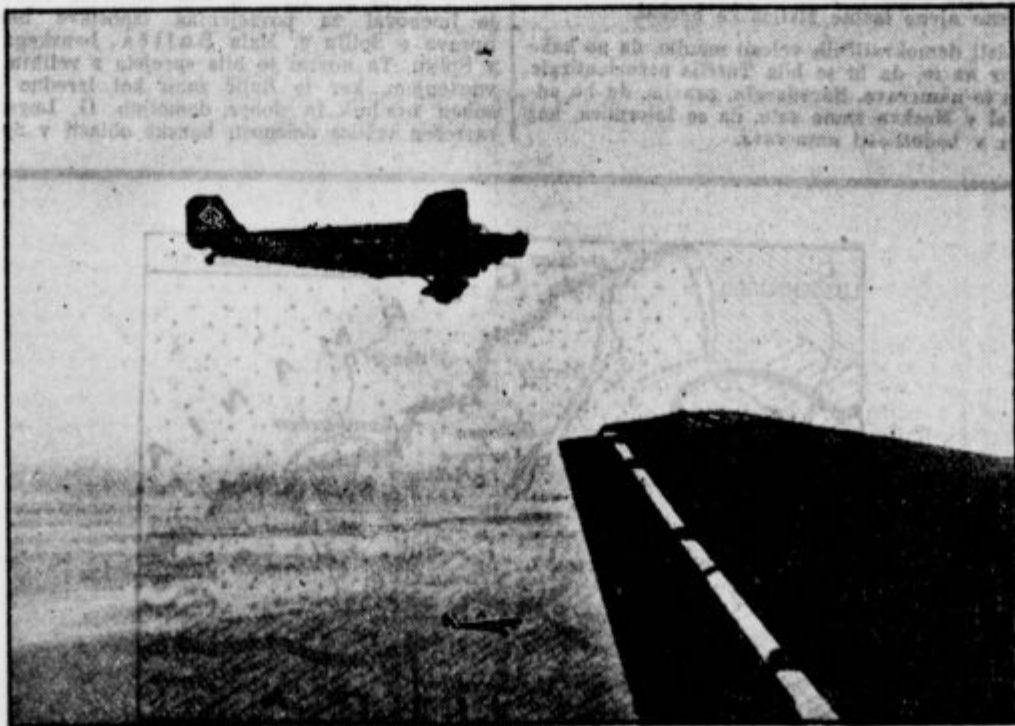
Isti pojavi so povzročili, da so tudi za našo industrijo nastale gotove težave glede preskrbe s surovinami. Naša industrija dela največ s surovinami tujega izvora, deloma uporablja tudi tuje gorivo kot koka, nafto in drugo. Tekstilna industrija, predvsem bombažna, dela izključno s surovinami iz polfabrikati, ki so uvoženi iz inozemstva, kot na pr. sirov bombaž, sirova volna, juta in razna prediva.

Težave za našo industrijo niso sedaj le v težavi glede preskrbe deviz, kot je to bilo do sedaj. Zato so v krogih naših industrialcev mnenja, da bi bilo treba čimprej podvzeti potrebne korake in uspešne ukrepe za zagotovitev potrebnih surovin za nadaljnje delo naše industrije.

Kot poroča »Jugoslovanski kurir« bodo v kratkem industrialci vse države potom svojih zbornic in drugih organizacij podvzeli pri vladi korake, da se skupno z zastopniki industrije poišče način za zagotovitev potrebnih surovin inozemskega izvora, kar je predpogoj, da bi industrija mogla še naprej delati. Ni izključeno, da ne bi prišli do konference zastopnikov industrialcev in zastopnikov vlade zaradi rešitve tega vprašanja.

Denarni obtok v Angliji in Franciji

V času vojne potrebe po denarju ogromno narastejo, zaradi česar je z vsako vojno združeno tudi zvišanje denarnega obtoka. V Angliji je denarni obtok Angleške banke v zadnjem tednu meseca avgusta narasel za 21.5 milij. funtov, v prvem tednu meseca septembra za nadaljnjih 20 milij. funtov, in v dobi do 13. t. m., ko je bil objavljen zadnji izkaz, pa zopet za 3.5 milij., tako

Letalo, s katerim je Hitler odšel na vzhodno bojišče.

Nemška vojska v Gdinji odstranjuje znamenja poljske oblasti nad zavzetim poljskim ozemljem.

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Danes, jutri ter v četrtek ob 8. uri

Poročno potovanje s popustom

Znižane cene!

ŠPORT

(Glej tudi poročila na 8. strani.)

Hrvati že imajo

»Hrvatsko atletsko zvezo«

V nedeljo se je vršil v Zagrebu ustanovni občni zbor »Hrvatske atletske zveze«. Zastopanih je bilo 25 (?) klubov, od katerih do sedaj četrtina še ni bila včlanjena. Ze takoj pri ustanovnem občnem zboru je bilo precej nesoglasij, ki menda izvirajo zaradi starih bojov v atletskem športu. Cez dva ali tri mesece, ko bodo izdelani vsi pravilniki, bo redni občni zbor. Za predsednika na tem občnem zboru je bil izvoljen g. inž. Miroslav Hellebrandt (Hašk).

Mäki hoče zrušiti rekord na 10.000 m

Danes se vrši na olimpijskem stadionu v Helsinkih lahkoatletika prireditve, pri kateri tvori tek na 10.000 metrov poseben dogodek. Svetovni rekord Taieto Maeki namerava svoj svetovni rekord, ki ga je postavil lansko leto 29. septembra s časom 30:02,2, zrušiti in postaviti novega pod 30 minutami. Da bi se mu namera lažje posrečila, mu bodo pomagali med drugimi Salmien, Järvinen, Laihoranta in Iso-Holo, ki bodo tekli z njim.

Najboljši atleti v letošnjem letu

Uspehi v mednarodni lahki atletiki v letošnjem letu so pokazali velike priprave za olimpijske igre, ki so predvidene za prihodnje leto. Posamezni atleti so pokazali, da se bo bil izredno oster boj za prva mesta. In prva lista najresnejših olimpijskih kandidatov izgleda takole:

100 m: Jeffrey (Amerika) in Ellerbee (Amerika) 10.2 sek.; Neckermann (Nemčija) 10.3 sek.
200 m: Jeffrey (Amerika) in Lewis (Amerika) 20.7 sek.; Ledford (Amerika) 20.8 sek.
400 m: Harbig (Nemčija) 46 sek.; Lanzi (Italija) 46.7 sek.; Woodruff (Amerika) 47 sek.
800 m: Harbig (Nemčija) 1:46.6; Lanzi (Italija) 1:49; Brandtscheidt (Nemčija) 1:50.3.
1500 m: Andersson (Švedska) 3:48.8; Jansson (Švedska) 3:49.2; Hartikka (Finska) 3:50.
5000 m: Mäki (Finska) 14:08.8; Pekuri (Finska) 14:16; Jonsson (Švedska) 14:18.8.
10.000 m: Tuominen (Finska) 30:07.6; Mäki (Finska) 30:09.4; Salmien in Pekuri (Finska) 30:07.6.
3000 m zaprek: Kaifndl (Nemčija) 9:06.8; Iso-Hollo (Finska) 9:08.8; Larsson (Švedska) 9:09.
110 m zapreke: Batiste (Amerika) in Wolcott (Amerika) 14.1; Lidman (Švedska) 14.2.
400 m zaprek: Hölling (Nemčija) 51.6; Cochran (Amerika) 51.9; Glaw (Nemčija) 52.
Skok v daljavo: Watson (Amerika) 7.75 m; Brown (Amerika) 7.72 m; Maffei (Italija) 7.58 m.
Skok v višino: Steers (Amerika) 2.03 m; Wilson (Amerika); Devall (Amerika) in Tanaka (Japonska) 2 m.
Skok s palico: Warmerdam (Amerika) 4.42; Day (Amerika) 4.40 Meadows (Amerika) 4.38 m.
Troskok: Rajassaari (Finska) 15.52 m; Kin (Japon.) 15.34 m; Ilovaara (Finska) 15.11 m.
Krogla: Hackney (Amerika) 17.04 m; Watson (Amerika) 16.47 m; Wölke (Nemčija) 16.45 m.
Disk: Fox (Amerika) 52.55; Schröder (Nemčija) 51.95; Wotapek (Nemčija) 51.53 m.
Kopje: Järvinen (Finska) 74.88; Nikkanen (Finska) 74.67 m; Autonen (Finska) 73.90 m.
Kladivo: Veirila (Finska) 58.67; Blask (Nemčija) 58.05; Storch (Nemčija) 57.10 m.

Poljska - in njene razdelitve

Kosciusko pred Raciaviciami

V zgodovini je Poljska doživela že več razdelitev, nekateri jih štejejo tri, drugi štiri. Močno srednjeveška država, ki je za časa svojih najmočnejših kraljev, kakor so bili predvsem iz dinastije Jagieloncev, imela velikanski obseg od Baltičkega morja do Črnega, ki je bila združena z Litvo in Ukrajino in so se ji klanjali pruski knezi in celo ruski carji (Šujski), je že večkrat razpadla, toda še vedno vstala od mrtvih. Sedaj stoji pred novo razdelitvijo — kakor pišejo časopisi — da se znova ponovi zgodovina...

Prva delitev Poljske se je zgodila l. 1773. Kako je prišlo do te državne katastrofe? Znano je, da je bila Poljska vedno neke vrste kraljevska republika, ki je svoje kralje volila. Obenem pa je bila tudi izrazito plemiška država, kjer so plemiči odločali v vsem na svojih skupščinah ter je en sam plemič s svojim »liberum veto«, s protestom lahko ovrzel sklep vse ostale skupščine. In pred vsem drugim je prav ta določba njihove ustave predstavljala veliko oviro pri vladanju, obenem pa dajala tudi orožje sovražnikom Poljske. V času sedemletne vojne je bila poljska država pod saškimi kralji že tako slabotna, da so pruske, ruske in druge čete kar že njeno ozemlje šle nad sovražnika ter živele med njimi in se Poljska ni temu mogla upirati. Tuji poslanci na poljskem dvoru — zlasti pruski in ruski — sta dobivala vedno več veljave ter so njuni protesti bili uveljavljeni. Ko je umrl kralj Avgust III., so Poljaki zopet stali pred izvolitvijo novega kralja. Glavni kandidati za kralja in sploh za vodstvo Poljske, so bili knezi Cartoriski, ki so hoteli zločiti plemiško oblast z ukinitvijo »liberum veto« ter z močno roko in vlado rešiti Poljsko. Tedaj pa je vladala na Ruskem carica Katarina. Na njo so se obrnili Cartoriski po mlademu plemiču Stanislavu Avgustu Poniatowskim, ki je živel na ruskem dvoru, da bi jim pomagala priti do oblasti. Carica Katarina pa je bila zaljubljena v Stanislava Avgusta ter je njega postavila za svojega kandidata na poljski prestol. To pa je bil tudi edini kandidat. Le 5000 plemičev se je volitev udeležilo in ga izvolilo za kralja. Kakor tudi je bil Stanislav Avgust mož velike kulture, ki je prinesel v Varšavo nov način življenja, lahkotni rokokojski slog in pripomogel k razcvetu prosvetljenjske kulture, je bil velik slabik, ki je pazil samo na to, da se ne zameri ruski carici, kakor tudi ne pruskemu poslaniku. Bil je povsem lutka v Katarininih rokah. Njen poslanik Repnin je bil proti tem, da bi se prepovedal »liberum veto«, ker mu je v obstoječi ustavi dovolj, podkupiti samo enega plemiča in je državni sejm brez moči. Prav tako je zahteval pod grožnjo vojske enakopravnost za pristaše protestantskega pravoslavja, proti čemur so nastopili poljski plemiči na sejm l. 1766. Tam pa se je pojavil ruski poslanik, prebral zahtevo carice Katarine in grozil kralju z detronizacijo. Sejm sicer ni sprejel želje, toda kralj se je zbal in na njegovo zahtevo postavil za poljskega primasa — izdajalca. Na sejm prihodnjega leta so se ruski poslanci uprli štirje

škof, zaradi česar jih je poslanik dal ponoči vjeti in jih je odpeljal v notranjost Rusije. Sejm pa se ga je ustrašil in primasa poveril, da se pogaja z Rusi, ki so imeli svoje čete že itak na Poljskem. Tako so sklenili premirje, v katerem je zmagal Repnin, potrdili so vse pravice plemičev in izvolili rusko carico za zaščitnico te ustave. V tem smislu, da brez dovoljenja Rusije niso mogli spreminiti nobenega člena ustave. To se je godilo v času, ko je vladal kralj Stanislav Avgust in se je šlehta dala podkupiti ruskemu zlatu. Proti temu pa so se začeli puntati Poljaki, ki so ustanovili svoje konfederacije na vzhodu in na zahodu (Bar). Carica Katarina pa je s svojo vojsko, ki jo je imela v Rusiji ter s pomočjo poljskih polkov udušila vzhodno konfederacijo. Ko pa je tedaj Turčija napovedala vojsko Rusiji, je zahodna konfederacija nastopila z novo močjo in zahtevala odstop kralja, ki so ga smatrali za vzrok vseh nesreč. Zarotniki so ga celo odstranili in eden izmed njih, junak Strawinski, mu je celo osebnostno izročil deliktno odstavitev. Prav tedaj pa se je kralj že odmakal od ruskih vplivov, toda zaradi pritiska konfederatov se je zopet naslonil nanje. Konfederati pa so se ustrudili v Čenstohovi v samostanu ter sklenili prisiliti kralja, da se odpove prestolu. Zato so ga hoteli ugrabiti. Napadli so njegovo kočijo, ko se je peljal na večerni setanec s kancijerjem ter ga posadili na konja in odhajali v Čenstohovo. Toda na nesrečo se je konj spotaknil in med tem, ko so iskali drugega, je kralj pregovoril svojega strežaja, da sta ubežala. Ta dogodek pa je uničil konfederacijo, ker jo druge države niso hotele več podpirati, sosedje pa so se dogovorili, da razdele Poljsko. Tako so v februarju l. 1772 podpisali carica Katarina, pruski kralj Friderik in avstrijski cesar razdelitev, njihovi vojski so udrli na Poljsko, premagali konfederate v Čenstohovi in vzeli obrobne pokrajine: Rusi — Belo Rusijo, Prusi — del Velike Poljske, Vzhodne Prusije toda brez Gdanska in Torunia, Avstrija pa Rdečo Rusijo ali del Ukrajine ter krakovsko pokrajino brez Krakova, torej — 4000 kv. milj ter 4 milijone ljudi. To je bila prva delitev l. 1772, katero pa so osvajači hoteli imeti pravno potrjeno po poljskem sejmu. In ta se je začel l. 1773, na katerem so poljski plačanci potrdili delitev, kljub silnemu protestu plemiča Rejtana iz Novgoroda, ki se je vrnil pred vohod, razširil prsi in prosil, naj ga ubijejo prej, preden bo videl, da Poljaki sami priznavajo razkosanje svojega slavnega kraljestva. To je tisti trenutek, ki ga je ovekovečil Matejko na slavnih slikah, ki jo podajamo tudi v reprodukciji.

Še enkrat so Poljaki hoteli z vso silo rešiti Poljsko, to je z novo konstitucijo 3. maja 1791, ki naj bi omejila plemiško vsemogočje in povrnila čast in moč države. Tudi kralj Stanislav Avgust je videl nevarnost ter svačeno prisegel na novo ustavo, ki je razveljavila »liberum veto«. Ta ustava, ki je bila ena najmodernejših na svetu, ki je prva v Evropi ustanavljala prosvetno ministrstvo, je bilo mrtvorojeno dete, kajti preden se je mogla uveljaviti, so sovražni sosedje razdelili drugič Poljsko. Zato je še danes spomin na to ustavo bil državni praznik. Carica Katarina, avstrijski cesar Frane sta se sporazumela za delitev, toda pruski kralj je garantiral meje Poljske, pa je pozneje prelomil prisego. L. 1792 je napovedala Rusija vojsko. Poljaki so se junaško borili, toda nekateri so bili za mir z Rusi in za sodelovanje ter so se strnili v konfederacijo, ki je imela svoj sedež v Targovici. Kralj pa se je na enkrat priključil tej konfederaciji ter končal vojno v korist Rusov. Več ge-

neralov je tedaj ubežalo v tujino med njimi tudi Kosciusko. Tako je prišlo l. 1793 do nove razdelitve, pri kateri so Prusi dobili tudi Gdansk in Torun, Veliko Poljsko, Mazovsko in Kujavo, Rusi pa vso Belo Rusijo in Ukrajino. Tako so vzeli od Poljske zopet 5.600 mil. kv., ostalo il je samo 3.800 mil. in 4. milj. ljudi. Tragični je bil na to sejm v Grodnu, ki je bil zadnji sejm v stari Poljski, in ki naj bi na zahtevo Poljske potrdil razdelitev. Ves sejm je molčal, dobil pa se je izdajalec, ki je v tišini zavpil: Molč je smatrati za priznanje! Na ta način je bila razdelitev Poljske tudi priznana — pod pritiskom prisotnega pruskega zastopnika.

Že prihodnje leto pa je dvignil Kosciusko novo vstajo ter se s krakovskimi kmeti začel vojskovati proti osvajaalcem. Pod Raciaviciami je prišlo do prve bitke, ki jo kaže tudi odlomek Matejkove slike, kakor jo vidimo tu v reprodukciji. V Varšavi se je uprl Kilinski. Dolgo časa so bili branili s Kosciuskom. Dvignila so se tudi druga mesta (Vilno). Prvi triumi so bili veliki, toda konec je bil žalosten. Pod Varšavo je stal pruski kralj sam in tudi ruske divizije, katerim se je končno moral udati, ker ji zavezniki niso prišli

na pomoč (Francija, Turčija, Švedska). Strašno je bilo maskevanje zmagovalnih osvajačev v Varšavi, kjer je ležalo mrtvecev na tisoče. Dne 3. januarja 1795 so si Rusi, Prusi in Avstriji tretje razdelili oblast nad vso Poljsko.

Tak je bil konec slavne poljske države ob tretji delitvi.

Nekateri zgodovinarji štejejo potem še četrto delitev, ki pa pada v dobro Poljakov, namreč — prihod Napoleona, ki je ustvaril »varšavsko kneževino«. Toda ta je trajala le malo časa. Poraz Napoleona v Rusiji je bil tudi poraz Poljske. Vendar pa je novi mir rešil usodo kneževine v toliko, da se spremeni ime v »poljsko kraljestvo«, ki pa bo zvezano po kroni z Rusijo. Torej enotna monarhija. Carjev brat je bil nekakšen podkralj v Varšavi ter ujal veliko rusifikacijo. Zato je bila l. 1830 velika vstaja, ki pa se je ponesrečila ter imela za posledico, da so Rusi »poljsko kraljestvo« priključili svoji državi kakor navadno provinco. L. 1863. je bil zadnji upor ter so Poljaki ustanovili svojo narodno vlado, ki pa je tudi končala na vislicah (Traugut). Od mrtvih je vstajala država l. 1918. s Pilsudskim, da v letu 1939, zopet pade v novo razdelitev, pred katero stoji država v tem trenutku.

Strašna avtomobilska nesreča v Bohinju

Avto zdrvel v Savo Bohinjko. — Štiri osebe mrtve

Bohinjska Bistrica, 18. septembra.

V nedeljo se je zgodila tu strašna avtomobilska nesreča, ki je zahtevala 4 človeške žrtve. Osebnost avto je v temni noči z mosta zdrvel v reko. Tri osebe so se z največjo težavo rešile, ostali potniki so utonili. Utonili so 1 starejši možki ter mati z dvema sinovoma.

V nedeljo 17. t. m. se je v Bohinjski Bistrici poročil Stigmar Matija iz Stare Fužine s posestnikovo hčerjo Franciško Ravnikovo z Broda 21. Ob tej priliki so se zbrali na nevestinem domu na Brodu, kake 3 km od Bohinjske Bistrice, sorodniki in prijatelji ženineve in nevestine družine. Nekateri od teh so prišli celo z Jesenice, kjer že več let bivajo, in so se nameravali zvečer vrniti na Jesenice z zadnjim vlakom. Nekako okoli 22 ponoči so se odpeljali z Broda z avtom tipa Chevrolet, ki ga je šofiral avtoizvozeček Janjo Škantar. Hotelo so se prepeljati na bohinjsko postajo. Šofer je sedel na levi strani za volanom, poleg njega nevestin brat Viktor Ravnik in ob strani nevestina prijateljica Tončka Gromova. Zadaj je sedel drugi nevestin brat Ivan Ravnik s svojo ženo Angelo in dvema sinovoma, 11-letnim Jankom in 3-letnim Francom.

Preden preide čez z Broda na banovinsko cesto, gre po visokem lesenem mostu, ki vodi čez Savo Bohinjko. Približno sredi mostu je avto zadel ob leseno ograjo, ki jo je podrl in zdrknil nato v globoko, tamkaj močno deročo reko. Iz vode so se z največjo težavo rešili šofer, Tončka Gromova in Ivan Ravnik. Ostali potniki pa so postali žrtve grozne nesreče. Na klice ponesrečenecv in rešenih so prišli na pomoč vaščani z Broda, dalje gasilci iz Bohinjske Bistrice in mnogi ljudje iz bližnjih vasi. Pri reševanju se je posebno hrabro izkazal elektrostrojnik Frane Polak, ki je znan kot dober plavalec in potapljač.

Zaradi teme ter zaradi globoke in deroče reke, ki je avto tiščala k mostnim stebrom, je bilo reševanje zelo težavno. Za reševanje pa je manjkalo tudi primerno orodje in celo številne svetilke v temni noči niso zadostovale. Reševalcem se je ob 23 z največjimi naporii posrečilo potegniti iz vode Angelo Ravnikovo. Banovinski zdravnik dr. Wolf je ugotovil, da je nesrečna Angela Ravnikova mrtva. Dolgo ni bilo mogoče najti ostalih 3 utopljencev. Na vse mogoče načine so skušali dvigniti avto iz vode. To se je reševalcem posrečilo šele proti jutru s pomočjo škripecv in verig. V avtu niso našli nobenega. Ilekoli so ponesrečence ob obeh straneh Save. Najprej so našli malega Franka Ravnika, nato Viktorja Ravnika in naposled dečka Janka Ravnika. Viktor Ravnik je imel na glavi sledove udara.

Tako strašne nesreče Bohinjčani kmalu ne pomnijo. Z nesrečno družino vsi iskreno sočustvujejo. Nesreča je po vsem Bohinju vzbudila globoko žalost. Sodijo, da je nesrečo povzročila nenadna okvara zračne cevi v prednjem desnem kolesu, ki je popustilo. se sunkoma zadelo ob ograjo in je avto nato zdrvel v reko. Šofer si ni mogel pomagati, ker je bilo vse izvršeno bliskovito naglo. Danes je prišla v Bohinj sodna komisija, da ugotovi dejanski stan nesreče.

»Squalus« v pristanišču

Iz vode so potegnili 26 mrtvecev.

Iz Portsmoutha poročajo 15. septembra: Minilo je že 113 dni, odkar se je ponesrečila ameriška podmornica »Squalus«, in šele sedaj se je posrečilo spraviti jo na vrh in privleči v luko v Portsmouthu. Ko je bila podmornica izven vode, so spravili na suho 26 trupel one posadke, ki je bila 23. maja v podmornici. Po prvem ogledu podmornice se je izkazalo, da je večina moštva utonila v oddelku za stroje, medtem ko so drugi skušali po lestvici prilesti v torpedni oddelku. Podmornico so shranili na suhem v pristanišču, da bodo mogli vso nesrečo natančno preiskati.

Coney-Island gori

Zabavišče je uničeno.

Iz New Yorka poročajo 15. septembra: V četrtek je začel goreti Coney-Island. Ogenj, ki grozi uničiti znano ameriško zabavišče, je izbruhnil v lopi z voščeniimi sobami.

Požar v Coney-Islandu, ki je znano zabavišče New-Yorčanov, veljaski veselilni prostor sveta, ni izbruhnil prvkrat. Poziv. »Coney-Island gori« je ameriskemu vlemestu kar domač. Leta 1932 je hud požar uničil največji del tega veselilnega parka. Tedaj so cenili škodo na 20 milijonov mark. Okrog 600 oseb je bilo ranjenih ali z dimom zastrupljenih. Razne lope, pivnice, zabavišča, vrtiljaki in tudi tako zvani »Lunapark« so plameni pogoltnili. Na tisoče ljudi, ki so se kopali na obrežju, se je moralo kar v kopalnih oblekah odpeljati nazaj v New York, ker so jim bile obleke zgorele. Takrat so bili otroci zanetili požar, ki so bili na obrežju zaigali časopisni papir. Tako so se vneli leseni drogovci in požar se je naglo razširil. — To pot je začelo goreti v lopi z voščeniimi sobami. Baje je pogorel spet veljaski del zabavišča, dasi natančnejši poročil še ni moči dobiti.

Rejtan se protivi na sejm priznanju prve delitve.

CISTEK

V. D.:

Svetovna razstava

(Obiskovalčevi vtisi.)

Očividce svetovne razstave v Newyorku me je vprašal: »Ali je bilo vredno toliko žrtvovati samo za ogled te razstave, kot so nekateri žrtvovali in prišli celo iz Belgrada in Sofije itd.?« Pa sem mu odgovoril: »Kdor je že videl kako svetovno razstavo, temu ni bilo vredno samo zaradi tega toliko napraviti, čeprav ima tudi ta razstava prav veliko posebnosti.« — Priznal mi je, ozirajoč se tudi sam na naše razmere in našo valuto.

Poleg drugih zanimivosti in krajev, ki po Združenih državah filmsko beže mimo tebe, pa je to razstavni ogledati in prav zanimivo. Tako avtoriteta z g. beneficijatom Jož. Ovnom iz dolenskega St. Vida, ko sva se vračala veak od svojih sorodnikov in iz daljega potovanja po USA nazaj ob slikoviti reki Hudson.

Izstopila sva na kolodvoru družbe N. Y. Central, kjer sta naju pozdravila p. Kazimir Zakrajček, ki se je že nekaj dni mudil v N. Y. in potovalni zastopnik Anton Svet, katerega je g. župnik »Kazi-mir« predstavil kot »Svet-ega Anton-a«.

N. Y. je edobitni Babilon. To se pokaže zlasti zvečer, ko začno oči peči od silne reklame in milijonih migljajočih se luči, zlasti v mestnih delih, kjer so razna zabavišča, kino in podobno. Vse te vabi za seboj v varljivo in namišljeno »rečo«. Na nebotičniku uredništva lista »Times«

plešejo vedno nova poročila okrog zunanjih sten. Sproti se ustvarjajo črke in zlogi po električni energiji. Stojijo in bereš begajoče stavke, ki prinašajo najnovejše vesti iz vsega sveta. Tam v daljavi in bližini pa svetijo mogočni nebotičniki kot številni veljaski svečniki proti nebu. Med temi je najmočnejše Empire State s 103 nadstropji in z višino nad 400 metrov. Tudi ta nebotičnik je nekakšen predmet svetovne razstave za Evropejce. Zato smo se naslednji dan s tovarišem Jožetom in newyorskim slovenskim organizatorjem Koprivškom povzpeli nanj, da bi z njegove višine videli ves N. Y. in tudi kraj svetovne razstave. Vsak plača vetopnino 1 dolar. Dvigalo nas je kmalu potegnilo v 72. nadstropje, kjer smo prestopili in se pripeljali v 86. nadstropje. Tu je čudovit razgled na prostornem balkonskem hodniku. Redki pešci na ulicah so kot vinske mušice, avtomobili so kot otroške igračke. Ostali nebotičniki s 50 ali 60 nadstropji so kot nebotičnički poleg tega velikana. Ob razgledovanju na vse mestne strani ter prijetno hladni rahel vetrč, katerega na ulicah zastojni pričakuješ v silni vročini 40 ali 50 stopinj Celzija. V daljavi zagledamo mesto svetovne razstave »Worlds Fair«.

S tega velikana pišem še domov, kjer vsi v ekornih pa toliko bolj naravnih razmerah živimo. Tedaj pa se snidemo z nekim Srбом in nekim Hrvatom. Tako je bila na najvišji etavbi sveta zastopana Jugoslavija po zastopnikih vseh treh narodov. Vpeli smo se tudi v spominske knjige, da bo ta naš obisk zabeležen poleg obiska znamenitih obiskovalcev: predsednika USA Roosevelta, kralja Projadipoka iz Siama, Pierra Lavala, Georga Herriota, Dina Grandija, poleg bratov Piccardov, japonskih princev Chichibu, jeruzalemskega nadškofa Paula Salmana, poleg čestit bivšega kralja Ahmeda Zoguja in poleg bajnega indijskega maharadža ali kaj je že — Sankara Pratap Singh Dev Mahindra Bahadu in Denkmala, Bengalijski itd.

Škoda pa je, da nikogar v tem nebotičniku ne poznam, zakaj potem bi mu gotovo poslal kako slovensko pokrajinsko sliko in kratko označil naslov: l. l. Empire State — in nič več. Tako prihaja pisma, naslovljena iz Francije, Anglije, Kitajke, Egipta, Italije... in točno pridejo na mesto. Samo bojim se da bi si na naših poštah težko pomagali s takim naslovom.

Nato smo se dvignili še v 102. nadstropje. Zopet se nudi isti pogled. Samo zdi se, da dobivam občutek, ko da se vse pod menoj ziblje. Zaradi tega občutka, da se ne zruši velikan pod teboj, si mnogi ne upajo na vrh.

Kmalu smo bili zopet na trdnih tleh in se s takšijem pripeljali v newyorsklo slovensko župnišče, ki pa je žal v čisto židovski ulici. Tjakaj je prišel prijazen in požrtvovalni operni pevec gosp. Šubelj, da prevzame naloge mentorja v razstavnem mestu, katero si je že petkrat ogledal.

Z nadešno železnico, ki komaj s nekajminutnim presledkom brzi od vseh strani in za ceno 5 ct. za kakršno koli progo, smo se pripeljali na Worlds Fair.

Desettisoči avtomobilov parkirajo zunaj na določenem prostoru. Čez neštivilne železniške tise je napravljen poseben most, ki ima po sredini poseben stredo za varstvo pred sončnimi žarki. Nekam mirno se preliva množice čez ta most, kjer sta pod streho stali dve katoliški redovnici in prosili darove za sirotišnico. Nič se ni nad njima spotikal, pač pa se je videlo, da ne stojita zastonj pri težkem samaritanskem delu...

Kupili smo vetopnice po 75 ct. Ob vetopu kar obstaneš in se čudiš veličini. Če res bi imel skušenega vodnika g. Šublja, bi se res ne vedel kam obrniti in obiskovati paviljone posameznih držav. Pogled obstane na mogočni krogli, kjer se znatraj nje prikazuje mesto bodočnosti; nehoti te pritegne nase tudi učinkovit kip delavca s sovjetsko zvezdo na boljševiskem paviljonu, zaradi ka-

tere je bilo že toliko prerekanja v ameriskem tisku, ki je protestiral proti žalitvi evroboodne Amerike...

Zaradi strašne vročine žejni, smo se najprej vsi okrepčali ter spili veak po en hladini Coca-cola. Ta pijača je podobna naši šaboso. Silna je reklama po vsej Ameriki za Coca-cola, tako da sem večkrat dejal: »Vsa Amerika koka, kaj neki bo iz tega prišlo?«

Tako vetopimo v najboljsh paviljon, kjer nam razkažejo televizijske aparate. Napovedovalka se predstavi veem in z dvema gospodoma odide ven. Prav te pa sedaj gledamo in poslušamo v aparatih pred seboj. Slika se jasno vidi, glas je točen, vendar se zdi, da večje daljave še ovirajo jasnost slike.

Kmalu smo zopet pod jasnim pekočim nebom. Zavijemo v paviljone posameznih držav Severne Amerike. Vsaka prikazuje svoje posebnosti iz preteklega in sedanjega življenja. Država Pensilvanija ima paviljon, imitiran po mestni hiši v Philadelphia s stolpom, o katerem visi tako imenovani »zvon svobode«. Vsak Amerikanec spoštljivo govori o tem zvonu, ki mu je zavrnil tedaj, ko je dobil demokratično ustavo za vse Združene države, v katerih se lahko nemoteno vsak razvija po svojih zmognostih in možnostih, samo da ne krši dene ustave.

Na ateni tede paviljona se vidi stanove, ki so pripomogli k splošnemu napredku države. Med drugim se vidi tudi pastora z biblijo v roki. Tu je poudarjeno dejstvo, da vera ni in ne more biti nasprotna napredku. Na drugi eteni pa se prikazuje vsi stanovi, ki se trdno drže z rokami, da pokažejo vsebino napisa: V skupnosti vsej je moč! Od tega paviljona države Pensilvanije, kjer dela v rudnikih toliko naših Slovencev, se imamo tudi mi veliko učiti!

(Dalje.)

Drobne novice

Koledar

Torek, 19. septembra: Januarij, škof, in tovariši mučenici.

Sreda, 20. septembra: Kvatre, Evstahij in tovariši, mučenici. Prvi krajec ob 11.34. Herschel napoveduje veliko dežja.

Novi grobovi

† Joško Ile

Belgrad, dne 16. septembra 1939.

Včeraj smo ob zelo častni udeležbi Belgradčanov, zlasti pa belgrajskih Slovencev izkazali zadnjo čast direktorju tukajšnje veletrgovske »Rekord« in odličnemu članu belgrajske slovenske kolonije gosp. Jošku Ileu. Z njim je legel v grob ne samo mož izredne ustvarjalne energije in iniciative, ampak tudi izredna, zlata, slovenska dobitnica, ki je rad pomagal, komurkoli je le mogel. Bil je vedno in povsod narodno zaveden Slovenec, ki se je še pred vojno kot mlad jurist-Ribničan udeleževal kot pomožna moč zlasti med kočevskimi Slovenci. Ta njegova živa narodna zavest mu je ob izbruhu svetovne vojne, ko se je mudil pri bratu župniku Karlu Ileu v Rušah, naklonila znano bridko pot narodnega mučenika iz Ruš v graške zapore; zaeno z bratom župnikom in drugimi štajerskimi rodoljubi, zlasti iz Maribora, je delil nemilo usodo političnega jetnika na Gradu v Gradcu. Kot mlad poročnik je moral končno v fronto; bil je hudo ranjen v Galiciji, pa tudi sicer poškodovan in te poškodbe so zakrile njegovo prerano smrt. Po prevaru se je udeleževal kot slovenski gospodarski in finančni organizator v Kočevju; da ni narodna mržnja in slovenska nesloga razdrila odličnih njegovih gospodarskih zasnov, bi bilo slovensko vprašanje v kočevskem okraju danes rešeno. Tako pa si je ustvaril v Belgradu odlično pozicijo, iz katere je pomagal tudi marsikateremu Slovincu do dobrega kruha. Iz srede njegovega snovanja in ustvarjanja pa ga je enostavno potegnila bela žena, slična kot njegovega strica, poslanca in delegata kanonika Kluna pred 40 leti v Budimpešti. Zapušta ženo in sina edina gimnazijca.

Mir njegovi duši! Hudo prizadeti rodbini in svojcem naše iskreno sožalje.

† V Ljubljani je pri svojem sinu, g. prof. Francetu Ambrožiču, umrla v nedeljo, 17. t. m. v 74. letu starosti ga. Marijeta Ambrožič. Po njeni želji so jo prepeljali z avtofužonom v Gorico vas pri Ribnici, od koder bo v torek ob 8 pogreb na župnijsko pokopališče v Hrovačo. Bila je mati osmih otrok, izmed katerih je štiri študirala. Njen življenjski izrek, po katerem se je sama ravnala, je bil: Delaj, kakor bi večno živel, in moli, kakor bi jutri umrl. Naj ji sveti večna luč! Zalujočim naše iskreno sožalje!

† V Ljubljani je v eplošni bolnišnici umrla 17-letna gd. Silva Premk, hčerka strojevodje g. Vinka Premka. Pogreb bo danes ob 3 popoldne izpred mrtvašnice splošne bolnišnice. Naj ji sveti večna luč! Zalujočim naše iskreno sožalje!

Osebnosti

— Poročil se je v nedeljo, 17. t. m. v cerkvi sv. Frančiška v Šiški g. Konrad Rozman, okr. podnačelnik v Šmarju pri Jelkiah, z gd. Leopoldino Kopač, zaščitno sestro v Ljubljani. Poročil ju je škofski g. župnik p. Modest dr. Novak. Novoporočencema obilo božjega blagoslova in sreče.

V šestih mesecih!

Poseben šestmesečni tečaj za stenografijo in strojepisje na Trgovskem učilišču Robida s pravico javnosti, Ljubljana, Trnovska ulica 15 se prične oktobra. — Vpisovanje in pojasnila v pisarni ravnateljstva Trnovska ulica 15.

— Ban dravske banovine dr. Marko Natlačen danes, 19. sept. ne bo sprejemal, ker bo uradno odsoten.

— Vpis v državno glasbeno akademijo v Ljubljani bo od 1. do 15. okt. za slušatelje, ki so bili vpisani v šol. letu 1938-39 v visoki šoli drž. konservatorija, odnosno pedagoškem oddelku. — Novovetovpisi slušatelji pa se morajo prijaviti do vključno 25. sept. Sprejemni izpiti se bodo vršili od 26.-30. sept.

— Odbor Rdečega križa v St. Vidu nad Ljubljano vabi k potrebnemu predavanju, ki bo v petek, dne 22. sept. ob 20 v ljudskem domu. — Predava g. dr. Justin.

— Sevnica potrebuje drugega zdravnika. Sevnica ob Savi je imela že več desetletij dva zdravnika (poleg zobozdravnika), ki sta bila močno zaposlena, ker ima trg poleg različnih uradov več industrijskih podjetij in je tudi precej pridobil z novo železnico Sevnica—St. Janž. K Sevnici gravitirajo tudi številni kraji na levem in desnem bregu Save. Po sedanjem odhodu zdravnika g. dr. Mušiča v Celju je nujno potrebno, da se naseli v

Sevnici nov zdravnik, ker grozi drugače nevarnost, da en sam zdravnik ne bo mogel zmagovati vsega dela, ki stalno narašča.

— Pomanjkanje vagonov. Naša trgovina zastaja, ker primanjkuje vagonov za izvoz. Predvsem manjka tujih vagonov, to je nemških in italijanskih. Obe državi potrebujejo vse svoje vagonov doma, naša železniška uprava pa naših vagonov ne pusti v tujino. V Slatini Radenci, bi morali te dni naložiti šest vagonov jabolk za Nemčijo, ker pa ni bilo vagonov, so morali kmetje peljati sadje nazaj domov. V Križevcih pri Ljutomeru bi morala Kmetijska zadruga naložiti dva vagona bikov, pa tudi ni bilo vagonov iz Italije.

— Zvon so ukradli. Iz mrtvašnice pri cerkvi na Slapu pri Dol. Kronovem so neznani tatovi odnesli te dni 100 kg težak bronast zvon. Zvon, ki je bil ubit, je že več let ležal v mrtvašnici. Zvon bodo tatovi še bolj razbili in skušali posamezne kose prodati kakor livarni ali trgovcem s starim železjem.

Gospodje oficirji!

Najugodnejše kupite sukno za uniforme pri

Teokarović

Ljubljana, Wolfova ulica šte. 10

— Bencina imamo dovolj. V Belgradu je bila te dni anketa, na kateri so ugotovili, da v Jugoslaviji ni treba omejiti prometa z motornimi vozili, ker imamo dovolj velike rezerve bencina in drugih pogonskih snovi. Če bi bilo potrebno omejiti porabo bencina, bi ga bilo vedno toliko na razpolago, da motorni promet ne bi trpel.

— Strela je udarila. Iz St. Petra pri Novem mestu poročajo: Pretekli petek je bil silno soparen. Okrog 6 popoldne so prihrumeli težki oblaki, iz katerih je lilo kakor iz škafa, vmes pa je grmel in treskalo. Strela je udarila v skedenj posestnika Alojzija Mirtka iz Srednjega Grčevja. Pogorela je vsa kрма, oves, razno orodje, sadni in vinski mlin. Posestnik je bil malenkostno zavarovan. — Med dežjem so silno trpeli tudi vinogradi. Upamo pa, da bo sončno vreme spet popravilo grozde.

— Pri zaprtju, motnjah, v prebavi vzemite zjutraj, še na prazen želodec en kozarec naravnega »Frana-Josefa« grenčice.

— Službeni list kr. banske uprave dravske banovine prinaša v svojem 77. kosu z dne 16. sept. 1939: 1. uredba o opravljanju pripravniške zdravniške službe; 2. uredba o zdravniški službi na deželi; 3. naredbo o prepovedi nabiranja prostovoljcev; 4. pravilnik o urejanju in poslovanju Službenega lista za pravosodje; 5. spremembe in dopolnitve poslovnika o zakupu restavracij itd. na postajah drž. železnic; 6. konvencijo ob vzajemni pomoči v civilnih in trgovinskih stvareh med Jugoslavijo in Veliko Britanijo — razširitev veljavnosti na Aden; 7. konvencijo za izenačenje nekaterih pravil o mednarodnem prometu po zraku — pristop New Foundland; 8. razglas o tednu Rdečega križa; 9. razne objave iz Službenih Novin.

— Kurja ofesa in otiščanci se ne tvorijo, ako uporabljate za nego nog SANOPED. Glavna zaloga: drogerija Jančigaj, Ljubljana, Krekov trg.

Kvalitetna optika

Zajec

LJUBLJANA
PASAŽA
NEBOTIČNICA

— Vlom v restavracijo v Rogški Slatini. V restavracijo Nova Svicarija v Rogški Slatini so v eni pretekli noči vlomili tatovi in odnesli najemnici Ani Krepek 30 belih namiznih prtov, 22 serviet, 6 briasč, 28 komadov jedilnega pribora in 70 komadov večjega pribora. Škoda je nad 2700 din.

Po državi

— Slovesna otvoritev železniške proge Ustiprača—Foča. V nedeljo popoldne so slovesno odprli in izročili prometu novo železniško progo Ustiprača—Foča. K slovesnosti se je zbrala ogromna množica prebivalstva in veliko odličnikov. Med slednjimi so bili odposlanec Nj. Vel. kralja general Mihajlo Mihajlovič, prometni minister inž. Bešlič, minister za gozdove in rudnike dr. Kulenovič, minister za telesno vzgojo Jevrem Tomič, bivši predsednik narodne skupščine Simonovič in več visokih uradnikov glavnega železniškega ravnateljstva. V Višegradu je pozdravil goste, ki so se pripeljali s posebnim vlakom, ban drinske banovine Vladimir Jevtič. Na postaji v Ustipraču pa je goste pozdravil ban zetske banovine Božidar Krtić. Slovesnost otvoritve je bila na mostu čez Pračo, kjer so stali množični slavoloki. O pomenu nove proge je spregovoril predsednik občine Ustiprača, nato pa je generalni ravnatelj državnih železnic inž. Gjurič obvestil prometnega ministra inž. Bešliča, da se dela na progi Ustiprača—Foča dovršena in da se proga lahko izroči prometu. Minister inž. Bešlič je imel nato govor, v katerem je med drugim povedal, da je ta proga, kar se tiče graditve, ena najtežjih, kar se jih je gradilo na ozemlju naše države. Odposlanec Nj. Vel. kralja je nato pristopil k slavoloku in prerezal trak, kar je navzočna množica pozdravila z navdušenimi vzkliki. Nato je poseben vlak z gosti odpeljal po novi progi proti Foči. Na vseh postajah se je vlak ustavil in povsod so bili prirejeni gostom prisrčni sprejemi. V Goradžu je v zahvalo za tople sprejem spregovoril minister za gozdove in rudnike dr. Kulenovič, ki je med drugim dejal, da bi bilo to progo potrebno že zdavnaj zgraditi in da ima glavno zaslugo, da se je proga vsaj zdaj že zgradila, pokojni muslimanski voditelj in bivši prometni minister dr. Mehmed Spaho. Vlak je prišel v Fočo točno ob 12. Tu je bil prirejen banket za okrog 2000 oseb, s čemer je bila slovesnost zaključena. — Nova proga Ustiprača—Foča je dolga 42 kilometrov in so jo gradili štiri leta.

— Dalmatinski ribiči — učitelji ribolova v Palestini. V soboto je iz Crikvenice s parnikom »Vidoc« odpotovala v Palestino skupina naših ribičev, ki jih je najela tverka »Jewish Agency Department Maritimac« v Haifi. Naši ribiči bodo instruirali pri ribičkih podjetjih v Palestini. Crikveniški ribiči so odpeljali s seboj tudi 5 ribičkih čolnov z mrežami in ostalimi ribičskimi potrebščinami.

— Večmilijonska škoda je povzročila neurje, ki je zadnje dni divjalo nad nekaterimi predeli Dalmacije.

Ljubljana, 19. septembra

Radio Ljubljana

Torek, 19. sept.: 12 Za oddih (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Šrnel »Škrjanček« — 14 Napovedi — 18 Peser »Sporod Radij.« — 18.40 Stanovanjsko vprašanje (gd. Zlata Pirnatova) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Deset minut zabave — 19.40 Nac. ura: Najstarejši kulturno-zgodovinski spomeniki mesta Zagreba (Ivica Šiprak, zgb) — 20 Koncert na dveh harmonikah (brata Golob) — 20.45 Koncer Radij. orkestra — 22 Napovedi, poročila — 2.15 Samospevi gd. Milice Poljanarjeve, pri klavirju gosp. prof. M. Lipovčak.

Drugi programi

Torek, 19. sept.: Belgrad-Zagreb: 20 Narodne pesmi, 20.30 Simfonični koncert, 21.30 Vokalni koncert — Varšava: 19 Orkester in solisti, 21.05 Operna glasba — Praga: 19 Operetna glasba, 20.30 Igra — Bratislava: 19.35 Ciganska glasba, 20.20 Zabavna glasba, 22.15 Sonate — Sofija: 19.45 Komorna glasba, 20.50 Ruske romane — Budimpešta: 19.25 Koncertni večer — Trst-Milan: 17.15 Violina, 21 Simfonični koncert — Rim-Bari: 21 Igra, 22.20 Violina — Florencia: 21 Pisan koncert, 21.45 Orkestralni koncert — Beromünster: 19.45 Pisan koncert, 22.10 Bach, Brahms Beethoven — Strasbourg: 20.15 Opera — Bukarešta: 19.55 Simfonični koncert, 21.25 Plesna glasba — Horthy: 19.30 Klavirski koncert stare italijanske glasbe, 20.05 Igra, 21.35 Orkestralni koncert.

Sestanki

Dekliški kroček Ljubljana-mesto. Drevi ob 8 redni sestanek v Gospodarski zvezi. Važno, pridite vse.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1, mr. Abhovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta.

* Strahovit uboj pri Virovitici. Na železniški progi Virovitica-Šekelj so našli v bližini vasi Pivnica moško truplo s strašnimi ranami. Orožniki so ugotovili, da je mrtvec 60 letni brezposelni delavec Ivan Pečar iz vasi Medjutarce pri Bjelovaru. Orožniki pa so tudi ugotovili, da Pečar ni napravil samomora, ampak da je bil umorjen. Doslej neznani napadalec so Pečarja v mraku pričakali ob železniški progi, ga pobili s koli in puškinim kopitom do smrti ter nato njegovo truplo položili na tračnice, da bi tako uprizarili videz samomora. Orožniki sumijo, da so to napravili Pečarjevi pajdaši, kajti Pečar je prikel mnogokrat v navzkrižje s paragrafom in je odsedel že izdatne kazni. Zadržnikar je bil kaznovan zaradi ponarejanja denarja. V zadnjem času so ga oblasti spet iscale in je bila za njim izdana tiralica.

* V Slavoniji se prodaja slivovka po 4 din liter. Slive so letos po vsej Slavoniji izredno dobro obrodile. Kljub velikemu pridelku pa je tudi kakovost odlična. Le prodaja je slaba. Cene se gibljejo med 25—30 par kg. Se nikdar ni bila cena slivam tako nizka. Mnogi kmetje so pričakovali, da si bodo od dobrega pridelka sliv opomogli, toda zaradi nizke cene se to ne bo zgodilo. Prodajo sliv v Slavoniji je tudi poslabšal mednarodni položaj, ki je dosegel svoj vrhunec napetosti bak v času, ko je bila kampanja sliv v polnem teku. Zaradi tega je mnogo sadja propadlo. Zdej kuhajo kmetje iz njega žganje, ki ga je toliko, da se prodaja po 4 din liter.

* Novi pomorski vozni red je stopil v veljavo s 15. septembrom. Po tem voznem redu je Šibenik vključen v dve brzi progi Sušak—Kotor. Lokalne zveze pa ostanejo neizpremenjene.

* Drzen razbojniški napad sredi Zagreba. V četrtke večer okrog 10 se je vračal trafikant Jakob Strmotič domov v Gunduličevu ulico. Trafikant je imel pri sebi denarja, poštnih znank in kolkov v vrednosti okrog 15.000 dinarjev. Ko je Strmotič odprl večna vrata svojega doma in stopil v vežo, je opazil pred seboj mladega človeka, ki ga je vljudno pozdravil: »Dobro večer! Strmotič mu je odvrnil pozdrav in se nekoliko umaknil, misleč, da bo neznanec odšel ven. Toda neznanec je butnil vrata z nogo, da so se zaprla in z železno palico navalil na trafikanta. »Ubijem te, ako mi ne daš denarja!« mu je zaklical. Strmotič pa se ni dal ugnati in se je krepko uprl napadalcu. Posrečilo se mu je, da mu je izvil iz rok palico in napadalec krepko zgrabil. Ko je napadalec videl, da mu slaba prede, se je v ugodnem trenutku iztrgal iz trafikantovih rok in pobegnil na ulico. Trafikant je stekel za njim in pričel klicati na pomoč. Nekateri pasantje so stekli za napadalcem, toda le-ta s j se je v mraku hitro izgubil. Strmotič je napad naznanil policiji in je precej točno opisal napadalca, tako da je zelo verjetno, da bo drzni napadalec padel v roke pravice.

Anekdota

Bogal rentnik Jamrlec je na cesti zagledal znamenitega zdravnika in takoj stopil k njemu ter mu tožil: »Ne morete mi verjeti, kako slabo se počutim! V ušesih mi šumi, glava me neprestano boli, srce mi strano bije, poleg tega imam pa še ledvico, ki se vedno premika!«

»No, potem morate pa biti res železnega zdravnika, ko morete vse to prenašati!« mu je dejal zdravnik in hitro odšel naprej.

»Jaz potrebujem krepkega mladeniča, ali ti tak?«

»Pravkar sem pretepel devetnajst fantov, ki so se tudi potovali za to službo.«

Lepa bojovniška slovesnost pri sv. Petru

Blagoslovitev prestavljenega spomenika. — Tabor slovenskih bojnikov

Ljubljana, 19. septembra.

Ob najlepšem zgodnjejesenskem vremenu je bila v nedeljo popoldne mirna, dostojna in lepo organizirana manifestacija za padle Sempetrčane, ki so bili žrtve svetovne vojne, ko je bil blagoslovljen sedaj od cerkve v park prestavljeni spomenik žrtvam svetovne vojne. Spomenik je bil obdan z venci, zelenjem in rožami. Mnogi sorodniki in matere so se udeležili te svečanosti. Bili so navzoči načelnik fin. oddelka banske uprave dr. Orel kot zastopnik g. bana, general Mašić, zastopnik diviz. oblasti, mest. svet. insp. Silvo Kranjc za g. župana, železniški direktor inž. Kavčič, mnogi občinski svetniki, prav številna delegacija Legije koroskih borcev pod vodstvom podpredsednika g. Šefmana Karla, delegacija Združenja rez. oficirjev, obstoječa iz gg. Vl. Janežiča, Rajka Pavlina in Boška, dalje zastopstvo vojnih invalidov z g. Marinkom, kakor tudi razne druge lokalne organizacije in društva.

Sempetrski župnik g. Košmerlj je ob 9. popoldne imel krasen nagovor v cerkvi, v katerem je ožrtal pomen današnje slavnosti in se v toplih besedah spominjal padlih junakov, nato je bila sveta maša. Cerkev je bila nabito polna. Po maši je sledilo blagoslovljenje spomenika, ki ga je izvršil g. župnik Košmerlj ob asistenci 4 duhovnikov, med njimi je bil tudi vojni kurat g. Marčič. Omenjamo še, da so se te res lepe in mirne slavnosti udeležili tudi mnogi zastopniki Zveze bojnikov, tako iz Trbovelj, Senovega, Radovljice in od drugod pod vodstvom predsednika g. Ralteja Mirka, katheheta iz Trbovelj.

Po blagoslovitvi je pozdravil predsednik šempetrske skupine Zveze bojnikov g. Polde Zupančič navzoče odlične zastopnike, med temi tudi zastopnika komandanta dravske divizije generala Mašića ter je nato poudarjal, da gre v prvi vrsti zahvala mestni občini Ljubljanski, da je bil spomenik preurejen in prestavljen na lepo in vidno mesto, da bo res kras šempetrski okolišč, zahvalil pa se je dalje vsem onim faktorjem, ki so prispevali za spomenik. Ker je bil, tako je poudaril, tradicionalni vsakoletni zbor slovenskih bojnikov na Brezjah letos odgojen vsled kritičnega mednarodnega položaja, je bila nedeljska proslava manifestacija za mir in nerazdruženo Jugoslavijo. Zastopnika mestne občine je nato g. Zupančič naprosil, da občina prevzame spomenik v svoje varstvo in oskrbo.

Mest. svet. inšpektor g. Silvo Kranjc je nato v jedrnatem govoru naglašal pomen spomenika in izjavil, da ga mestna občina prevzame v svoje varstvo. Sledilo je nato polaganje vencev, tako so položili ravnatelj g. Stojc venec v imenu Zveze bojnikov, g. Marinko za invalide, g. Rajko Pavlin za rezervne oficirje, g. Dinter v imenu Sempetrčanov, g. Ložar v imenu trnovskih bojnikov in g. Rozina v imenu možanske bojovniške organizacije. Združeni pevski zbor pod vodstvom ban. uradnika g. Baloga je nato zapel »Usliši nas Gospod!« Sledile so molitve za mrtve in godba je nato zaigrala žalni koral.

Predsednik skupine bojnikov Ljubljana—Sv. Peter g. Polde Zupančič je nato otvoril tabor bojnikov ter podelil besedo predsedniku Zveze bojnikov g. Mirku Ralteju iz Trbovelj. Ta je v lepem govoru navajal, da so bojovniške skupine v mesecu maju vabile vsako leto na prelepi Rožnik, letos bi imela Zveza vabiti bojovnike 3. septembra na Brezje, kar je izostalo zaradi zunanje-političnih okoliščin. Hrvatski pesnik Preradović je nekako tako-le dejal: »Rod, ki mrtve svoje ceni in spoštuje, si srečo in bodočnost zlato kuje.« Spomenik bodi pomnik strahotnih dni, ki jih prav danes znova doživljamo, in da se s tem večjo pieteto spominjamo tistih, katerih imena nosi spomenik vklesana, pa tudi drugih, ki so morali iti skozi morje trpljenja, da se je preobrazilo obličje zemlje, da je prosto zadihal naš rod, dobro vedoč, da manj strašna noč je v črne zemlje krili, kot so pod soncem sužnji dnove. Človeške pravice more poudarjati le tisti, ki je izpolnil svojo dolžnost. Zlasti ti mladina vedi, da je vestno izpolnjevanje svojih dolžnosti tisto polje, kjer more postati tudi človek, ki ni bil vojak, velik junak. Naši rajni bojni tovariši nam tudi govore: »Spoštuj in ceni svojo vero! Vera je ono sveto in božje v človeškem življenju, ki ga more edino storiti srečnega. Vera daje moč za krepkosto življenje, vera je pot, ki vodi v neskončno blaženost. Vera pomaga nositi vsako breme in daje nam tolažbo tudi v najgorenkejših urah življenja. Cenite sveto vero tudi vi in jo ne pustite skruniti!«

Današnji spomenik oziroma naši bojni tovariši nam kličejo: »Ceni in ljubi svojo domovino! Mi smo za njo umrli, vi za njo živite! Živeti za domovino se pa pravi, za njo delati, trpeti biti pozoren za njene potrebe in njeno blaginjo, se pravi zlasti delati za to, da se med nami ohrani nekdanja poštenost, zvestoba in pobožnost. Živite in delajte složno, ki ste bratje po krvi, bodite bratje tudi po ljubezni in slogi ter opustite malenkostne spore! G. predsednik je naposled končal: »Mi (vojne žrtve) se nismo žrtvovali za to, da bo naš narod morda celo od tuje v lastni domovini še dalje lažan in izkoriščan. Naše žrtve nam prinese vam živim boljše usodo, lepše življenje!«

Po slavnosti koračnici je povzel besedo član šempetrske bojovniške skupine g. Jože Pirc, ki je v krepkih besedah ožrtal zgodovino postavitve spomenika. Velik razvoj Ljubljane v zadnjih letih je zahteval tudi ureditev komunikacij v tem predelu mesta in v zvezi s tem preureditev okolice naše župne cerkve. Incitativo za to je prevzela naša bojovniška skupina, ki je zainteresirala merodajne faktorje, zlasti mestno občino ljubljansko. Globoka zahvala gre g. županu dr. Jure Adlešiču, občinskemu svetniku prof. Dermastji, g. župniku Košmerlju, višjemu inšpektorju g. Zajcu in g. Žanu, dalje mest. svet. univ. prof. dr. Stetetu, inž. arh. Subicu, inž. Nacetu Perku in vrtnarskemu nadzorniku g. Antonu Lapu, ki so vsi po svojih močeh in svojem znanju pripomogli, da je bil spomenik tako preurejen in prestavljen. Padlim junakom pa je g. Pirc zaklical: »Slava vašemu spominu!«

Slovesnost je bila nato končana.

LJUBLJANA

Naši izseljenci so se vrnili v Francijo

V avgustu je prišla na obisk v domovino velika skupina naših rojakov iz Francije. Vodil jih je izseljenski duhovnik Stanko Grims. Vse rojake je zajel začetek vojne med Francijo in Nemčijo v domovini in zato je bil za prve dni septembra napovedani odhod v Francijo preložen. Med tem časom so preživeli naši izseljenci 14 težkih in skrbni polnih dni, saj so kmalu izvedeli, da je večina krajev, kjer so rudniki, v katerih so bili zaposleni, bila od francoskih vojaških oblasti evakuirana. Tudi ni bilo znano, če se bodo sploh mogli vrniti nazaj v Francijo, ker so bile prve dni po napovedi vojne prekinjene vse železniške zveze.

V zadnjem času se je položaj toliko razčistil, da so naši izseljenci dobili zopet priložnost vrniti se nazaj v Francijo. V nedeljo ob 5. popoldne je bil napovedan skupen odhod v Francijo in na postaji v Ljubljani se je v nedeljo popoldne zbralo okrog 120 izselencev s svojimi sorodniki. Zanimivo je, da se nekateri izseljenci niso vrnili. Ostali so doma zlasti gozdni in poljedelski delavci, prav tako pa tudi taki, ki imajo družine v domovini. Vrnili pa so se vsi tisti, ki imajo še člane družin v Franciji, in tudi taki, ki imajo tam svoje hišice in vse, čeprav morda malenkostno premoženje. Nemalo žalostnih prizorov je mogel videti opazovalec med skupinami. Tu je žalosten oče pripovedoval, da nima pojma, kje bo iskal družino, ki je bila med tem časom izseljena iz kraja, kjer so sedaj stanovali. Drugi se je zopet vračal z družino samo zato, da bi otel še nekaj premoženja, če ga bo mogel v evakuiranem kraju še dobiti. Večina od njih bi itak ostala v domovini, če bi mogla. Tako pa nimajo tukaj ničesar in so prisiljeni, da se vrnejo v negotovost.

K slovesu je prišel tudi zastopnik banske uprave, izseljenski referat ravatelj g. Fink, Rafaelovo družbo pa je zastopal gosp. Rado Miklič. Slovo je bilo sicer brez vseh formalnosti, vendar pa nad vse prisrčno in iskreno. K brzemu vlaku, ki odhaja proti Raketu okrog 5., so bili priključeni trije štiriosmi vagoni, v katerih se bodo vozili naši izseljenci naravnost skozi Italijo do francoske meje. Italijanske oblasti so bile v vseh zadevah, ki so se tikale odhoda naših izselencev, zelo uslužne. Naši izseljenci bodo potovali od Raketa naravnost na Modano, odkoder bodo dosegli francosko mejo.

Potem, ko so stopili naši rojaki v vagon, se je začelo pristrčno splovanje. Marsikomu od sorodnikov, ki je pospremil svoje drage na vlak, se je orosilo oko. Vsi na peronu so vzklicali srečno pot in srečno bivanje v Franciji. Ko je potegnil vlak, so naši rojaki iz vseh okrog navdušeno vzklicali slovenski domovini in Jugoslaviji in krepka slovenska pesem je donela iz vagonov tudi še potem, ko je vlak odpeljal iz postaje. Z izseljenci je potoval tudi vodja skupine, izseljenski duhovnik Stanko Grims, prav tako pa izseljenski učitelj Šlibar, ki se vrača v Aumet. Oba izseljenska delavca sta se vrnila v Francijo v upanju, da bosta mogla kar največ storiti za naše drage rojake, ki jih bo sedaj v Franciji zadelo gotovo več neprijetnih presenečenj. Tudi mi želimo dragim rojakom srečno pot in srečno bivanje v deželi, v kateri si služijo kruh.

Smrtna nesreča na gorenjski progi

Ljubljana, 18. septembra.

V ponedeljek popoldne se je zgodila na železniškem prehodu gorenjske proge ob Vošnjakovih ulici nesreča, ki je zahtevala življenje 83 letnega zavarovalnega uradnika g. Martina Pečnika iz Ljubljane, stanujočega na Poljanski cesti št. 19. Pečnik je nekaj po tretji uri šel po Vošnjakovih ulici in je prišel do železniškega prehoda, ki je bil zaprt z zapornicami. Sklonil se je pod zapornico in je šel naprej ter hotel prekorati tir. V tem trenutku je pripeljal tovorni vlak z glavnega kolodvorja in podri Pečnika na tla. Vlak je nesrečnega vlekel še kakih 150 m naprej in ga pri tem hudo poškodoval. Pečnik je dobil hude rane na glavi in je bil silno potolčen v kolku. Lokomotiva, ki ga je vlekla za seboj, mu je potegnila tudi obleko in srjajo čez glavo in je bil ponesrečen na mestu mrtve. Na kraj nesreče je hitro prispela policijska komisija, v kateri je bil dežurni uradnik g. Florian in policijski zdravnik dr. Luzar. Komisija je ugotovila tudi očividna nesreča, 9 letnega fantka, ki je povedal, da je videl, kako se je Pečnik sklonil pod zapornico in kako je stopil na tir, ko ga je zgrabila lokomotiva. Ugotovljeno je torej, da je Pečnik šel zamišljen svojo pot, ne da bi se ozrl po progi. Policijska komisija je odredila prevoz trupla v mrtvašnico.

I Medvedovo tragedijo »Kacijanar« bomo uprizarili kot otvoritveno predstavo v drami, dne 23. t. m. za Premierski abonma. Naslovno vlogo bo kreiral Lev, Nikolajev Zrinjskega — Drenovec, Ivana Zrinjskega — Jan, Frankopana — Skrbinske, Tahija — Cesar, Blagaja — Daneš, Pekirja — Tiran, Erdoda — Kralj, Banfija — Bratina, Töröka — Brezigrad, Zaya — Lipah, Dahija — Sancin, Hcizja — Jerman, Graheza — Sever, Elizo, Kacijanarovo ženo — Maria Vera, hči Skolasto — Vida Juvanova, grofica Salamarko — Nablocka, Katarino — Danilova. Delo bo zrežiral prof. Šest.

I Nadaljnje prijave abonentov za letošnji abonma bodo sprejemali v drami še ta teden in sicer pri blagajni (v pisarni) dramskega gledališča. Opozorjamo na izredno bogati in zanimivi spored ter gostovanja različnih gostov v operi in drami. Prepričate se o ugodnostih, ki vam jih nudi za izredno nizko ceno abonma v našem gledališču.

I Vprašalne pole, ki jih raznašajo mestni uslužbenci, in brosurice »Pravilnik o zaščiti pred zračnimi napadi«, so na razpolago tudi na mestnem poglavarstvu v vratarjevi sobi v prtiličju mestne hiše. Mestni trg 27. Morda se bo namreč komu vprašalna pola skvarila ali bo pa preveč popravljena, zato si naj pa brezplačno prisrbi novo vprašalno polo. Opozorjamo pa zopet na prepo-trebno brosurico o zaščiti pred zračnimi napadi, ki jo mora vsakdo čitati in se vestno poučiti o njeni vsebini.

I Vprašalne pole v zadevi morebitne izselitve ali oddajitve v Ljubljano razdeljuje te dni mestno poglavarstvo. Zato pa mestno poglavarstvo opozarja vse prebivalstvo, da ne gre za prav nikak konkretni pokret ali načrt, temveč se zbirajo le informativni podatki, ki jih mestno poglavarstvo zbira še več let, ker spadajo k stalni evidenenci, kamor spada tudi evidenca vojaških obveznikov, vaje proti napadom iz zraka itd. Sedanje vprašalne pole imajo samo namen, da se ta evidenca izpopolni glede na današnje stanje prebivalstva in je zato sleherni razburjanje popolnoma prazno in povsem odveč. Gotovo je pa v interesu prebivalstva, da so pristojni uradi v vseh pogledih natančno informirani in v formalnem pogledu pripravljeni.

Mestno poglavarstvo zato prosi, da vsi izpolnijo vprašalne pole točno in s tem olajšajo delo mestnemu poglavarstvu. Zlasti pa še enkrat opozorjamo, naj besedica »takoje« v 6. rubriki ne bega ljudi, ker je vendar mišljeno, da bi lahko naglo šli iz mesta samo tedaj, ko bo v resnici treba — če bo ta potreba sploh kdaj nastopila.

I Umetnostnogodovinsko društvo v Ljubljani priredi v četrtek 21. septembra izlet v Cragrob, Ajmanov grad in Skofjo Loko. Odhod s Kongresnega trga ob dveh popoldne. Priglasiti se je v trgovini Podkrajšek na Jurčičevem trgu do četrta ob 11. Avtobus 20 din.

I Nedelja Rdečega križa v Ljubljani. Preteklo nedeljo, ki je padla v teden Rdečega križa, se je Ljubljana kar dobro odrezala. Že navse zgodaj so prijatelji in člani društva Rdečega križa zavzeli vse važnejše ljubljanske ulice in križišča in prodajali bele rozete z znamenjem rdečega križa v korist društva. Čas, v katerem živimo, je gotovo doprinesel svoje, da je nedeljska akcija Rdečega križa v Ljubljani tako lepo uspela. Vsakdo, kdor se je prikazal na ulico, je kupil znak in mnogo je bilo tudi takih, ki so značilo z lepim zneskom preplačali. Po cenitvi, ki je bila napravljena kmalu po zaključku prodajalne akcije, lahko sklepamo, da so letos nabrali Rdečega križa nabrali približno trikrat toliko, kakor ob sličnih priložnostih prejšnjega leta.

I Prijave za bolničarski tečaj Rdečega križa. Rdeči križ v Ljubljani prične konec t. m. nov bolničarski tečaj za ženske v starosti od 18—35 let in moške, ki niso vojni obvezniki. Predavanja in praktične vaje se bodo vršile od pol 20 do 21 po trikrat na teden, in sicer ob torkih, sredah in petkih v dobi 10 tednov. Po izvršenem izpitu doka absolventi bolničarske diplome ter se pridružijo sodelavcem RK. Osebnostne prijave se sprejemajo ob delavnikih do 23. sept. od 9—12 in od 3—5 v pisarni RK, Gosposvetska c. 2-11. S seboj je prinesiti po možnosti priporočilo funkcionarjev RK, bolničarskega odreda, zdravnika i. t. d. Neoporečnost je pogoj. Neuspešne prijave za prejšnji tečaj se naj obnovijo. Oni, ki so se že prijavili, naj se ponovno osebno zgledajo v pisarni Rdečega križa.

I Za umrlega Ivana Mohorja se bo opravila maša zadušnica v stolnici v sredo, dne 20. septembra ob 7 zjutraj.

I Nova portugalka dospela. Sotilek, Gradišče 10. I Zveza akademskih izobraženih žena v Ljubljani vabi vse svoje članice na sestanke v torek 19. septembra 1939 ob 20.30 v klubski sobi kavar-

MARIBOR

Teško vprašanje sezonskih delavcev

Tisti, ki so bili zaposleni v ogroženih krajih, se naglo vračajo

Med kopico težkih problemov, ki nam jih prinaša vsak dan nove, je padlo sedaj tudi vprašanje naših sezonskih delavcev, ki so odhajali vsako leto na poljsko delo v Nemčijo in Francijo. Letos je odšlo s področja bivšega Stajerskega in Prekmurja okrog 8000 ljudi na sezonsko delo. Samo Prekmurje jih je dalo okrog 7000, ki so letos vsi odšli v Nemčijo. Iz mariborske okolice, to je iz obeh mariborskih okrajev, so letos vsi sezonski šli izključno v Francijo. Veliko sezonskih delavcev v Franciji in Nemčiji je bilo zaposlenih prav v predelih, ki so od sovražnosti neposredno ali posredno ogroženi. Vsi ti so se že začeli vračati v domovino. Iz Francije jih je prispelo že okrog 250. Vzrok njihovega naglega odhoda je bila baje tudi pomoč, ker se je med njimi razširila vest, da bodo morali vsi v Franciji zaposleni vstopiti v vojsko, ali pa bodo iz Francije izgnani. Naši sezonski so se tega tako ustrašili, da so pobrali šila in kopita ter se odpeljali sredi največjega jesenskega dela domov. Iz Nemčije pa prihajajo manjše skupine Prekmurcev, vsak dan okrog 30 do 40 ljudi. Vrnili pa bi se radi vsi naši tam zaposleni sezonski, ker se boje, da bi jim bila pozneje vrnitev otežkočena ali da jih ne bi pustili domov, ker sedaj vsako delovno silo zelo potrebujejo. Mnogi pišejo pisma svojem

m Dr. Matija Murko v Mariboru. Naš slavnij učenjak vseuč. prof. dr. Matija Murko iz Prage se je večkrat mudil v Mariboru, kjer si je pod vodstvom prof. Baša ogledal tudi napredek del v mariborskem gradu, ki ga zelo zanimajo.

m Fantovski odsek Maribor I. ima drevi ob 8 svoj redni občni zbor v Gledališki 4. Vabljeni vsi redni člani, podporni člani in starešine!

m Obnašanje šolske mladine v avtobusih zasluži kritiko. Zjutraj in popoldne so mestni avtobusi polni šolarčkov in dijakov, ki zasedejo vse segrade ter ne dajo prostora niti stari ljudem. Negleda na to, da plača mladina dosti nižjo vozno kakor odrasli, bi že sama vljudnost zahtevala, da mlajši odstopijo sedeže stariim ljudem. Kakor smo zvedeli, so se že v šolah učitelji trudili ter so mladino opozarjali na pravilno obnašanje v avtobusih, vendar izkustvo kaže, da so bila prizadevanja zaman. Zato bi bila dolžnost staršev, ki pošiljajo svoje otroke v šolo z avtobusi, da jih pouče, saj je lepo obnašanje izraz dobre vzgoje. Vodstvo mestnega avtobusnega podjetja pa bi storilo prav, če bi namesto po vozilih posebne napise, kakor jih imajo avtobusi drugod. Tako imajo avtobusi nekaterih hrvatskih mest napise: »Lepo in dostojno je, če mladi odstopijo svoje sedeže starejšim.«

m Kopališče na otoku se zapre. Mestna podjetja sporočajo, da se z 19. septembrom zaključí kopalna sezona ter se kopališče na Mariborskem otoku zapre za zunanji obisk.

m Slabi časi za tihotapece so nastopili. Nemei so mejo tako zastražili, da ne pride na drugo stran še tako spreten tihotapec. Kljub temu pa še vedno znova prihajajo naše oblasti na sled tihotapecem, ki najbrž razpečavajo stare zaloge. Na Pobrežju so zaplenili finančni organ neki ženski kilogram kamenčkov za užigalnike, na Vel. vrhu pa so prijeli orožniki celo družino, ki se je pečala z razpečevanjem saharina.

m Prijateljtem gledališča v okolici. Ker je v prometu avtobus, se za letošnji sezono še posebno priporoča abonma, katerega ugodnosti veljajo tudi za okolice. V večjih krajih se priporoča ustanovitve gledaliških krožkov, ki imajo še poseben poudar, ako jih je v skupini vsaj deset pod skupnim poverjenikom, ki vzdržuje stike z gledališko upravo.

m Smrt kosl. V bolnišnici sta umrla 80 letna vdova po cesarju Ana Magyar ter 34 letni žagar Jožef Petrič. V Nasipni ulici na Pobrežju je umrl 59 letni kovaški mojster Franc Horvat, na Meljski cesti št. 32 soproga železniškega uradnika Elizabeta Pavličič, stara 38 let, v Milinski ulici št. 34

ne »Union«. Zaradi važnih zadev polnoštevilna udeležba nujna! — Odbor.

I Preselitev mestnega obrtnega oddelka. Ker se mesni obrtni oddelki seli v Auerspergov palačo na Napoleonov trg, danes v torek ne posluje. Opozorjamo občinstvo na to preselitev, da obrtnega oddelka ne bo iskalo na rotožvu.

I Razočarani kino obiskovalci. V sedanjih časih, ko vsi stiskamo glave okrog radia in poslušamo, kaj govorijo na vzhodu, na zahodu in severu, smo tudi vsi zelo radovedni na filmske žurnale, ki so nam doslej prinašali vse najnovejše dogodke v eliki. Žal so postali prva žrtev evropske vojne prav filmski tehničniki, katerih za zadnji teden ni bilo več v Jugoslavijo. Zato tudi vsi prvi kinematografi v Ljubljani, ki so kazali najnovejše filmske tehničke, niso mogli svojim gledalcem postreči z novicami v slikah. Je pa upravičeno upanje, da bo uvoz filmskih tehnikov v našo državo kmalu toliko urejen, da bomo mogli videti vsaj nekatere filmske tehničke. Kaj bodo kazali, pa seveda ne vemo.

I V Ljubljani najden utopljenec. V soboto zjutraj so našli v Ljubljani pri Mostah truplo utopljenca. O najdbi je bila obveščena uprava policije, truplo pa je bilo prepeljano v mrtvašnico. Splošno ni bilo mogoče ugotoviti, kdo je utopljenec. Zdravniška preiskava je dognala, da je ležalo truplo utopljenca že kakih 10 dni v vodi. Prav zaradi tega je bilo še težje ugotoviti identiteto utopljenca, ki ni imel pri sebi nikakršnih dokumentov. V žepih so našli le razne drobnarije, s pomočjo katerih je policija skušala prepoznati utopljenca. In v resnici so se oglašili sorodniki, ki so ugotovili, da je utopljenec 44 letni Josip Lang, samski tesar in vojni invalid. Utopljenec je bil pristojen v Komotavo na Češkem, stanoval pa je na Pristavi pri Trbiču. Od tam je odšel 5. septembra v Ljubljano in so ga sorodniki od tedaj pogrešali. Kako se je zgodila nesreča, da je utopil, ni znano, verjetno pa je, da je po nesrečnem naključju padel v Ljubljano in se ni mogel rešiti.

I Avtomobil se je zaletel v voz. V ponedeljek popoldne se je pešala 64 letna posestnica Alojzija Remskar z Brezovice iz Ljubljane domov. Na Tržaški cesti, v bližini mitnice, se je zaletel v njen voz od zadaj osebni avtomobil. Pri sunku je posestnica padla z voza in se precej poškodovala. Na pomoč poklicani ljubljanski reševalci so jo prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

I Brezobziren kolezar je v ponedeljek popoldne podri 23 letno kuharico Fani Bevc iz Ljubljane. Drvel je po Opekarski cesti in se zaletel v kuharico, ki tam nekje v bližini stanuje. Kuharica si je pri padcu precej poškodovala desno roko in se zatekla v ljubljansko bolnišnico.

Celje

c Teden Rdečega križa. Vse filmske predstave do včetrši 23. septembra bodo v obeh celjskih kinematografih v prireditvi Rdečega križa. Samarijanke bodo v obeh celjskih kinematografih v prireditvi Rdečega križa. Samarijanke bodo prodajale po ulicah in domovih značke RK in zbirale prostovoljne prispevke. Pokažimo tej človekoljubni ustanovi vso naklonjenost in jo podprimo tako gmotno kot moralno.

c Mestna elektrarna v Celju bo zaradi nujnih del na omrežju ukinila dobavo toka v nedeljo, 24. sept., in sicer za mesto od 8 do 11 popoldne, za okolico pa od 8 popoldne do 4 popoldne. — Omrežje je smatrali kot da je pod napetostjo.

c Društvo absolventov drž. trg. šol v Celju vabi vse interese tečajev, ki jih je imenovalo društvo razpisalo, da se čim prej, najkasneje pa do 20. septembra prijavijo pri podružnici »Slovenec«, Aleksandrov trg.

c V Gradu je umrla 49 letna Kainer Tereza, soproga kapetana v p. Pogreb bo v Celju v sredo, 20. septembra ob 5 popoldne na mestnem pokopališču. Naj v miru počiva!

c V celjski bolnišnici je umrla Pilihi Rozalija, hčija iz Tremerja pri Celju, v Mestnem zavetišču v Medlogu pa 87 letna reva Zlof Apolonija. Naj jim svesti večna luč!

c Desni palec si je presekala 50 letni zidar z Babnega pri Celju Podjavoršek Franc.

c Levo ramo v ramenu si je poškodovala pri padcu iz vagona 16 letna Drofenik Rozalija, uslužbenka na kolodvoru v Rogški Slatini.

c Z nožem je zabelel neki K. iz Zib 20 letnega delavca Mlakarja Jakoba iz Zib pri Ločah. Zdravi se v celjski bolnišnici.

c S kozolet je padel 52 letni Orožen Martin, posestnik v Braslovčah, in si zlomil desno roko v ramenu.

c Srečke efektne loterije Zadruga Slomškov dom v Petrovčah dobitve v podružnici »Slovenec« v Celju, Aleksandrov trg. Zrebranje bo 26. novembra. Razstavo dobitkov si lahko ogledate 1. oktobra popoldne na veliki vrtni prireditvi, kamor že sedaj vabimo!

Ptuj

Smrt v Dravi. V soboto zjutraj so našli pri Sv. Marku nize Ptuja truplo 25 letne Alojzije Požun, žene policijskega stražnika v Ptuj. Ranjko, ki je bila zadnji čas zelo potra, so že več dni pogrešali. Ko je pred dnevi izginila, so se resno bali, da se ji je kaj hudega pripetilo. Sobotna žalostna najdba je to bojazen v resnici potrdila. Požunova je storila to obupno dejanje gotovo v duševni zmedenosti. V nedeljo so jo ob veliki udeležbi ljudi pokopali. Naj počiva v miru! Zaljubljen mate sožale!

Oddelek kontrole mer v Mariboru sporoča, da bo po odobrenem delovnem programu ministertva trgovine in industrije, osrednje uprave za mere in drago-cene kovine v Belgradu z dne 18. januarja 1939 pod št. 214 uradovanje pri postaji za kontrolo sodov v Ptuj: 23, 24, 25, 26. in 27. oktobra, 13. in 14. novembra ter 12. in 13. decembra 1939.

Redna javna seja mestnega sveta bo danes ob 18 v mestni posvetovalni dvorani.

The English Club — Ptuj bo priredil v začetku prihodnjega meseca tri začetniške tečaje in sicer prvega za mladino (učence od 2. razreda ljudske šole naprej), drugega za dijake gimnazij in meščanske šole in tretjega za odrasle — začetnike. Priglasje sprejema g. Bratkovič v prostorih »Posojilnice« na Slovenskem trgu, kjer se dogle tudi nadalje informacije. Pouk angleščine bo na tak način, da ne bo obremenjeval tečajnikov, posebno pa ne učenecv in dijakov. Posebno priporočamo poset začetniškega tečaja za odrasle, gostilniškim, trgovskim in privatnim nameščenecm.

Okrajni odbor Rdečega križa v Ptuj bo v tednu Rdečega križa, to je od 17. do 23. septembra t. l. potom posebnih pol vabil meščanstvo, da pristopi Rdečemu križu. Pradajal bo tudi cvetice. V četrtek, 21. t. m. bo predvajal v zvočnem kinu vefilm »Ljub-bezen v žungla«. Začetek ob 20. — Meščanstvo vabi-mo k pristopu in udeležbi kinopredstave.

— Kronična zapeka in njene slabe posledice, posebno pa motnje v prebavi, se morejo preprečiti z že davno preizkušenim sredstvom za čiščenje, z naravno »Franz-Josefovo« grenko vodo, ki se tudi po daljši porabi izkazuje kot zelo odlična. Oni, ki bolehalo na želodcu in črevih, pa pijejo »Franz-Josefovo« vodo, so zelo zadovoljni z okusom kakor tudi z njenim učinkom.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

Vlomilec, ki je ukradel za 100.000 din zlatnine — aretiran

Maribor, 18. septembra.

Nedavno je bil izvršen v Ptuj drzen vlom v juvelirsko trgovino Ackermann-Kindl. Trgovina je v poslopiju ptujskega gledališča, in sicer točno pod gledališkim bufetom. Naprej je vdrl v čakalnico gledališča, od tam v bufet, kjer je razkopal pod ter se skozi luknjo spustil v spodaj ležečo trgovino. Nabasal je v žepu verižice, ure, prstane in druge dragocenosti za okrog 100.000 din. Odsel je po isti poti, kakor je prišel, in izginil brez sledu. Policia je računala s tem, da bo vlomica kmalu dobila, ko bo akusl pšen vnov-čiti, kar ga bo izdalo. Zares so se računali uesneli. Preteklo soboto je prišel k mariborskemu zlatarju Stum-pfu slabob oblečen moški in mu ponudil zlato uro v prodajo. Stumpfu se je čudno zdelo, vendar si je uro pridržal, naka je obvestil Kindla. Ta se je takoj pri-peljal iz Ptuja in zares spoznal uro za svojo last. Stumpf mu je neznanca podrobno opisal. Kindl je ostal v Mariboru ter po mestnih ulicah iskal moškega, ki mu je opisal Stumpf. Zares je hotel slučaj, da ga je naenkrat zagledal na dravskem mostu in nari opo-zoril policijskega stražnika. Stražnik je neznanca aretiral in ga je odpeljal na policoijo. Je to 30 letni Franc Lebeničnik iz Mengša. Bil je že večkrat kaznovan. Na policiji je natančno opisal vlom v Ptuj. Več dni je hodil po mestu ter študiral teren. Natančno si je ogledal trgovino zunaj in znotraj in napravil načrt, ki se mu je popolnoma posrečil. Ob 3 zjutraj je izvršil vlom. Namenil se je vloniti v blagajno, pa ni imel s seboj potrebnega orodja. Zato si je nabasal žepa in zlatino zakopal pri Sv. Duhu v Halozah. Danes po-poldne so odpeljali policijski uradniki vlomica v H-loze, da bi zlatnino izkopali. Odsel so še niso vrili. Mariborska policija je aretirala še pet drugih oseb, o katerih sumi, da so zapleteni v to afero.

stroj vlomilce očitno ni zanimal, pač pa jih je bodla v oči velika železna blagajna. Prevrnili so jo, potem pa so se na dvorišču oborožili s sekirami ter začeli blagajno razbijati. Močno so jo poškodovali, sekire pa so čisto skrhali, vendar ji mposel ni uspel. Vsekakor pa bi bili zelo pre-senečeni, če bi jo bili odprli, ker je bila blagajna čisto prazna. Nazadnje so odšli, kot edini plen pa so odnesli s seboj prazno aktovko.

*Najcenejše in
kvalitativno najboljše
brastove in bukove*

PARKETE

stole, vrtno in
pisarniško pohištvo
Vam najceneje nudi

REMEC-CO
DUPLICA PRI KAMNIKU
Ljubljana, Kersnikova 7 (poleg Slatka)

KULTURNI OBZORNIK

»Dom in svet« št. 7

Izšel je zopet Dom in svet, ki je imel v po-
četnicah dva meseca presledka, kakor je bilo na-
povedano, kajti revija izhaja desetkrat na leto. V
tej številki je na uvodnem mestu daljša pesem
Severina Salija: Obisk v mrtvem domu, ki pri-
naša v našo poezijo zopet široke barve in opis
dejstva, toda v smislu spomina na življenje v na-
šem kmečkem domu. Je to še z liriko prepojena
realistična vizija mrtvega doma, kamor se spo-
vračajo umrli na svoje dnevno delo, toda po svo-
jem slogu oznanja, da se tudi v poeziji bližamo
neki epičnosti, ki je zdaj še ni — in ki je od
Salija tudi ne pričakujemo —, je pa v zraku njena
potreba in slutimo tudi njeno rojstvo. Najmlajši
ji z opisno liriko pripravljajo umetnostni izraz.
Bevk je svojo povest »Domačija« pripeljal na
ostrino problema, ko je dal zažgati Zemljakovo
domačijo, v svetu pa pustil sum, da jo je zažgal
sam. Zdjaj smo v središču zapleta in postajamo
radovedni, kako bo razvozlat sum in odkril požig-
galca ter vso usodo Zemljakovine z njim. Dušan
Ludvik je prispeval sonet »Vprašanje«, ki izzveni
v nek nihilizem, opravičen v današnjem času, ka-
terelega tragična igrača smo ljudje. Glavno vsebino
te številke pa predstavlja Debeljakov prevod pes-
nitve poljskega romantika Juljusa Słowackega:
»Oče okuženih«, ki obsega 430 verzov. 150 letnico
rojstva tega velikega poljskega pesnika, ki je
umrl mesec dni pred našim Prešernom (torej pred
90 leti) se spominja Dom in svet s pesmijo, ki
spada med najznačilnejše pesnitve tega velikega
umetnika, čistega romantika in larpurartista
kateksohen — in to ob stoletnici njenega nastan-
ka (1839). Oče okuženih! V svetovnem slovestvu
stavijo to epično pesem o ubogem arabskem be-
duinu, ki je moral gledati v pušavi smrt svojih
sedmero otrok ter končno še žene same in se zdaj
sam vrača na izumrli dom —, k največjim mojstro-
vinam ter jo primerja po elementarnem čustvu
ter monumentalnem podanju statui Laokonta,
ki gleda smrt svojega otroka. Ovidijevi Niobi ali
Dantejevemu grofu Ugolini. Smrt, smrt kuga se
vrste druga za drugo, osem različnih variacij ene-

ga in istega motiva! Mojstrstvo Słowackega se
kaže prav v tem, da se ni nikjer ponovil ter je
vselej našel novo obličje smrti, obenem pa vso
pesnitev tudi dramatično napel in jo prežl v novo
obličje smrti, obenem pa vso pesnitev tudi dra-
matično napel in jo prežl z veliko bolečino, ne-
človeško veliko bolečino, pa tudi nečloveško veliko
vero v Boga, ki ga ne zapušča človek tudi v naj-
večji stiski. Ali ni ta pesnitev najprimernejša zato,
da se z njo spomnimo v teh tragičnih trenutkih
Poljakov in njihove grozotne usode! Vojske in
kuge, varuj nas, Gospod! Uredništvo je imelo tudi
ta namen, zlasti še, ko je odpadla drama »Nikdar
več vojske« zaradi znanih dogodkov v svetu in
doma. Jože Krivic, ki se je predstavil že v prvi
številki Doma in sveta s svojo novelico »Mladost
je mimo šlac«, je zdaj napisal novo novelo »Dom
med goricami«, v kateri podaja zgodbo doma v
Halozah, njega težave in npravi, kar se bo razvilo
seveda šele v nadaljevanjih, v katerih bo marsikaj
dobilo svoje pravo mesto. Prof. dr. Ivan Grafen-
auer pa nadaljuje svoje velezanimive študije iz
slovenske narodne pesni »Zamoreci in zamorske
deklice v narodnih legendah«. V tem poglavju
razbira kulturno zgodovinski postanek in smisel
narodnih legend z motivi Marije in ptičevk v
zvezi z zamorskimi deklicami. Grafenauer prinaša
s temi študijami novo svetlobo v slovensko narod-
no pesem. Kritični del prinaša Mikuževa ocena
dr. Mesesnelove monografije o Šubicih ter Gre-
goričeve remisenice iz zgodovinskih umetnost-
nih razstav v Italiji (Brescia, Milan, Benetke). Ta
zadnji članek ponazarja tudi umetniške priloge
(Leonardo da Vinci, Moretto in Veronese). V za-
pisnikih pa je podal St. Mikuž genezo kulturnega
škandala na Muzejskem trgu ob razbitju Kraljeve
plastike pod naslovom »Razbita plastika ali kul-
turna Ljubljana A. D. 1939.« V nji je podal v ana-
lizi vse javne publicistične članke, ki so spremlja-
li afero ter podčrtal nekaj ugotovitev, ki bodo
držale. S tem pa se zaključuje tudi ta številka Doma
in sveta, ki ji je vinjeto naslikal akad. slikar
Evgen Sajovic.

Prof. dr. Pavel Brečnik, Nemška čitanka za
višje razrede srednjih šol, II. del, za šesti razred.
Založila Družba sv. Mohorja v Celju, 1939. — To
je tretji novi nemški učbenik za višje razrede slo-
venskih srednjih šol. Pred tremi leti je pisec izdal
nemško slovnico za srednje šole (v Banovinskih
zalogi šolskih knjig), lansko jesen je izšla nemška
čitanka za peti razred gimnazij (v zalogi Družbe
sv. Mohorja), za začetek letošnjega šolskega leta
pa smo dobili nadaljevanje, namreč nemško čit-
tanko za šesti razred. Že pri povrnem pregledu
tega učbenika vidimo, da je pisec v berilih po-
dal in med seboj sistematsko povezal troje raz-
ličnih svetov.

Prvič je predložil dijak, v kolikor je pač to
mogoče na takšni stopnji in v takšni knjigi, ki je
vezana na šolski učni načrt, življenje nemškega
naroda. Iz grške mitologije je vzel pripovedko o
Dedalu in Ikaru (berilo 45. in kot protivesek k
temu berilo 52. Mein erster Flug allein, iz moder-
nega letalstva), iz nemške povesti o mladem Sieg-
friedu (9), iz nemške zgodovine opis bitke na
Leškem polju leta 955 (19) in življenjepis cesarja
Friderika I. Rdečbradca (29). S sodobno Nemčijo
nas senzanja sestavljajo o njenem položaju, vo-
dovju, podnebnju, rastlinstvu, živalstvu, naselje-
nosti, industriji in trgovini. Eno berilo je posve-
čeno Berlinu, drugo Dunaju, tretje največjemu
nemškemu pristanišču Hamburgu (vsa tri berila
s slikami).

Knjigo poživljajo odlomki iz življenjepisov ve-
likih mož (Goethe, Thome, Siemens, Röntgen itd.).
Posebno razveseljuje, da je avtor sprejel v
svojo knjigo berila, ki so vzela iz študentovskega
življenja in se bodo tako dijaku posebno priljubila,
tako na primer berilo o očetovih rokah, ki dajejo
sinu težko prislužen denar za študij v mestu (4),
ki je čudovito lepo in globoko vzgojnega po-
mena. Iz dijaškega življenja je razen tega vzelih
še več beril.

Drugič je važno, da je sprejel pisec v svojo
knjigo sestavke, ki se tičejo slovenskega sveta z
zvezi z Nemci. Tretje, kar je treba pri tem učbe-
niku posebno poudariti, je pa njegova globoka za-
koreninjenost v domači zemlji in s tem njegova
visoka patriotsko-vzgojna vrednost. Tu je sijajno
pokazal avtor, kako more pouk tujega jezika slu-
žiti ciljem narodne vzgoje. Berila te vrste so: 15.
Die Gründung von Klagenfurt, 18. Liebfrauen-
kirche in Bled (od Anastazija Zelenca), 20. Gruss
dem Triglav (iz Baumbachovega Zlatoroga, s sliko
Triglava), 21. Die Wahl des Führers (Karadjor-
djeva zarota leta 1804), 22. Auf dem Alm (iz ko-
roških hribov). Sem spada tudi 1. Lasse von dein-
er Sprache nicht in 27. Von Freiheit und Va-
terland.

Drugi del knjige sestoji iz besednjaka k po-
sameznim berilom, pripomb, slovnic in slovnice-
nih in besednih vaj. Že na prvi pogled se vidi,
da je zelo obširen in prav skrbno sestavljen. Ta
del knjige ne bo samo učenec, temveč tudi pro-
fesorju pouk zelo olajšal v tem smislu, da mu si-
stematično nudi potrebno jezikovno in slovnice-
no gradivo, ki je predpisano za to stopnjo.

Na koncu knjige imamo literarni dodatek (20
strani čtiva), nato pa pregled slovenice in seznam
pesnikov in pisateljev s kratkimi življenjepisnimi
podatki.

Knjigo je tiskarna lepo opremila, ima dober
papir in lepe slike.

L. S.

Umetniška razstava Fr. Stiplovskega v Jakopiče-
vem paviljonu. V nedeljo dopoldne je bila od-
prta razstava slik in lesorezov znanega akadem-
skega slikarja F. Stiplovskega iz Krškega. Stiplov-
šek je v Ljubljani že znan, saj je razstavljal že s
prvim ekspresionističnim slikarji po vojni. Sedaj
na nastopu prvih kolektivnih ter je že zaradi
tega razstava izredno zanimiva. O razstavi bomo
prinesli strokovno poročilo. Sedaj samo opozarja-
mo nanjo in vabimo prijatelje slovenske umetno-
sti, da si jo ogledajo.

Roman o Janu Nerudi. Češka pisateljica Sonja
Spalova, ki je že pred leti izdala življenjepisni
roman o pesniku Machi, je zdaj napisala roman o

življenju velikega češkega pisatelja Jana Nerude.
V njem obravnava predvsem njegove ljubezni k
Ani Holinovi, Karolini Svetli ter končno k nečak-
inji Anici. Ta roman bo izšel v zbirki »Hlas
země« (Glas zemlje).

Opera o svetem Vavrlu. Kakor poročajo listi,
piše opero o sv. Vavrlu češki komponist V. K.
Nemec v Čeških Budjevicah. Godba je polna re-
ligiozne toplotne in bo prvkrat izvajana v leto-
njem decembru.

Roman o Tomažu Batl. Moravska pisateljica
F. Pecharikova je napisala nov roman pod naslo-
vom »Naš vsakdanji kruh«, ki je neke vrste bog-
rafski roman o ustanovitvi Batovih podjetij
čevljarju Tomažu Batl, ki se je povzpela s svojim
delom med največje češke moke. Povest bo snovno
vsekakor zelo zanimiva.

Delo proti tuberkulozi, št. 4. — Glasilo proti-
tuberkulozne lige, ki nosi geslo: Le ves narod se
more uspešno boriti s tuberkulozo, je vredno vse-
ga priporočila. Ta zadnja številka prinaša zopet
več strokovnih člankov o tuberkulozi ter bolnikih.
Tako je dr. P. K. sprožil in razložil vprašanje o
epidemijski tuberkulozi, ter izpodbil domnevo,
češ da so v bolezni erotično veliko bolj razdraženi
kot sicer. Dr. F. Smerdu priobčuje poljudno medi-
cinsko filozofski pogovor »iz dnevnika tubercila«
v obliki pisma, ki jih baci TB piše svojem tova-
rišu. Tu je na poljuden način pisan potek delova-
nja tuberkuloznega bacila, kar se bo v nadaljnjih
številkah še nadaljevalo. Urednik je načel vpra-
šanje sanatorij in bolnice ter prišel do zaključka,
da morajo bolnice graditi nove zgradbe za ljudske
sanatorije in bolniške oddelke. Dr. T. F. Piše o
Calmetovem cepenju otrok proti tuberkulozi. Sle-
de oddelek: Nove knjige, ter poročila.

Popravek in dodatek k življenjepisni virtuozu
Blaža Fišerja. — »Slovenec« z dne 12. septem-
bra 1939 se je po prizadevanju g. prof. Družoviča
— srčna hvala mu — spomnil v svojem predalu
»Kulturni obzorje« rajnega virtuozu na kontra-
basu Blaža Fišerja. Pisec njegovega življenja je
to storil — bodisi vede ali nevede skoraj ob 50 let-
nici smrti Blaža Fišerja, ki je umrl 27. julija 1889.
— Temu spisu bode pripomnjeno, da oče Blaža
Fišerja ni bil Jože, ampak Jernej. Jože je bil pač
najstarejši brat Blaža, ki je res dosegel starost
81 let. Torej je v družini doraslo pet bratov. Eden
izmed teh, Jernej, po očetu imenovan, še živi na
Dunaju v samostanu g. lazaristov, ne minoritov.
— Blaž Fišer je bil doberosečen, zelo čustven, ne-
odnehljiv v svojih sklepih. Odmora, oddiha ni po-
znal niti takrat ne, ko je prišel v domovino na
počitnice. Ravno to pa je povzročilo njegovo rano
smrt.

O. M. F.

Slika iz bojev za Gdinfo: Nemška pehota v svojih položajih.

Plinski napadi od blizu

Veliko se govori in piše o plinskih napadih,
veliko resničnega, še več pretiranega. Skoraj po
vsej Evropi se ljudstva boje nekih grozot v zra-
ku — letala bodo zatemnila nebo in sipala na
neoboroženo prebivalstvo ogenj in žveplo, da ne
bo več ostalo živo bitje. Take predstave rodi raz-
dražena domišljija, ki pa ji manjka strokovnega
vpogleda v moderna vojna sredstva. »Živčna
vojna« je živčna napela že do takih skrajnosti, da
ljudje najraje še verjamejo grozotne vesti, da
bi pred samim seboj upravičili svojo zbežanost.

Resnici pa je treba pogledati pogumno v
oči in potem bomo videli, da se v tem oziru
veliko pretirava. Res so plini grozno sredstvo —
toda bolj na fronti kot pa v zaledju. V zaledju je
treba pline prenašati v posebnih bombah in se to
more doseči samo — z letali. Kakšen učinek pa
se v praksi doseže s takim vojskovanjem, ka-
žejo skušnje iz zadnjega časa: vojna v Abesiniji,
v Spaniji in na Kitajskem. Tu se je pokazalo,
da so zračni napadi le tam učinkoviti, kjer ni
obrambe ali je prešlaba. Treba pa je točno lo-
čiti med »zračnimi napadi« in med »plinskimi
napadi«. Za civilno prebivalstvo to razlikovanje
sicer ni toliko važno, ker najbolje je zavarovati
se kar najbolj — vse, kar sovražno letalo meče
na tla, more povzročiti smrt, toda »plinski na-
padi« ima za seboj še nekaj zagonetnega, nezna-
nega, nekaj, kar se odmiha očem in zaduša
še, ko je že prepozno in to neznan in za-
gonetno se pretirava in bega ljudi.

V Angliji, ki ima v svojih kolonijah dovolj
neobljudenih pokrajin, so pred kratkim prak-
tično preizkušali plinske bombe in so ugotovili,
da more 50 kg težka bomba ob brezvetrovno
in suhem vremenu zastrupiti s plini površino
25 kvadratnih metrov in do višine 20 m. Pa tudi
to le za kratek čas. Vlažen zrak ali deževje
učinkovitost plinov takoj uniči. Veter pa plin
razprši in zelo omili njegovo delovanje. Zato se
plini kljub najmodernejšemu vojskovanju tako
redko kdaj uporabljajo — nad daljnim zaledjem.

Nepoučeni krogi so tudi polni slutenj o ne-
kih »novih plinih«, ki da so še strašnejši kot so
bili nekdanj... Tudi to je sad razboljene do-

mišljije. Od l. 1918. še niso iznašli nobenega
novega plina! Dva najhujša plina, ameriški levi-
sit in nemški yperit — imenovan po mestu
Yperu — sta znana še iz prve svetovne vojne in
še vedno spadata med »najnovejša« iznajdbe na
tem polju. Obramba proti tem plinom pa se uri
in vežba že vso povojno dobo.

Na dosedanjih manevrih in po vojnih iz-
kušnjah so preračunali, da pravi plinski napad
zahteva silno velikega zračnega brodogaja. Da bi
n. pr. en okraj v Parizu »zadostno« zastrupili s
plini, je treba 4000 letal, ki morajo imeti okrog
sebe najmanj še toliko letal za spremstvo in
obrambo. To pa je prevelika potrošnja vojnih
sredstev, ker je vedno treba računati, da se vsa
letala nikakor ne bodo vrnila na domača leta-
lišča, ker je obramba tudi vsak trenutek na
mestu! To se praktično pravi: za plinski napad
na kako veliko odprto mesto bi morala napada-
joča država zastaviti skoraj vso svojo zračno silo.
Toliko denarja, surovin in pilotov pa nima no-
bena država odveč — za tako negotov učinek.
Današnje vojskovanje pozna edini plinski na-
pad, ki zasluži to ime: na fronti, kjer se plin
izstreljuje v obliki posebnih granat. To opravlja
topništvo, in sicer kvečjemu iz bližine 10 do
12 km. Pa tudi zoper take napade je obrambno
sredstvo v obliki mask in zavetišč.

Kljub temu pa ne smemo podcenjevati važ-
nosti obrambe pred »zračnimi napadi«, pred
bombardiranjem z razstrelivnimi in vžigalnimi
bombami. Aktivna obramba vojske doseže poln
učinek le takrat, kadar vzporedno z njo gre tudi
pasivna obramba civilnega prebivalstva. Ta pa je
najboljša takrat, kadar civilnega prebivalstva —
ni. Izgine. V vsem mestu, v vsej vasi ni žive
duše! Nihče ne pase radovednosti skozi okno ali
skoz priprta vrata, nihče ne bega sem in tja,
ampak se vse v hipu poskrbe po vseh mogočih
luknjah in za tiste minute vse izumre. Le kogar
ni, preživi tudi take nezaželjene obiske. Zato si
vse države toliko prizadevajo, da bi se tudi ci-
vilno prebivalstvo pripravilo z vso vestnostjo in
železnostjo, pa — z mirnimi živci. Mirni
živci v zaledju najbolj omilijo grozote sedanjega
vojskovanja.

ŠPORT

Šport zadnje nedelje

Dogodki na športnem polju so bili zadnje ne-
deljo kljub neugodni mednarodni situaciji dokaj
živahni. Začeli bomo kar z nogometom, katerega
je bilo največ v naših krajih in ker je igrala tudi
naša Ljubljana, ki je v Splitu izgubila z visokim
rezultatom 1:4. V tabeli slovensko-hrvaške lige je
naša Ljubljana na predzadnjem mestu. V nasled-
njem prinašamo posamezne rezultate v tej ligi in
pa tabelo po odigranju četrtega kola:

Split: Hajduk:Ljubljana 4:1 (0:1)
Osijek: Gradjanski (Zagreb):Slavija 6:0 (0:0)
Sarajevo: SASK:HASK 2:1 (0:0)
Zagreb: Concordia:Split 3:1 (1:1)
Subotica: Bačka:Slavija (Varažd.) 3:1 (0:1)

TABELA:

Gradjanski	4,	0,	0,	0	20:1	8
SASK	4,	3,	1,	0	7:4	7
HASK	4,	3,	0,	1	14:6	6
Hajduk	4,	2,	1,	1	11:5	5
Bačka	4,	2,	0,	2	7:13	4
Slavija (Osijek)	4,	1,	1,	2	9:16	3
Concordia	4,	1,	1,	2	7:12	3
Split	4,	1,	0,	3	4:9	2
Ljubljana	4,	0,	1,	3	4:14	1
Slavija (Varažd.)	4,	0,	1,	3	1:5	1

Tekme v srbski ligi

Jedinstvo: Zemun 6:0
Slavija (S): BASK 3:0
Vojvodina: Sparta 1:1
Jugoslavija: Zak 4:1

Tekme za pokal LNP

Mosto: Grafika 4:1 (2:0)
Svoboda: Jadran 1:0 (1:0)
Mars: Reka 4:2 (3:1)
Hermes: Disk 1:0 (1:0)

Celjski nogomet

Jugoslavija: Olimk 6:2 (2:1)
Celje: Atletiki 5:0

Motodirke na Rašico

Motodirke, ki jih je priredil Hermes na progi
Srednje Gameljne-Rašica, so v vsakem pogledu
lepo izpadle. Doseženi so bili tile rezultati:

Kategorija do 100 cm: 1. Fantini (Hermes)
DKW 2:28.4, 2. Šimenc (Hermes) DKW 2:35.4,
3. Bačak (Hermes) Jawa 2:39.8.

Kategorija do 250 cm, turni motorji: 1. Kav-
čič (Hermes) Monet 2:21.2, 2. Puhar (Hermes)
Puch 2:26.2, 3. Fantini (Hermes) DKW 2:28.

Kategorija do 1000 cm, turni motorji: 1. Kav-
čič (Hermes) Monet 2:23.4, 2. Mrak (Hermes) De-
liers 2:29.8, 3. Podbrščak (Hermes) Puch 2:30.8
Kategorija šport. motorjev do 350 cm: 1. Pu-
har (Hermes) Puch 2:27.4, 2. Rosenwirt (Hermes)
Horex 2:29, 3. Pirnat (Hermes) Zündapp 2:36.

Kategorija šport. motorjev do 600 cm: 1. Ro-
senwirt (Hermes) Horex 2:25, 2. Tribec (Hermes)
Ariel 2:30.8.

V klubski konkurenci je bil najboljši Herm-
ežan Kavčič na Monetu (175 cm) s časom 2:21.2.
Najboljši čas dneva pa je dosegel Šiška Janex
(Motoklub Ilirija), ki je progo prevozil izven kon-
kurence v času 2:13.2.

Drž. prvenstvo v ženski lahki atletiki

Lepi uspehi tekmovalk SK Planine in drugih slovenskih atletinj

Preteklo soboto in nedeljo so imele atletinje
tekmovalke za državno prvenstvo v Zagrebu. So-
delovale so lahkoatletinje iz naslednjih klubov:
SK Planina, Ljubljana, Maraton in Rapid iz Ma-
ribora, Hašk, Maraton in Makabi iz Zagreba ter
Jugoslavija iz Beograda. Slovenske atletinje so se
kljub temu, da so bile maloštevilno zastopane,
zelo dobro odrezale, saj so zasedle skoraj sama
prednja mesta. V naslednjem prinašamo posamez-
ne rezultate:

Tek na 60 m finale: 1. Brandstätter (Rapid,
Maribor) 8.02, 2. Milošević (Jugoslavija, Beograd),
3. Mihok (Maraton, Zagreb), 4. Burndorfer (Rapid,
Maribor).

Met kroglo: 1. Neferović (Hašk) 10.68, 2. Lov-
še (Maraton, Maribor) 9.30, 3. Djordjevič (Jugo-
slavija, Beograd), 4. Mihok (Maraton, Zagreb),
5. Hinc (Rapid), 6. Vikica (Planina).

Tek na 100 m: 1. Brandstätter 13.4, 2. Milo-
šević, 3. Švajger (Planina), 14, 4. Mihok 14.4,
5. Burndorfer 14.8.

Skok v višino: 1. Neferović 135, 2. Usar (Ra-
pid, Maribor), 135, 3. Brandstätter 135, 4. Stano-
jevič, 5. Lovše.

Met diska: 1. Neferović 37.31, 2. Mihok 28.52,
3. Vikica 27.44, 4. Rakič 27.14.

Tek na 200 m: 1. Švajger (Planina) 30, 2. Ne-
ger (Rapid, Maribor) 31, 3. Burndorfer 32.4.

Tek 4krat 100 m: 1. Rapid (Maribor) 57,
2. Jugoslavija (Beograd) 57.7, 3. Maraton (Mari-
bor) 58.8, 4. Makabi (Zagreb) brez časa.

Tek na 80 m za zaprekami: 1. Neferović 17,
2. Burndorfer 17, 3. in 4. Seničar (Maraton, Ma-
ribor).

Met kopja: 1. Neferović 29.73, 2. Vikica 24.55,
3. Kunadi 22.65, 4. Mihok 22.52.

Skok v daljavo: 1. Harpati (Jugoslavija) 466,
2. Brandstätter 429, 3. Milošević 421, 5. Pleničar
(Maraton, Maribor) 406, 6. Lovrenc (Maraton, Ma-
ribor) 371.

Tek na 800 m: 1. Švajger 3:02, 2. Bevc (Za-
greb) 3:27.4.

Obenem z državnim prvenstvom so tekmoval-
ke nastopile tudi v dvobojih Maribor: Zagreb in
Zagreb: Beograd.

Dvoboj Maribor: Zagreb je ostal neodločen
42½ : 42½ točke

V dvoboju Zagreb: Beograd je zmagal Za-
greb s 37½ : 35½ točke.

Za dvoboj je bila še enkrat tekma 4 krat 100
metrov z naslednjim rezultatom: 1. Beograd 57.2,
2. Maribor 58, 3. Zagreb 58.8.

Z vožnje na Poljsko

Švicarski časniki poročajo, kako se je 11. septembra 1939 vozil z orientekspresom proti Poljski.

Nova vojna pljuska s svojimi valovi v najoddaljenejši kraje Evrope. Po ozračju se kotali nemir. Ljudje so podobni mravljam, ki so jih surovo premotili pri delu. Zda je vznurjeno in pa brez glave teka po tleh in tja in s tem se povečajo neznansko zmedo. Vse to je dobro občutiti na velikih mednarodnih železniških progah, ki njih zveže še niso prekinjene. Povod, celo po deželah, ki niso zamotane v vojno, imajo vlaki velike zamude. Po vsaj evropski celinji je od dne 1. septembra dalje ves promet v zagati. Ljudje počitnice, ki do poslednjega trenutka niso hoteli verjeti v vojno, skušajo priti v svoje domove po progah, ki so še na razpolago.

Simplonski orient ekspres je že več dni razprodan, zakaj ta proga tvori zdaj najbolj varno zvezo z vzhodom, in Perzijo in Indijo. Na kolodvoru v Milanu sem opazil skupino Angležev, brčkone so bili častniki v civilu ali državni uradniki, ki je bila njih priloga določena za v Bagdad. Zraven so tri elegantne ženske razburjeno razgovarjale z zastopnikom potniške agencije. Čim je vlak prispel, planejo k sprevodniku spalnih vagonov, prosijo in rolijo ga, naj jim odkrije poseben oddelek. Stiherna se sklicuje na izredno važen vzrok, in ker besede niso učinkovale, se prikažejo še bankovci v furtih in dolarjih. Vse se gnete v spalni vagon, medtem ko postreščki brezbržno čakajo za kupom kovčegov in škafel, kako se bo zadeva odločila. Čez nekaj minut se odpelje vlak. Neka gospa plane k oknu: »Mes bagages, mes bagages!« Dramatično pripoveduje sopotnikom, da je soproga diplomata in da ne more brez priloge odpotovati. Toda italijanski sprevodnik ni prav nič voljan, da bi se oziral na francosko govorečo soprogo diplomata. Grmada njenih kovčegov ostane na kolodvoru v Milanu.

Vsi potniki so vznemirjeni in razburjeni. Po preteku več dni je to prvi orientekspres proti jugovzhodu, in nihče ne ve, ali se bo pripeljal na cilj. Neka romunska lepota, ki je po možu postala švicarka, na gosto besediči, kako je njena prijateljica potrebovala šestnajst dni vožnje iz Bukarešte v Pariz. Ona da gre zdaj po njenega otroka, ker se boji, da bo v Rumuniji vojna. A neki švicar iz St. Gallena, ki to posluša, pravi, da ga je presenetila vojna, ko se je s svojo družino z avtom peljal v domovino. In ker ni dobil dovolj bencina za na pot, je pustil avto in se zdaj z ženo in otroki z vlakom pelje nazaj v Bukarešto, kjer se mu dozdeva bolj varno ko v Švici.

Povod so vidni znaki vojne. Okna na hodnikih vagona so temnomodro prepletkana. Mostovi in prehodi čez tir so vojaško zastraženi. Nikoder, kjer se vozimo, ni vojne, vendar so obrazi vseh ljudi kakor zastrti s pajčolanom strahu, spričo grozot moderne vojne, kjer nima le hrabrost besede, marveč je predvsem tehniška premoč odločila.

Pomeniki in razmotrivanja o vojni se pretakajo od ust do ust. Mnenja vsakršne barve so slišati, a vsem je hudo pri srcu. Kmalu za postajo Craiova dobimo potne liste nazaj. »Na Poljsko greste?« je dejal uslužbenec. »Kaj ne veste, da je Varšava padla in da Lublin bombardirajo?« Prihajal je iz Pariza in je bil mnenja, da se Francija ni zadošči hitro pobrigala. Medtem ko se pogovarjajo, se pripelje mimo dolg vojaški vlak, poln konj in vojakov. Nihče ne poje, nihče se ne smeje. Vsi so potrti zamišljeni v bodočnost. Po-

slednja svetovna vojna še ni pozabljena. Dušo preprostih kmečkih fantov teži skrb za dom in svoje. Če opazujejo to nastrojenost od države do države, se nehoti vprašati, potemu je osem in pol milijona vojakov v letih od 1914 do 1918 žrtvovalo svoje življenje? Le počemu je postalo ena in dvajset milijonov ljudi pohabljenih, če se je komaj četrta stoletja razbesnela še hujska, še mnogo bolj divja vojna! Noben narod in noben razsoden človek ni hotel te vojne, ki se kakor plaz vali čez Evropo, ki pretresa gospodarsko življenje vse Evrope in ki prisilja različne vlade, da čeprav so daleč od vojnega pozorišča, vendarle postavljajo velike armade na red in na pozor. Kamor koli pogledaš, se ti zareži porogljiva spakka te strahotne pošasti v obraz.

Na elebri postaji razprodajajo posebne izdaje listov, ki oznanjajo novice o hrabrem vojevanju Poljakov in o junaški brambi Varšave. V tej vojni, ki jo vodijo z vsemi tehniškimi pripomočki moderne dobe, pa je najbolj težavno doognati resnico o dejanskem stanju na bojiščih. Saj se ta vojna ne bojuje samo z orožjem, marveč tudi z duhom, s pravilnim in krivičnim, z resnico in potvorbo, da bi se zlomila moralna moč sovražnega naroda v zaledju.

Tombola Rdečega križa v Ljubljani je preložena na 15. oktober 1939

Pariz za mrežami

Vsak večer, ko sonce zaide, Parižani izpred kavarnskih teras na Montparnassu, okrog Luxemburga in ob Elizejskih poljanah opazujejo, kako se v vsej tišini na obronkih Pariza dvigajo proti mračnemu nebu veliki baloni. Mnogi mislijo, da so to »klobasec« samo opazovalni baloni, ki naj bi pravočasno javili približevanje sovražnih bombnikov. V resnici pa varujejo glavno francosko mesto pred nočnimi letalskimi napadi mnogo bolj uspešno kot celo lovski letala. Vsi ti baloni so namreč z močnimi kablji privezani na tla in napadajoče letalo se mora teh kablov samo dotakniti, da se zruši na tla.

Take balone so že v zadnji vojni z uspehom uporabljali na italijanskem bojišču. Čez dan so nerabni, ker strojne puške morejo kable prestreliti. Ponoči pa, ko se ne vidi niti žice niti baloni, predstavljajo za prihajajoče zračno brodoge zelo zahrbtno oviro. Doslej je nobeno letalo, ki je zašlo do teh jeklenih vrvi, ni ušlo iz mreže. V novejšem času takih skušenj sicer ni, ker vse sile vedo, kakšno oviro predstavlja taka mreža, toda iz let 1917 in 1918 so še v živem spominu nesreče bombnikov, ki so ob takih mrežah strmoglavili na tla.

Francoske balone je izumil inž. Caquet in so izredno trpečni. Tudi ob vetru, ki pihaja s hitrostjo 75 km na uro, se morejo dvigniti v ozračje. Kabli sami, za katere so privezani, so iz najtršega materiala in prenesejo na kvadratni meter pritisk 400 kg. Tudi na poteg so zelo močni, žica, ki je debela kot stržen gosjega peresa, se ne pretrga niti pod težo 1200 kg. Glavno vprašanje pa je bilo, da sovražni bombniki ne bi preko mreže teh balonov prileteli nad mesto. Toda baloni se danes dvignejo do višine 7000 m, nad vsakim pa je po potrebi privezan še drug manjši balon, ki doseže tudi višino 10.000 m. Tako nastane okrog in okrog

Dva mrtva, eden hudo ranjen zaradi prometnih nesreč

Maribor, 18. septembra. Včerajšnja nedelja je bila usodna, ker so prometne nesreče zahtevale dve življenji, eno pa visi še na niti. V bližini Slovenske Bistrice se je ponesrečil 53 letni posestnik Josip Pirš iz Zgornjega Loža pri Konjicah. Peljal se je na motornem kolesu po državni cesti, kjer mu je počila pnevmatika na zadnjem kolesu. Obležal je v cestnem jarku nezavesten. Neki avtomobilist ga je prepeljal v mariborsko bolnišnico, kjer je Pirš danes dopoldne podlegel poškodbam.

Druga smrtna nesreča se je pripetila v vasi Čakovo v bližini Sv. Jurija ob Ščavnici. 44 letni vojni invalid Karel Mavrič s Stražinskega vrha se je peljal od Sv. Jurija ob Ščavnici domov. Mavriču manjka eno oko, na drugo pa slabo vidi. Ko je pripeljal do Čakova, mu je prišel nasproti tovrni avtomobil, kateremu pa se je premalo izognil. Avtomobil ga je udaril in vrgel v cestni jarek. Sofer je takoj ustavil ter ga odpeljal do banovinskega zdravnika dr. Sokolova. Ponesrečenca so prepeljali v bolnišnico v Mursko Soboto, kjer je poškodbam podlegel.

Tretja usodna nesreča se je pripetila v noči na nedeljo pri St. Janžu na Dravskem polju. 35 letni Vinko Stuhce je vozil iz Ptuja v Maribor svojega sorodnika vojaka in se ponoči vračal domov. Ob vrnitvi se je zaletel v dva kolesarja. Vsi trije so zleteli po tleh. Stuhce je dobil hude poškodbe na glavi in so ga prepeljali v ptujsko bolnišnico, kjer še zdaj leži nezavesten.

Plovba v sedanjem času: Ob nemški obali so po morju nastavljene mine, ki se jih znanje izogniti le tisti, ki vedo, kje mine leže. Zato nemški motorni čolni ladje nevarnih držav po ozkih stezah vodijo z odprtega morja v pristanišča, kakor kaže slika.

Iz Julijske Krajine

† Senator Jurij Bombi (Bombig). V petek, 15. sept. popoldne je umrl v Gorici v visoki starosti 87 let senator Jurij Bombig. Pokojni je igral v goriskem javnem življenju v predvojni in po vojni dobi vodilno vlogo. Po poklicu je bil veletrgovec z deželnimi pridelki. Že v mladih letih se je živo udeleževal v političnem delu in je bil vnet pobornik italijanske misli. Postal je gorški župan in je bil izvoljen tudi v dunajski državni zbor. Zaradi svojih irendentističnih nagnjenj je bil med svetovno vojno od avstrijskih oblastev konfiniran. Po vojni je bil zopet več let gorški župan in poslanec v rimski zbornici — končno je bil pa imenovan za senatorja. Za napredok gorškega mesta si je pridobil mnogo zaslug. Bil je miren, ljubezniv značaj, ki je znal občevati tudi s svojimi političnimi nasprotniki. Kot človek ni imel sovražnikov. Njegova mati je bila Slovenka. Naj počiva v miru in naj mu sveti večna luč!

Romanje dekliških Marijinih druž na Sv. gore. Dne 12. in 13. sept. je bilo romanje dekliških Marijinih druž iz vse Julijske krajine na Sv. gore. Romanje je bilo zamišljeno v proslavo svetogorske štiristoletnice in združeno s skupnim voditeljskim sestankom. Kljub skrajno slabemu vremenu je bila udeležba naravnost čudežno lepa. Okrog 1500 družbenic od tolminskih Gor do Trsta in Postojnske se je zbralo pri Materi na Sv. gori in napolnilo njeno svetišče. Upajmo: padal je dež, padal je pa tudi božji blagoslov.

Ledine. Na Mali Šmaran, 8. sept., smo pri nas slovesno praznovali 40-letnico naše dekliške Marijine družbe. Pomembno obletnico smo združili z dekanijskim shodom vseh Marijinih druž v okraju. Slovesnost so se udeležile domače Marijine hčere polnočevino, v velikem, zelo častnem številu so pa prihiteli k nam tudi družbenice iz sosednjih župnij. Ognjevitelj nam je govoril gorški stolni kanonik msgr. dr. Mirko Brumat, ki je duša naših slovenskih Marijinih druž v deželi. Preživeli smo prav lep dan. Sonce je sijalo v naravi, pa tudi v naših srcih. — Dela za povečanje našega pokopališča so sedaj končana. Smatramo za svojo dolžnost, da se javno zahvalimo g. županu komendantu Ricciu v Idriji, ki je uvidel spoznal naše potrebe in poskrbel, da je občina primerno podprla naše delo. Priznanje tudi župljanom, ki so se žrtvovali s prostovoljnimi vojnjami in delom.

Razofarano veselje. »Slovenec« je pred nekaj dnevi poročal, da so bila zaradi resnosti edanjega časa zaprta vsa plesišča in ukinitveni plesi v državi. Ta blagodejna odredba je bila očitno že ukinjena. Kot smo poučeni, so se zadnje nedelje v raznih krajih gorške okolice po dvorah prosvetne organizacije »Dopolavor« zopet pridno vrteli.

Vojsko nad Idrijo. Posestniku Likarju, po domače Planincu, je pogorelo gospodarsko poslopje s senikom vred. Škoda je občutljiva, ker je imel nesrečni gospodar že vso krmo pod streho. S krmo je pogorelo tudi skoraj vse kmetijsko orodje in vozovi. K sreči so rešili živino.

Gore nad Idrijo. Bridko žalost je zajela znano katoliško družino. Njen 28-letni sin Anton Leskovec je po daljšem bolehanju lezel v prerani grob. Udeležil se je vojne v Abesiniji, domov se je vrnil bolan in sedaj se je poslovil za vedno. V četrtek, 14. sept. so ga ob splošni žalosti slovesno zagrebli. Bil je značajan, vzgleden fant, dober član fantovske Marijine družbe. Ohranili ga bomo v lepem spominu, naj počiva v svetem miru!

Eksplodizija v Liverpoolu

Velikanski požar sredi mesta.

Iz Amsterdama poročajo 15. septembra: V Liverpoolu je v četrtek izbruhnila velikanska eksplozija, ki je povzročila tako hud požar, kakršnega še ni bilo v Liverpoolu. Trideset ljudi je bilo pri tem več ali manj ranjenih. Eksplozija je bilo slišati več kilometrov daleč.

Takoj po izbruhu nesreče so gasilci začeli gasiti požar. Pri tem je pomagala tudi nova četa gasilcev zoper letalske napade. Ko so se mislili, da so požar obvladali, so nanovo vzplamтели ognjeni zublji, in trajalo je več ur, preden je bil ogenj zatrt. Gosti oblaki dima so več ur zastirali mesto.

Kako je eksplozija nastala, še ni znano, a kakor poročajo, je bil ves Liverpool v veliki nevarnosti in stiski.

Tržič

Zaupniki krajevnega odbora JRZ v Tržiču, zbrani dne 3. septembra 1939 na zaupniškem sestanku: 1. izrekajo svoje zaupanje dosedanemu delu predsednika banov odbora JRZ za slovensko banovino g. dr. Antona Korošca, zlasti na uspešni zaključitvi sporazuma med Hrvati in Srbi; 2. ugotavljajo in pozdravljajo, da se je z uredbo o banovini Hrvatski z dne 25. VIII. 1939 našla primerna oblika za uresničitev težnj hrvatskega naroda; 3. ugotavljajo, da je z uredbo o razširitvi predpisov uredbe o banovini Hrvatski dana možnost, da se predpisi uredbe o banovini Hrvatski raztegnejo tudi na Slovenijo, s čemer bo ustrezno in zadoščeno življenjskim potrebam slovenskega naroda; 4. zahtevajo v imenu življenjskih interesov Slovenije, da se predpisi uredbe o banovini Hrvatski nemudoma in v vsem obsegu prenesejo tudi na Slovenijo, s čemer se bodo oživile določbe čl. I. uredbe o razširitvi predpisov uredbe o banovini Hrvatski tudi na Slovenijo; 5. v posledici osnovnih načel, izraženih v spredaj navedenih uredbah in ustavnega načela o enakosti vseh državljanov izjavljajo, da je že skrajni čas, da dobi v javnem življenju slovenska narodna zastava kot viden izraz narodne samobitnosti svoje častno mesto.

Za elegantnim in vpludnim mladeničem se skriva, v svojem egoizmu tako licemersko in oblatišteljno, bitje, ki je molčalo tedaj, ko je bilo dolžno govoriti.

Naj bo odelj vse njeno življenje osredotočeno okoli njega?

Mama ji je venomer ponavljala, da žena nikoli ne sme zapustiti ognjišča, nad katerim čuva. Prav! Ostala bo. Toda kako zagrenjeno ji bo tako življenje!

Vse je podarila svojemu soprogu, vso svojo nedolžno mladost in svojo srce. Ali ga bo po takem spoznanju še mogla ljubiti?

Ko si sama pri sebi zastavi to vprašanje, si mora z nekakim sramom priznati, da moža kljub vsemu še vedno ljubi! Vežejo ju tako neizbrisni spomini, tako nepozabni trenutki, da ji soprogo nikoli več ne bo mogel biti tujec. Za večno bo njen soprogo!

Gotovo se v tem dejstvu skriva vsa veličina zakramenta, a tudi vsa beda ženinovega srca! Zena se naveže na moža, žal, a tem, kar mu poda!

Lucija je dala Gilbertu vse in ne ve, če bo imela dovolj ponosa in energije, da se bo zopet osamosvojila.

Mama je uganila razdvojenost njene duše. Instinktivno se je trudila, da bi našla sredi pepela vsaj malo iskretosti, ki bi poživila ogenj, ki ne sme nikoli zamreti.

S tem, da se ti Gilbert tako zoperstavlja, ti dokazuje, da te ljubi! Če bi te ne ljubil, bi mu bilo pač vseeno, kaj ti misliš in čutiš!

Naj pa sem mislila, da znači beseda ljubiti, hoteli dobro njej, ki si jo je fant izbral za svojo deklico?

»Ah, tako znajo govoriti pač le duhovniki! Ljubezen je čustvo, ki se mu ne moremo ustavljati. Je sila, poganjek, pred katerim smo ne-močni mi ljudje. In nikoli ne smemo biti ljubosumni nanj, ki ga zares ljubimo. — Pojdi no, ne

glej me tako žalostno! Ne obupaj, vsaj meni na ljubo bodi korajžna in vesela.«

»Čemu le?« je Lucija zamrmrala kot v sanjah. Njena duša se je poslavljala od mladostnih spominov in nad.

Z očmi spremlja tožne oblake na visokem nebu, ki jih vihar žene neznano kam...

Zeni stoji druga proti drugi: mama zatrjuje, da je nemogoče mogoče, Lucija pa zre realnosti v oči in ne vidi izhoda iz trdne ječe, v katero jo je pahnili njen sebični soprogo.

Tedaj zaključuje mama mučni razgovor z vsakdanjo in brezobzirno frazo: »Draga moja, tako je življenje!«

Tako je življenje! In Lucija ima šele dvajset let.

»Ah, če bi bila vedela...«

15. poglavje.

Dobro je Gilbert izbral svojo uro in kraj za napad.

Svoj nastop, namenoma brutalen, je prerazčunil že dolgo vnaprej. Celo prilike, v katerih živi Lucija sedaj na deželi, je izkoristil. Zato pač ni ugovarjal njeni želji, ko je hotela ostati pri svojih starih.

Tam na deželi je v jeseni malo prilike za versko udeleževanje. Ona vsa sicer nima niti lastnega župnika. Lucija torej ne bo preved iznenadno čutila utočnitve, katero ji je naložil.

Končno je Gilbert pravilno uganil, da bo mama posredovala v njegov prid.

Sicer pa je Gilbert še vedno zelo pozoren in goreč soprogo. Pač pa se je Lucija popolnoma izpremenila. Iz vedno nasmejanega otroka z velikimi modrimi očmi je postala v nekaj kratkih dneh otožna, molčeča in vase zaprta žena.

Na smrt obojejeni ima 24 ur časa, da preklanja svoje sodnike. Gilbert pa daje svoji ženi celo več tednov, da se ovesti.

Pierre L'Ermitte:

16

Ljubezen - soprogo ali Bog?

Iz francoščine s dovoljenjem avtorja

Če bo treba, bo ob povratku v Pariz šla ona sama v zadevi svoje hčerke k gospodu župniku in ga bo prosila za svet. Za posredovalko bo. Razložila mu bo, čemu ne bo Lucija ob začetku šolskega leta več prihajala med šolske otroke poučeval katekizem.

Dalje si je v zvesti, da bo tudi gospod Paulet pritrldil njenim nasvetom samozatajevanja in da bo tudi on za to, naj bo poslušna svojemu možu v stvari, ki mu je tako pri srcu.

Ko je uboga mama opazila, da tudi ti njeni navesti niso utolazili Lucije, je naslednjega dne postala še bolj energična: »Verjemi, Lucija, čas bo vse izravnal. Mladi novoporočenci ne trpijo, da bi kdorkoli imel pri soprogi večjo avtoriteto kot oni sami. Gilbert se trka danes na prsi, trkal se bo jutri, pojutrišnjem! Toda ponavljam ti, naveličal se bo tem prej, čim manj si boš jemala k srcu njegovo ponašanje.

Kmalu bodo z vseh strani pritisnile druge skrbri in obrnile njegovo pozornost drugam. Opravki, kljenti, sodišče, ambicija! Videla boš, da bo nekega dne morda celo neopazno prilil vode v svojo vino. Da zaključim. Ne obupaj, pridobi si časa in zlasti ne stori ničesar, kar bi se ne dalo več popraviti! Gotovo, dragi otrok, težko ti bo privoliti. Toda koliko žena se je že žrtvovala domačemu miru in soprogov ljubezni na ljubo!

Jaz, na primer, zelo ljubim tvojega očeta in v lepi slogi živiva. Ali pa misliš, da nisem sama nikoli, zlasti v začetku najinega zakona, često delala tako, kakor predlagam danes tebi.

Lucija posluša mater, ne da bi ji odgovorila le besedo.

Stara gospa se je vsa vživela v svojo posredovalno vlogo. Toda Lucija zre vsevdlj na bodočnost, ki se zdi, da bo omagala pred njo. Kakšno bo odelj njeno življenje, ki si ga je predstavljala tako lepega in srečnega, če bo morala vse dolge dni prenašati ozkosrčnost soproga, če se bo morala uravnjavati v smislu njegovih tiranskih zahtev.

Kaj postane ptič, kateremu pristrizhejo peruti? Ubog jetnik v ozki kletki! Kletka pa je zanj ječa in ostane ječa, naj mu jo tudi pozlatijo!

V svoji odkritostnosti se Lucija takoj upre maminemu nasvetu, naj se spretno pretvarja. Ni bila navajena igrati dvojnih vlog. Dobro se je zavedala, da bi se njena iskrena narava nikoli ne privadila na tako življenje. Kako pa bo življenje njene duše, ko jo bodo oropali svobode, ko je ne bo več mogla očistiti s spovedjo in poiskati moči tam, kjer je vir moči, ko bodo zanj umrli ideali?

Ako živimo po naukih cerkve, čutimo v sebi nekaj posebnega, kar nam daje samozavest, nekaj, česar ne najdemo v vsaki družini in kar vas brani pred vrtoglavo in razočaranji v življenju.

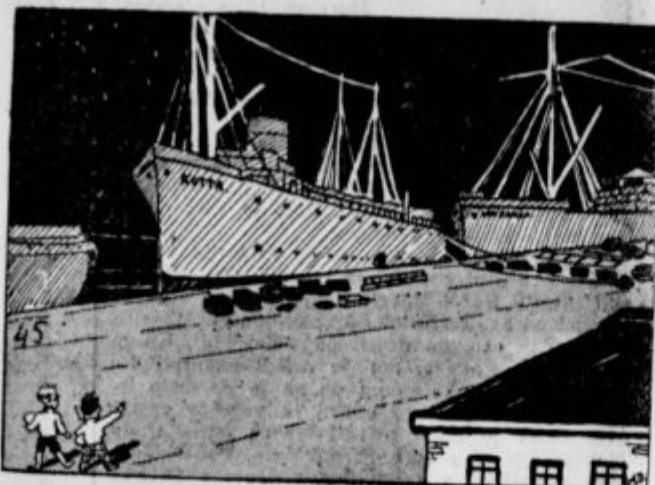
Kaj bo ostalo Luciji? Nedeljska maša... Toda maša, katere se bo morala udeleževati ob strani soproga, ki bo pazil, da se ja ne bo prevečkrat pokrižala, ki jo bo z nekakim pomilovanjem gledal, ko bo pokleknila, on pa bo ostal vzravnal. Maša, pri kateri se ne bo mogla vtopiti v molitev in biti z njo sama v svoji žalosti in ljubezni!

Vsoga je konec sedaj! Ta tujec od včeraj ji je zabil vse, kar je bilo življenja njenega življenja, srce njenega srca. Sedaj je poročena! Ta beseda se ji zdaj nenadoma kot fraza, ki opravičuje vsa nastila...

In celo dobro se je poročila! Tako bi pač sodil človek, po ponosu, ki so ga občutili njeni starši in znanci.

Croski kuzcek

SLON SAMBO

(45) Slednjič sta bila pri morju. Kakšne velikanske ladje so bile tu! Le katera bi bila prava? — »Tejle se reče 'Kota', pa to ni indijsko ime?« je zašepetal Filip. Zapazila sta pomorščaka, ki je bil na straži, in se nista upala na krov.

(46) »O, glej, Jan, glej!« je Filip tedajci spregovoril. »Tiho, kaj, če naju kdo sliši!« — »Tak pogled, to so sledi za slonom! Če bova šla za njimi, bova našla Sambo!«

„SLOVENE“

NA 10 STRANEH, JE
NAJVEČJI, NAJBOLJŠI
IN NAJBOLJ RAZŠIRJENI
SLOVENSKI DNEVNIK!

Mali oglasi

Službe iščejo

Dentist (Poljak)

Išče poldnevno delo pri zobozdravniku. Prevzame tudi zobotehnična dela izven hiše. — Ponudbe v upravo »Slov.« v Ljubljani pod »Skrben« 15278.

Službodob

Postrežnico

za dvakrat na teden — sprejem. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 1800. (b)

Poštena oseba

dobi takoj mesto skladiščnika. Kancija potrebna. Vprašati: »Jugopromet«, Celje, Krekova 11 (b)

Kontoristinja

samostojno, perfektno za sloven. in nemški jezik, takoj sprejem v trgovino na deželi. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Stalna služba« 15.076, b

Milarja

mojstra - sprejmemo. — Ponudbe v upravo »Sl.« pod »Milar« št. 15251.

[Pohištvo]

Mreže za postelje

Izdeluje in sprejema rabljene v popravilo najceneje Alojz Andlovic, Gregorčičeva ulica št. 5 (pri Gradšču). (d)

Kupimo

Jabolka

za most, kupim večjo množino. Pridem na dom z avtom po nje. I. Glušić, Tyrseva 86, Ljubljana.

Zlato

srebro, briljante in antikvitete kupuje v vsaki količini tvrdka A. Božič, Ljubljana, Franciškanova ulica št. 3. (c)

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah CERNE, juvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 3

Ročno blagajno

majhno, železno (dolžina do 40 cm) kupim. — Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Ročna blagajna« št. 15266.

Posedstva

Naprodaj

različne parcele, njive v Ljubljani. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 15269.

Arondirano posestvo

lepo, četrt ure od postaje Stična, novo gospodarsko poslopje, kjer se redi 10 goved in 8 prašičev, tri gozdne parcele se ugodno prodajo. Pojasnila daje Mihael Omahen, Višnja gora.

Razno

Res okusen klobuk

nov ali preoblikovan, dobiti v salonu Justa Sinkovca roj. Toplak, Cigaljeva 3 pritl., poleg sodnice. — Sprejem vaje-ko. (l)

Prodamo

Stelja in hrastove veje

naprodaj. Vodmatska ul. št. 29. (l)

Prodaja zaradi selitve

v mariborskem gradu, Trg Svobode 2: stolice, mize, točilna miza, pregraja, oder za muziko, ogledalo, svetilke.

TEL. 2951

DRVA
PREMOC
IV. SCHUMI
DOLENIJA
CETA

Grozdje

smederevsko, dobro, sladko in poceni dobite pri

GOSPODARSKI ZVEZI

Tyrseva 29.

[Auto-motor]

Mercedes Benz typ 130

ugodno naprodaj. Jugopromet, Celje, Krekova 11

SOBE

Opremljeno sobo

event. s souporabo kuhinje, v Ljubljani ali okolici, išče zakonski par. Ponudbe v upravo »Sl.« v Ljubljani pod »Dobri ljudje« št. 15279. (c)

ŠIVALNI

STROJI z glavo zgoraj in kabinetom. Živa naprej, nazaj, veze, krpa, plete din 1750—

BICIKLI

moški, ženski, otroški in dirkalni iz najboljšega nemškega jekla din 750—

PISALNI

stroji z 88 črkovnimi in številčnimi znaki v latinici ali cirilici, v elegantnem kovčku din 1650—

RADIO

APARATI na baterije in na tok za vse tri valovne dolžine din 600—

Možno je tudi odplačevanje, din 100— are poslati obenem z naročilom, ostanek v mesečnih obrokih po din 100—

Za blago, ki Vas zanima, zahtevajte brezplačen ilustriran cenik s pogoji

Merkur-Zavod BEOGRAD Pašićeva 2, pret. 800

Poštna hranilnica 57-682

Iščemo zastopnike-posrednike, agente. Zasluzek dober. Kapital in protokolacija nepotrebna

Pedikiranje

odstranjevanje kurjih oči brez krvavenja in bolečin, zdravljenje nohtov in masažo nog bo odslej dalje v kopališču hotela »Slona« v novem lokalu izvrševal g. Dekanič, odlični strokovnjak, za 9 din.

Pozor! Kupci nepremičnin, ne pozabite obiskati dolgoletne in poznane tvrdke

Triglav-Slovenac v Beogradu Hartvigova 3/I. — Tel. 26728

Paleta in hiše za rento, vilo za najem in stavbišča v vseh krajih Beograda.

Avtomehanika

izkušenega, izprašanega šoferja, ki ima dobre izkušnje v vzdrževanju in popravilu tovornih in osebnih avtomobilov, kot garažnega mojstra — iščemo za takoj. Nadalje sprejememo dva izkušena in izprašana šoferja za tovrstne in osebne avtomobile. — Ponudbe na upravo »Slovenca« pod značko »700« št. 15257.

Za vedno nas je zapustil naš vzgledno dobri sin, nadvse ljubljeni brat, stric in bratranec

ADOLF KILAR

brigadni general

odlikovan z redom Jugoslov. krone 3. stopnje itd.

ki je v soboto 16. septembra zvečer nenadoma umrl v Vranju.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo z glavnega kolodvora v Ljubljani na pokopališče k Sv. Križu. — Dan in uro pogreba natančno kasneje. — Prosimo tihega sožalja.

Ljubljana, Vranje, dne 18. septembra 1939.

Marija, mati, Ivan, Anton, Ana, Riko, bratje in sestra, ter ostalo sorodstvo.

Uprava in ravnateljstvo
Ljubljanske kreditne banke

sporoča žalostno vest,
da je umrl njen dolgoletni zvesti sodelavec, gospod

Bogumil Kajzelj

podravnatelj Ljublj. kreditne banke v p.

Zasluznemu in požrtvovalnemu uradniku bomo ohranili trajno hvaležen spomin.

Ljubljana, dne 18. septembra 1939.

Umrli so naša ljubljena mati, stara mati in sestra

Marjeta Ambrožič roj. Vesel

Pogreb predrage pokojnice bo v torek, 19. septembra ob 8 zjutraj iz Goriče vasi 51 na pokopališče v Hrvači pri Ribnici.

Goriča vas, Ljubljana, Boh. Bistrica, dne 17. septembra 1939.

Žalujejo:

Marija, pos. žena, Jože, župnik, Ivanka, učiteljica, France, profesor, Angelca, strok. učiteljica, sinova in hčere; Ivana, sestra; vnuki in vnukinje ter ostalo sorodstvo.

Nainovejša poročila

Skupna izjava nemške in ruske vlade

Berlin, 18. sept. TG. Nemška in ruska vlada sta objavili skupno izjavo, ki se glasi:

»Da se prepreči neosnovane domneve o nalogah nemških in ruskih čet, ki nastopajo na poljskem ozemlju, izjavljata vlada nemškega rajha in vlada sovjetske Unije, da te čete ne zasledujejo nobenega cilja, ki ne bi bil v skladu s koristmi Nemčije in Rusije, oziroma s paktom, ki sta ga ti dve državi med seboj sklenili. Te čete imajo nalogo, da obnovijo na Poljskem red in mir, ki ga je porušil razpad poljske države, in da dajo poljskemu prebivalstvu možnost, da svojo državo ustvari in uredi na novo.«

Tej skupni izjavi dodajajo Nemci komentar, v katerem je rečeno, da Anglija in Francija nimata pri ureditvi nove poljske države nobene besede, ker so obveznosti, ki sta jih ti dve državi sklenili nasproti Poljski, po vojnih dogodkih postale brezpredmetne. Anglija in Francija morata sedaj izjaviti, ali ima vojna, ki je izbruhnila po njuni krivdi, sploh še kakšen pomen.

Berlin, 18. sept. TG. Ob priliki, ko sta se srečali ruska in nemška armada pri Brest Litovsku in se prijateljsko pozdravili, sta se poveljnik nemške armade in poveljnik rdeče vojske ki je zasedla Poljsko, domenila, da bosta določila črto, ki ju obe vojski ne smeta prekorati. Nemška vlada stoji na stališču, da pripada Rusiji tisto ozemlje na področju bivše poljske države, ki ga je določila že brest-litovski mir. Sicer pa se o tej stvari ne more

še določiti končno stališče, ker je to odvisno od tega, ali bo Anglija priznala nastalo stanje ali ne. To bodo pokazali bodoči dogodki.

Iz vseh prestolnic nevtralnih držav, tako tudi iz Washingtona, prihajajo poročila, da je poseg Rusije v vojno na vzhodu tako temeljito spremenil dosedanj mednarodni položaj, da bo treba nasproti temu demokratičnim državam zavzeti popolnoma novo stališče. Zanimiv je komentar holandskih listov, da se je v vstopom Rusije v poljsko krizo popolnoma spremenil tudi gospodarski položaj na svetu. Anglija s svojo blokado nikakor ne bo tako uspela, kakor je mislila.

Rdeča vojska v Vilni

Moskva, 18. sept. AA. DNB. Vse sovjetske radijske postaje sporočajo, da so sovjetske čete pri svojem prodiranju v vzhodno Poljsko vkorakale v Vilno.

Sovjetsko-nemški sestanek v Brest Litovsku

Helsinki, 18. sept. AA. Stefani. Po sporočilih »Hudeus Tagblata« se bodo predstavniki vlad in vojske Sovjetske Rusije in Nemčije takoj sestale v Brest-Litovsku, da bi določili mejo med obema državama.

vrednega največjega spoštovanja in občudovanja, vendar ne morejo prav nič spreminiti zdaj že iz jasnega konca te vojne, usodne za Poljsko.

Varnosni ukrepi v Švici in drugod

Bern, 18. sept. AA. Havas. Zvezni svet je pooblastil vrhovno poveljstvo, da dobo starosti za rekrutacijo lahko umakne za eno leto naprej. Potemtakem bi bil letnik 1921 poklican že naslednje leto, letnik 1920 pa bi bil poklican že letos.

Bruselj, 18. sept. AA. Havas. Da bi mogla pokriti velike izdatke, ki so nastali zaradi varnostnih ukrepov, bo belgijska vlada kmalu izdala celo vrsto fiskalnih ukrepov po zgledu Francije in Velike Britanije. Poleg drugega bo uveden poseben davek na osebe, ki so proste vojaške službe. Dalje bodo obdavčeni vsi izredni dohodki, ki nastanejo v zvezi z vojnim stanjem. Za sedaj vlada nima v načrtu nobene posebne akcije na valutnem polju niti na kreditnem ne.

Belgija proti angleški blokadi

Bruselj, 18. septembra. AA. Havas. List »Gazette« poroča, da je belgijska vlada vložila v Londonu energičen protest, s katerim je razločila stališče Belgije do gospodarske blokade. S to demaršo je belgijska vlada sporočila angleški vladi, da Belgija na noben način ne more dopustiti sedanje oblike blokade niti prepovedi uvoza, za katere se je Anglija odločila, ter da želi zagotoviti preskrbovanje belgijskega prebivalstva, kakor tudi vse potrebe lastne industrije. Izve se, da je angleška vlada na to demaršo belgijske vlade že odgovorila.

Japonska nevarnost

Haag, 18. sept. AA. Reuter. Komisija pomorskih kolonialnih strokovnjakov je izdelala svoje poročilo o organizaciji obrambe holandske vzhodne Indije ter izročila svoje poročilo vladi. Izve se, da priporočajo imenovani strokovnjaki holandski vladi, naj zgradi hitre vojne križarke s 25.000 ali 30.000 tonami, katere bi bile oborožene s topovi 28 cm. Prav tako priporoča komisija razširitev pomorskega oporišča v Surabaji.

Kardinal Hlond v Rimu

Rim, 18. sept. AA. Stefani. Kardinal primas Poljske dr. Avgustin Hlond je prispel danes v Rim.

Drobne novice

Berlin, 17. sept. AA. DNB. Kakor se prizna tudi v inozemstvu je bilo do 15. t. m. potopljenih 30 angleških ladij s skupno 90.000 ton.

London, 17. sept. AA. Reuter. Ministrstvo za informacije sporoča: Na britanskih otokih je bilo ustavljenih v toku večerajšnjega dneva 33 nevtralnih ladij v kontrolnih pristaniščih zaradi pregleda blaga. V toku današnjega dneva je bilo ustavljenih 25 ladij, to je skupno 58, medtem ko je nemška propaganda trdila, da je bilo ustavljenih skupno 170 parnikov nevtralnih držav.

London, 17. sept. AA. Reuter. Danes je bilo uradno objavljeno, da je 29. september določen za nacionalno registracijo. Omenjeni dan se bo izvedel vpis v registre vseh državljanov Velike Britanije, razen vojakov, ki se nahajajo v operativnih enicah. Pri tem delu bo zaposlenih 65.000 uradnikov. Register bo služil kot podlaga za izdajo kuponskih knjižic za hrano. Izdale se bodo posebne legitimacije v zvezi s temi kuponskimi knjižicami.

London, 18. sept. c. Semkaj so prispelo vesti, da so v Nemčiji zaprli v norično znanega protizidovskega voditelja Streicherja. Nemške oblasti so ga hotele najprej tudi zapreti, ker je Streicher zase pridržal precej zaplenjenega židovskega denarja.

Rim, 18. sept. AA. Stefani: Od 20. t. m. dalje dobe italijanski vojak, ki so poklicani pod zastavo, začasen dopust, da bodo mogli pomagati pri žetvi in setvi. Teh dopustov pa ne dobe vojak, v prekomorskih garnizijah.

London, 18. sept. c. Danes je bilo objavljeno, da je kralj Jurij VI. svojega brata vojvodo Windsorekega imenoval za maršala angleške vojske. Vojvodi se šteje rang od 3. septembra tega leta, ko se je prijavil v angleško vojsko.

London, 18. sept. AA. DNB. Trgovinsko ministrstvo je objavilo črno listo tveganj in oseb iz raznih držav, ki veljajo zaradi svoje trgovine z Nemčijo za sovražnike. Gre za 278 oseb in tveganj. Britanska vlada želi s tem opozoriti javnost, naj ne trguje z navedenimi tveganji.

Mexico, 18. sept. AA. DNB. O priliki proslave dneva neodvisnosti Mehike so predali predstavniki 17 držav latinske Amerike predsedniku Cardenasu zastave svojih držav, ki bodo upravnice v mehiški vojni šoli. Predsednik je imel ob tej priliki govor, v katerem je ponovno naglasil, da bo Mehika ostala nevtralna v sedanji evropski vojni.

Newyork, 18. sept. AA. DNB. Pri tekmovalstvu za prvenstvo Zedinjenih držav v tenisu je v finalu Riggs premagal van Horna s 6:4, 6:2, 6:2, ga. Marble pa je premagala go. Jacobs s 6:0, 8:10, 6:4.

Naši izseljenci so se vrnili v Francijo

V avgustu je prišla na obisk v domovino velika skupina naših rojakov iz Francije. Vodil jih je izseljenski duhovnik Stanko Grims. Vse rojake je zajel začetek vojne med Francijo in Nemčijo v domovini in zato je bil za prve dni septembra napovedani odhod v Francijo preložen. Med tem časom so preživeli naši izseljenci 14 težkih in skrbi polnih dni, saj so kmalu izvedeli, da je večina krajev, kjer so rudniki, v katerih so bili zaposleni, bila od francoskih vojaških oblasti evakuirana. Tudi ni bilo znano, če se bodo sploh mogli vrniti nazaj v Francijo, ker so bile prve dni po napovedi vojne prekrajene vse železniške zveze.

V zadnjem času se je položaj toliko razčistil, da so naši izseljenci dobili zopet priložnost vrniti se nazaj v Francijo. V nedeljo ob 5. popoldne je bil napovedan skupen odhod v Francijo in na postaji v Ljubljani se je v nedeljo popoldne zbralo okrog 120 izseljencev s svojimi sorodniki. Zanimivo je, da se nekateri izseljenci niso vrnili. Ostali so doma zlasti gozdni in poljedelski delavci, prav tako pa tudi taki, ki imajo družine v domovini. Vrnili pa so se vsi tisti, ki imajo še žene in otroke v Franciji, in tudi taki, ki imajo tam svoje hišice in vse, čeprav morda malenkostno premoženje. Nemalo žalostnih prizorov je mogel videti opazovalec med skupinami. Tu je žalosten oče pripovedoval, da nima pojma, kje bo iskal družino, ki je bila med tem časom izseljena iz kraja, kjer so sedaj stanovali. Drugi se je zopet vračal z družino samo zato, da bi otel še nekaj premoženja, če ga bo mogel v evakuiranem kraju še dobiti. Večina od njih bi itak ostala v domovini, če bi mogla. Tako pa nimajo tukaj ničesar in so prisiljeni, da se vrnejo v negotovost.

K slovesu je prišel tudi zastopnik banke uprave, izseljenski referat ravnatelj G. Fink, Rafaelovo družbo pa je zastopal gosp. Rado Miklič. Slovo je bilo sicer brez vseh formalnosti, vendar pa nad vse pristržno in iskreno. K brzemu vaku, ki odhaja proti Rakeku okrog 5., so bili priključeni trije štiriosni vagoni, v katerih se bodo vozili naši izseljenci naravnost skozi Italijo do francoske meje. Italijanske oblasti so bile v vseh zadevah, ki so se tikale odhoda naših izseljencev, zelo uslužne. Naši izseljenci bodo potovali od Rakeka naravnost na Modano, odkoder bodo dosegli francosko mejo.

Potem, ko so stopili naši rojaki v vagon, se je začelo pristržno poslavljanje. Marsikomu od sorodnikov, ki je pospremil svoje drage na vlak, se je orosilo oko. Vsi na peronu so vzklicali srečno pot in srečno bivanje v Franciji. Ko je potegnil vlak, so naši rojaki iz vseh oken navdušeno vzklicali slovenski domovini in Jugoslaviji in krepka slovenska pesem je donela iz vagonov tudi še potem, ko je vlak odpeljal iz postaje. Z izseljenci je potoval tudi vodja skupine, izseljenski duhovnik Stanko Grims, prav tako pa izseljenski učitelj Šilbar, ki se vrača v Aumetz. Oba izseljenska delavca sta se vrnila v Francijo v upanju, da bosta mogla kar največ storiti za naše drage rojake, ki jih bo sedaj v Franciji zadelo gotovo več neprijetnih presenečenj. Tudi mi želimo dragim rojakom srečno pot in srečno bivanje v deželi, v kateri si služijo kruh.

Smrtna nesreča na gorenski progi

Ljubljana, 18. septembra. V ponedeljek popoldne se je zgodila na železniškem prehodu gorenske proge ob Vošnjakovih ulici nesreča, ki je zahtevala življenje 38 letnega zavarovalnega uradnika g. Martina Pečnika iz Ljubljane, stanujočega na Poljanski cesti št. 19. Pečnik je nekaj po tretji uri šel po Vošnjakovih ulici in je prišel do železniškega prehoda, ki je bil zaprt z zapornicami. Sklonil se je pod zapornico in je šel naprej ter hotel prekorati tir. V tem trenutku je pripeljal tovorni vlak z glavnega kolodvorja in podri Pečnika na tla. Vlak je nesrečnega vlek el kakih 150 m naprej in ga pri tem hudo poškodoval. Pečnik je dobil hude rane na glavi in je bil silno potolčen v kolku. Lokomotiva, ki ga je vlekla za seboj, mu je potegnila tudi obleko in srajco čez glavo in je bil ponesrečenec na mestu mrtev. Na kraj nesreče je hitro prispela policijska komisija, v kateri je bil dežurni uradnik g. Florian in policijski zdravnik dr. Luzar. Komisija je ugotovila tudi očividca nesreče, 9 letnega fantka, ki je povedal, da je videl, kako se je Pečnik sklonil pod zapornico in kako je stopil na tir, ko ga je zgrabila lokomotiva. Ugotovljeno je torej, da je Pečnik šel zamišljen svojo pot, ne da bi se ozrl po progi. Policijska komisija je odredila prevoz trupla v mrtvašnico.

I Medvedovo tragedijo »Kacijanar« bodo uprizorili kot odprtovrsto predstavo v drami, dne 23. t. m. za Premierski abonma. Naslovno vlogo bo kreiral Levar, Nikolaja Zrinjskega — Drenovec, Ivana Zrinjskega — Jan, Frankopana — Skrbintek, Tahija — Cesar, Blagaja — Daneš, Pekrija — Tiran, Erdoda — Kralj, Banfija — Bratina, Törka — Brezigar, Zaya — Lipah, Dahijsa — Sancin, Hrčiča — Jerman, Grabeža — Sever, Elizo. Kacijanarovo ženo — Maria Vera, hči Sklosto — Vida Juvanova, grofica Salamanko — Nablocka, Katarino — Danilova. Delo bo režiral prof. Šest.

I Nadaljnje prijave abonentov za letošnji abonma bodo sprejemali v diam te ta teden in sicer pri blagajni (v pisarni) dramskega gledališča. Opozorjamo na izredno bogati in zanimivi spored ter gostovanja različnih gostov v operi in drami. Prepričate se o ugodnostih, ki vam jih audi za izredno nizko ceno abonma v našem gledališču.

I Vprašalne pole, ki jih raznašajo mestni uslužbenci, in brošure »Pravilnik o zaščiti pred zračnimi napadi«, so na razpolago tudi na mestnem poglavarstvu in vratarjevi sobi v pritličju mestne hiše, Mestni trg 27. Morda se bo namreč komu vprašalna pola skvarila ali bo pa preveč popravljena, zato si naj pa brezplačno priskrbi novo vprašalno polo. Opozorjamo pa zopet na preprotno brošuro o zaščiti pred zračnimi napadi, ki jo mora vsakdo čitati in se vestno poučiti o njeni vsebini.

I Vprašalne pole v zadevi morebitne izselitve ali odlašitve iz Ljubljane razdeljuje te dni mestno poglavarstvo. Zato pa mestno poglavarstvo opozarja vse prebivalstvo, da ne gre za prav nikak konkretni pokret ali načrt, temveč se zbirajo le informativni podatki, ki jih mestno poglavarstvo zbira še več let, ker spadajo k stalni evidenci, kamor spada tudi evidenca vojaških obveznikov, vaje proti napadom iz zraka it. Sedanje vprašalne pole imajo samo namen, da se ta evidenca izpolni glede na današnje stanje prebivalstva in je zato sleherni razburjanje popolnoma prazno in povsem odveč. Gotovo je pa v interesu prebivalstva, da so pristojni uradi v vseh pogledih natanko informirani in v formalnem pogledu pripravljeni.

Mestno poglavarstvo zato prosi, da vsi izpolnijo vprašalne pole točno in s tem olajšajo delo mestnemu poglavarstvu. Zlasti pa še enkrat opozarjamo, naj besedice stakajo v 6. rubriki ne bega ljudi, ker je vendar mišljeno, da bi lahko naglo šli iz mesta samo tedaj, ko bo v resnici treba — če bo ta potreba sploh kdaj nastopila.

I Umetnostnogodovinsko društvo v Ljubljani priredi v četrtek 21. septembra izlet v Cernob, Ajmanov grad in škofjo Loko. Odhod s Kongresnega trga ob dveh popoldne. Priglasit se je v trgovini Podkrajšek na Jurčičevem trgu do četrka ob 11. Avtobus 20 dir.

I Nedelja Rdečega križa v Ljubljani. Preteklo nedeljo, ki je padla v teden Rdečega križa, se je Ljubljana kar dobro odrezala. Zev navse zgodaj so prijatelji in člani društva Rdečega križa zavzeli vse važnejše ljubljanske ulice in križišča in prodajali bele rozete z znamenjem rdečega križa v korist društva. Čas, v katerem živimo, je gotovo doprinesel svoje, da je nedeljska akcija Rdečega križa v Ljubljani tako lepo uspela. Vsakdo, kdor se je prikazal na ulico, je kupil znak in mnogo je bilo tudi takih, ki so značko z lepim zneskom preplačali. Po cenitvi, ki je bila napravljena kmalu po zaključku prodajalne akcije, lahko sklepamo, da so letos nabirali Rdečega križa nabrali približno trikrat toliko, kakor ob sličnih priložnostih prejšnja leta.

I Prijave za bolničarski tečaj Rdečega križa. Rdeči križ v Ljubljani prične konec t. m. nov bolničarski tečaj za ženske v starosti od 18—35 let in moške, ki niso vojni obvezniki. Predavanja in praktične vaje se bodo vršile od pol 20 do 21 po trikrat na teden, in sicer ob torkih, sredah in petkih v čobi 10 tednov. Po izvršenem izpitu dobe absolventi bolničarske diplome ter se pridružijo sodelavcem RK. Osebnne prijave se sprejemajo ob delavnikih do 23. sept. od 9—12 in od 3—5 v pisarni RK, Gosposvetska c. 2-II. S seboj je prinesiti po možnosti priporočilo funkcionarjev RK, bolničarskega odreda, zdravnika i. t. d. Neoprečnost je pogoj. Neuspešne prijave za prejšnji tečaj se naj obnove. Oni, ki so se že prijavili, naj se ponovno osebno zglašijo v pisarni Rdečega križa.

I Za umrlega Ivana Mohorja se bo opravila maša zadušnica v stolnici v sredo, dne 20. septembra ob 7 zjutraj.

I Nova portugalska dospelca. Sotelske, Gradščice 10. I Zveza akademsko izobraženih žena v Ljubljani vabi vse svoje članice na sestanek v torek 19. septembra 1939 ob 20.30 v klubski sobi kavarn »Union«. Zaradi važnih zadev polnoštevilna udeležba nujna! — Odbor.

I Preselitev mestnega obrtnega oddelka. Ker se mestni obrtni oddelki seli v Auerpergov palačo na Napoleonovem trgu, danes v torek ne posluje. Opozorjamo občinstvo na to preselitev, da obrtnega oddelka ne bo iskal na rotovžu.

I Razočarani kino obiskovalci. V sedanjih časih, ko vsi stiskamo glave okrog radia in poslušamo, kaj govori na vzhodu, na zahodu in severu, smo tudi vsi zelo radovedni na filmske žurnale, ki so nam doslej prinašali vse najnovejše dogodke v aliki. Žal so postali prva žrtev evropske vojne prav filmski tedniki, katerih za zadnji teden ni bilo več v Jugoslavijo. Zato tudi vsi prvi kinematografi v Ljubljani, ki so kazali najnovejše filmske tednike, niso mogli svojim gledalcem postreči z novicami in slikah. Je pa upravičeno upanje, da bo uvoz filmskih tednikov v našo državo kmalu toliko urjen, da bomo mogli videti vsaj nekatere filmske tednike. Kaj bodo kazali, pa seveda ne vemo.

I V Ljubljani najden utopljenec. V soboto zjutraj so naši v Ljubljani pri Mostah truplo utopljenca. O najdbi je bila obveščena uprava policije, truplo pa je bilo prepeljano v mrtvašnico. Spočetka ni bilo mogoče ugotoviti, kdo je utopljenec. Zdravniška preiskava je dognala, da je žalo truplo utopljenca že kakih 10 dni v vodi. Prav zaradi tega je bilo še težje ugotoviti identiteto utopljenca, ki ni imel pri sebi nikakršnih dokumentov. V žepih so našli le razne drobnarije, s pomočjo katerih je policija skušala prepoznati utopljenca. In v resnici so se oglašili sorodniki, ki so ugotovili, da je utopljenec 44 letni Josip Lang, samski tesar in vojni invalid. Utopljenec je bil pristojen v Komotovu na Češkem, stanoval pa je na Pristavi pri Trliču. Od tam je odšel 5. septembra v Ljubljano in so ga sorodniki od tedaj pogrešali. Kako se je zgodila nesreča, da je utopil, ni znano, verjetno pa je, da je po nesrečnem naključju padel v Ljubljanico in se ni mogel rešiti.

I Avtomobil se je začel v voz. V ponedeljek popoldne se je peljala 64 letna posestnica Alojzija Remskar z Brezovice iz Ljubljane domov. Na Tržaški cesti, v bližini mitnice, se je začel v njen voz od zadaj osebni avtomobil. Pri sunku je posestnica padla z voza in se precej poškodovala. Na pomoč poklicani ljubljanski reševalci so jo prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

I Brezobziren kolesar je v ponedeljek popoldne podri 23 letno kuharico Fani Bevc iz Ljubljane. Drvel je po Opekarski cesti in se začel v kuharico, ki tam nekje v bližini stanuje. Kuharica si je pri padcu precej poškodovala desno roko in se zatakala v ljubljansko bolnišnico.

— Kronična zapeka in njene slabe posledice, posebno pa motnje v prebavi se morejo preprečiti z že davno preizkušnim sredstvom za čiščenje, z naravno »Franz-Josefovo« grenko vodo, ki se tudi po daljši porabi izkazuje kot zelo odlična. Oni, ki bolehalo na želodcu in čreveh, pa pijejo »Franz-Josefovo« vodo, so zelo za dovoljni z okusom kakor tudi z njenim učinkom.

Ogl reg S br 30474/35

Celje

c Društvo absolventov drž. trg. šol v Celju vabi vse zainteresirane tečaje, ki jih je imenovalo društvo razpisalo, da se čim prej, najkasneje pa do 20. septembra prijavijo pri podružnici »Slovenec«, Aleksandrovo trg.

c Srečke elektrone loterije Zadruga Slovencev dom v Petrovčah dobiti v podružnici »Slovenec« v Celju, Aleksandrovo trg. Zrebanje bo 26. novembra. Razstavo dobitkov si lahko ogledate 1. oktobra popoldne na veliki vrtni prireditvi, kamor je sedaj vabimo!

c Desni palec si je presekala 50 letni zidav z Babnega pri Celju Podjavoršek Franc.

c Levo ramo v ramenu si je poškodovala pri padcu iz vagona 16 letna Drogenik Rozalija, uslužbenka na kolodvoru v Rogazki Slatini.

c Z nožem je zabodel neki K. iz Žiž 20 letnega delavca Mlakarja Jakoba iz Žiž pri Ločah. Zdravi se v celjski bolnišnici.

c S kozoletca je padel 52 letni Orožen Martin, posestnik v Braslovčah, in si zlomil desno roko v ramenu.

Najcenejše in
kvalitativno najboljše
hrastove in bukove

PARKETE

stole, vrtno in
pisarniško pohištvo
Vam najceneje nudi

REMEC-CO
DUPLICA PRI KAMNIKU
Ljubljana, Kersnikova 7 (poleg Siamika)

KULTURNI OBZORNIK

»Dom in svet« št. 7

Izšel je zopet Dom in svet, ki je imel v po-
četnih dveh mesecih presledka, kakor je bilo na-
povedano, kajti revija izhaja desetkrat na leto. V
tej številki je na uvodnem mestu daljša pesem
Severina Salija: Obisk v mrtvem domu, ki pri-
naša v našo poezijo zopet široke barve in opis
dejavanja, toda v smislu spomina na življenje v na-
šem kmečkem domu. Je to še z liriko prepojena
realistična vizija mrtvega doma, kamor se spo-
vračajo umrli na svoje dnevno delo, toda po svo-
em slogu oznanja, da se tudi v poeziji bližamo
neki epičnosti, ki je zdaj še ni — in ki je od
Salija tudi ne pričakujemo —, je pa v zraku nje-
na potreba in slutimo tudi njeno rojstvo. Najmlajši
ji z opisno liriko pripravljajo umetniški izraz.
Berk je svojo povest »Domačija« pripeljal na
ostrino problema, ki je dal zažgati Zemljakovo
domačijo, v svetu pa pustil sum, da jo je zažgal
sam. Zda smo v središču zapleta in postajamo
radovedni, kako bo razvozlat sum in odkril poži-
galec ter vso usodo Zemljakovine z njim. Dušan
Ludvik je prispeval sonet »Vprašanje«, ki izven
v nek nihilizem, opravičen v današnjem času, ka-
terelega tragična igrača smo ljudje. Glavno vsebino
te številke pa predstavlja Debeljakov prevod pes-
nitve poljskega romantika Juliusa Slowackega:
»Okeženi«, ki obsega 430 verzov. 150 letnico
rojstva tega velikega poljskega pesnika, ki je
umrl mesec dni pred našim Prešernom (torej pred
90 leti) se spominja Dom in svet s pesmijo, ki
spada med najznačilnejše pesnitve tega velikega
umetnika, čistega romantika in larpurartista
katekohen — in to ob stoletnici njenega nastan-
ka (1839). Okeženi! V svetovnem slovu
stavijo to epično pesem o ubogem arabskem be-
dnuinu, ki je moral gledati v puščavi smrt svojih
sedmero otrok ter končno še žene same in se zdaj
sam vrača na izumrli dom —, ki največji mojstro-
vinam ter jo primerjajo po elementarnem čustvu
ter monumentalnem podanju statui Laokonta,
ki gleda smrt svojega otroka, Ovidijevi Niobi ali
Dantejevemu grofu Ugoliniu. Smrt, smrt kuga se
vrste druga za drugo, osem različnih variacij ene-

ga in istega motiva! Moje strstvo Slowackega se
kaže prav v tem, da se ni nikjer ponovil ter je
vselej našel novo obličje smrti, obenem pa vso
pesnitev tudi dramatično napel in jo prežal v novo
obličje smrti, obenem pa vso pesnitev tudi dra-
matično napel in jo prežal z veliko bolečino, ne-
človeško veliko bolečino, pa tudi nečloveško veliko
vero v Boga, ki ga ne zapušča človek tudi v naj-
večji stiski. Ali ni ta pesnitev najprimernejša zato,
da se z njo spomnimo v teh tragičnih trenutkih
Poljakov in njihove grozotne usode! Vojske in
kuge, varuj nas, Gospod! Uredništvo je imelo tudi
ta namen, zlasti še, ko je odpadla drama »Nikdar
več vojske« zaradi znanih dogodkov v svetu in
doma. Ježe Krivic, ki se je predstavil že v prvi
številki Doma in sveta s svojo novelico »Mladost
je mimo šlac«, je zdaj napisal novo novelo »Dom
med goricami«, v kateri podaja zgodbo doma v
Halozah, njega težave in nra, kar se bo razvilo
seveda šele v nadaljevanjih, v katerih bo marsikaj
dobilo svoje pravo mesto. Prof. dr. Ivan Grafe-
nauer pa nadaljuje svoje veleslanime študije iz
slovenske narodne pesmi »Zamorci in zamorske
deklice v narodnih legendah«. V tem poglavju
razbira kulturno zgodovinski postanek in smisel
narodnih legend z motivi Marije in pte pevk v
zvezi z zamorskimi deklicami. Grafenauer prinaša
s temi študijami novo svetlobo v slovensko narod-
no pesem. Kritični del prinaša Mikužovo oceno
dr. Mesenelove monografije o Šubihih ter Gre-
goričeve reminiscence iz zgodovinskih umetnost-
nih razstav v Italiji (Brescia, Milan, Benetke). Ta
zadnji članek ponazarja tudi umetniške priloge
(Leonardo de Vinci, Moretto in Veronese). V za-
pisnikih pa je podal St. Mikuž genezo kulturnega
škandala na Muzejskem trgu ob razbitju Kraljeve
plastine pod naslovom »Razbita plastika ali kul-
turna Ljubljana A. D. 1939.« V nji je podal v ana-
lizi vse javne publicistične članke, ki so spremlja-
li afero ter podčrtil nekaj ugotovitev, ki bodo
držale. S tem pa se zaključijo tudi ta številka Doma
in sveta, ki ji je vinjeto naslikal akad. slikar
Evgen Savojec.

Prof. dr. Pavel Brečnik. Nemška štanka za
višje razrede srednjih šol. II. del, za šesti razred.
Založila Družba sv. Mohorja v Celju, 1939. — To
je tretji novi nemški učbenik za višje razrede slo-
venskih srednjih šol. Pred tremi leti je pisec izdal
nemško slovnico za srednje šole (v Banovinski
zalogi šolskih knjig), lansko jesen je izšla nemška
štanka za peti razred gimnazij (v zalogi Družbe
sv. Mohorja), za začetek letošnjega šolskega leta
pa smo dobili nadaljevanje, namreč nemško št-
tanko za šesti razred. Že pri površnem pregledu
tega učbenika vidimo, da je pisec v berilih po-
dal in med seboj sistematsko povezal troje raz-
ličnih svetov.

Prvič je predložil dijak, v kolikor je pač to
mogoče na takšni stopnji in v takšni knjigi, ki je
vezana na šolski učni načrt, življenje nemškega
naroda. Iz grške mitologije je vzel pripovedko o
Dedalu in Ikaru (berilo 45. in kot protivesek k
temu berilo 52. Mein erster Flug allein, iz moder-
nega letalstva), iz nemške povesti o mladem Sieg-
friedu (9), iz nemške zgodovine opis bitke na
Leškem polju leta 955 (19) in življenja cesarja
Friderika I. Rdečebredca (29). S sodobno Nemčijo
nas enzanjajo sestavi o njenem položaju, vo-
dovju, podnebnju, rastlinstvu, živalstvu, naselje-
nosti, industriji in trgovini. Eno berilo je posve-
čeno Berlinu, drugo Dunaju, tretje največjemu
nemškemu pristanišču Hamburgu (vsa tri berila
s slikami).

Knjigo poživljajo odlomki iz življenjepisov ve-
likih mož (Goethe, Thome, Siemens, Röntgen itd.).
Posebno razveseljuje, da je avtor sprejel v
svojo knjigo berila, ki so vzeta iz študentovskega
življenja in se bodo tako dijakom posebno priljubila,
tako na primer berilo o očetovih rokah, ki dajejo
sinu težko prislužen denar za študij v mestu (4),
ki je čudovito lepo in globoko vzgojnega po-
mena. Iz dijaškega življenja je razen tega vzeti
še več beril.

Drugič je važno, da je sprejel pisec v svojo
knjigo sestavke, ki se tičejo slovenskega sveta z
zvezi z Nemci. Tretje, kar je treba pri tem ube-
niti posebno poudariti, je pa njegova globoka za-
koreninjenost v domači zemlji in s tem njegova
visoka patriotsko-vzgojna vrednost. Tu je sijajno
pokazal avtor, kako more pouk tujega jezika slu-
žiti ciljem narodne vzgoje. Berila te vrste so: 15.
Die Gründung von Klagenfurt, 18. Liebfrauen-
kirche in Bled (od Anastazija Zelenca), 20. Gruss
dem Triglav (iz Baumbachovega Zlatoroga, s sliko
Triglava), 21. Die Wahl des Anführers (Karadjeva
zarota leta 1804), 22. Auf dem Alm (iz ko-
roških hrbov). Sem spada tudi 1. Lasse von der
Sprache nicht in 27. Von Freiheit und Vaterland.

Drugi del knjige sestoji iz besednjaka k po-
sameznim berilom, pripomb, slovnic in slovnih-
nih in besednih vaj. Že na prvi pogled se vidi,
da je zelo obširen in prav skrbno sestavljen. Ta
del knjige ne bo samo učenec, temveč tudi pro-
fesorju pouk zelo olajšal v tem smislu, da mu si-
stematično nudi potrebno jezikovno in slovnico
gradivo, ki je predpisano za to stopnjo.

Na koncu knjige imamo literarni dodatek (20
strani čtiva), nato pa pregled slovenice in seznam
pesnikov in pisateljev s kratkimi življenjepisnimi
podatki.

Knjigo je tiskarna lepo opremila, ima dober
papir in lepe slike. L. S.

Umetniška razstava Fr. Stiplovska v Jakopiže-
vem paviljonu. V nedeljo dopoldne je bila od-
prta razstava slik in lesorezov znanega akademskega
slikarja F. Stiplovskega iz Krškega. Stiplov-
šek je v Ljubljani že znan, saj je razstavljal že s
prvim ekspresionističnim slikarji po vojni. Sedaj
na nastopa prikratk kolektivno ter je že zaradi
tega razstava izredno zanimiva. O razstavi bomo
prinesli strokovno poročilo. Sedaj samo opozarja-
mo nanjo in vabimo prijatelje slovenske umetno-
sti, da si jo ogledajo.

Roman o Janu Nerudi. Češka pisateljica Sonja
Spalova, ki je že pred leti izdala življenjepisni
roman o pesniku Machi, je zdaj napisala roman o

življenju velikega češkega pisatelja Jana Nerude.
V njem obravnava predvsem njegove ljubezni k
Ani Holinovi, Karolini Svetli ter končno k neča-
kinji Anici. Ta roman bo izšel v zbirki »Hlas
země« (Glas zemlje).

Opera o svetem Vavilavu. Kakor poročajo listi,
piše opero o sv. Vavilavu češki komponist V. K.
Nemec v Čeških Budjevicah. Godba je polna re-
ligiozne topline in bo prvokrat izvajana v leto-
njem decembru.

Roman o Tomažu Bati. Moravska pisateljica
F. Pechačkova je napisala nov roman pod naslo-
vom »Naš vsakdanji kruh«, ki je neke vrste bio-
grafijski roman o ustanovitvi Batovih podjetij
čevljarju Tomažu Bati, ki se je povzpela s svojim
delom med največje češke moze. Povest bo snovno
veselakor zelo zanimiva.

Delo proti tuberkulozi, št. 4. — Glasilo proti-
tuberkulozne lige, ki nosi geslo: Le ves narod se
more uspešno boriti s tuberkulozo, je vredno vsega
priporočila. Ta zadnja številka prinaša zopet
več strokovnih člankov o tuberkulozi ter bolnišnih.
Tako je dr. P. K. eprožil in razložil vprašanje o
epidemijski tuberkulozi, ter izpodbil domnevo,
češ da so v bolnišni erotično veliko bolj razdraženi
kot sicer. Dr. F. Smerdu priobčuje poljudno medi-
cinsko filozofski pogovor »iz dnevnika tubercula«
v obliki pisma, ki jih baci TB piše svojemu tova-
rišu. Tu je na poljuden način pisan potek delova-
nja tuberkuloznega bacila, kar se bo v nadaljnjih
številkah še nadaljevalo. Urednik je načel vpra-
šanje sanatorija in bolnice ter prišel do zaključka,
da morajo bolnice graditi nove zgradbe za ljudske
sanatorije in bolniške oddelke. Dr. T. F. Piše o
Calmetovem cepljenju otrok proti tuberkulozi. Sle-
de oddelek: Nove knjige, ter poročila.

Popravek in dodatek k življenjepisni virtuoza
Blaža Fišerja. — »Slovenec« z dne 12. septem-
bra 1939 se je po prizadevanju g. prof. Družoviča
— srčna hvala mu — spomnil v svojem predalu
»Kulturni obzornik« rajnega virtuoza na kontra-
basu Blaža Fišerja. Pisec njegovega življenja je
to storil — bodisi vede ali nevede skoraj ob 50 let-
nici smrti Blaža Fišerja, ki je umrl 27. julija 1889.
— Temu spisu bodi pripomnjeno, da oče Blaža
Fišerja ni bil Jože, ampak Jernej. Jože je bil pač
najstarejši brat Blaža, ki je res dosegel starost
81 let. Torej je v družini dosegel pet bratov. Eden
izmed teh, Jernej, po očetu imenovan, še živi na
Dunaju v samostanu g. lazaristov, ne minoritov.
— Blaž Fišer je bil dobrončen, zelo čustven, ne-
odnehljiv v svojih sklepih. Odmora, oddiha ni po-
znal niti takrat ne, ko je prišel v domovino na
počitnice. Ravno to pa je povzročilo njegovo rano
smrt. O. M. F.

Slika iz bojev za Gdinjo: Nemška pehota v svojih položajih.

Plinski napadi od blizu

Veliko se govori in piše o plinskih napadih,
veliko resničnega, še več pretiranega. Skoraj po
vsej Evropi se ljudstva boje nekih grozot v zraku
— letala bodo zatemnila nebo in sipala na
neoboroženo prebivalstvo ogenj in žveplo, da ne
bo več ostalo živo bitje. Take predstave rodi raz-
dražena domišljija, ki pa ji manjka strokovnega
vpogleda v moderna vojna sredstva. »Živčna
vojna« je živce napela že do takih skrajnosti, da
ljudje najraje še verjamejo grozotne vesti, da
bi pred samim seboj upravičili svojo zbežanost.

Resnici pa je treba pogledati pogumno v
oči in potem bomo videli, da se v tem oziru
veliko pretirava. Res so plini grozno sredstvo —
toda bolj na fronti kot pa v zaledju. V zaledju je
treba pline prenašati v posebnih bombah in se to
more doseči samo — z letali. Kakšen učinek pa
se v praksi doseže s takim vojskovanjem, ka-
žejo skušnje iz zadnjega časa: vojna v Abesiniji,
v Španiji in na Kitajskem. Tu se je pokazalo,
da so zračni napadi le tam učinkoviti, kjer ni
obrambe ali je preslaba. Treba pa je točno lo-
čiti med »zračnimi napadi« in med »plinskimi
napadi«. Za civilno prebivalstvo to razlikovanje
sicer ni toliko važno, ker najbolje je zavarovati
se kar najbolj — vse, kar sovražno letalo meče
na tla, more povzročiti smrt, toda »plinski na-
pad« ima za seboj še nekaj zagonetnega, nezna-
nega, nekaj, kar se odmiha očem in zaduša
še, ko je že prepozno in to neznano in za-
gonetno se pretirava in bega ljudi.

V Angliji, ki ima v svojih kolonijah dovolj
neobjudenih pokrajin, so pred kratkim prak-
tično preizkušali plinske bombe in so ugotovili,
da more 50 kg težka bomba ob brezvetrjem
in suhem vremenu zastrupiti s plini površino
25 kvadratnih metrov in do višine 20 m. Pa tudi
to je za kratek čas. Vlažen zrak ali deževje
učinkovitost plinov takoj uniči. Veter pa plin
razprši in zelo omili njegovo delovanje. Zato se
plini kljub najmodernejšemu vojskovanju tako
redko kdaj uporabljajo — nad daljnim zaledjem.

Nepoučeni krogi so tudi polni slutenj o ne-
kih »novih plinih«, ki da so še strašnejši kot so
bili nekaj... Tudi to je sad razboljene do-

mišljije. Od l. 1918. še niso iznašli nobenega
novega plina! Dva najhujša plina, ameriški levi-
sit in nemški yperit — imenovan po mestu
Yperu — sta znana še iz prve svetovne vojne in
še vedno spadata med »najnovejše iznajdbe« na
tem polju. Obramba proti tem plinom pa se uri
in vežba že vso povojno dobo.

Na dosedanjih manevrih in po vojnih iz-
kušnjah so preračunali, da prvi plinski napad
zahteva silno velikega zračnega brodivja. Da bi
n. pr. en okraj v Parizu »zadostno« zastrupili s
plinom, je treba 4000 letal, ki morajo imeti okrog
sebe najmanj še toliko letal za spremstvo in
obrambo. To pa je prevelika potrošnja vojnih
sredstev, ker je vedno treba računati, da se vsa
letala nikakor ne bodo vrnila na domača leta-
lišča, ker je obramba tudi vsak trenutek na
mestu! To se praktično pravi: za plinski napad
na kako veliko odprto mesto bi morala napada-
joča država zastaviti skoraj vso svojo zračno silo.
Toliko denarja, surovin in pilotov pa nima no-
bena država odveč — za tako negotov učinek.
Današnje vojskovanje pozna edini plinski na-
pad, ki zasluži to ime: na fronti, kjer se plin
izstreljuje v obliki posebnih granat. To opravlja
topništvo, in sicer kvečjemu iz bližine 10 do
12 km. Pa tudi zoper take napade je obrambno
sredstvo v obliki mask in zavetišč.

Kljub temu pa ne smemo podcenjevati važ-
nosti obrambe pred »zračnimi napadi«, pred
bombardiranjem z razstrelilnimi in vžigalnimi
bombami. Aktivna obramba vojske doseže poln
učinek le takrat, kadar vzporedno z njo gre tudi
pasivna obramba civilnega prebivalstva. Ta pa je
najboljša takrat, kadar civilnega prebivalstva —
ni. Izbine. V vsem mestu, v vsej vasi ni žive
duše! Nihče ne pase radovednosti skozi okno ali
skozi priprta vrata, nihče ne bega sem in tja,
ampak se vse v hipu pokrije po vseh mogočih
luknjah in za tiste minute vse izumre. Le kogar
ni, preživi tudi take nezaželjene obiske. Zato si
vse države toliko prizadevajo, da bi se tudi ci-
vilno prebivalstvo pripravilo v svo vestnostjo in
železno doslednostjo. pa — z mirnimi živci. Mirni
živci v zaledju najbolj omilijo grozoto sedanjega
vojskovanja.

ŠPORT

Šport zadnje nedelje

Dogodki na športnem polju so bili zadnje ne-
deljo kljub neugodni mednarodni situaciji dokaj
živahni. Začetki bomo kar z nogometom, katerega
je bilo največ v naših krajih in ker je igrala tudi
naša Ljubljana, ki je v Splitu izgubila z visokim
rezultatom 1:4. V tabeli slovensko-hrvaške lige je
naša Ljubljana na predzadnjem mestu. V nasled-
njem prinašamo posamezne rezultate v tej ligi in
pa tabelo po odigranju četrtega kola:

Split: Hajduk:Ljubljana 4:1 (0:1)
Osijek: Gradjanski (Zagreb):Slavija 6:0 (0:0)
Sarajevo: SASK:Hašk 2:1 (0:0)
Zagreb: Concordia:Split 3:1 (1:1)
Subotica: Bačka:Slavija (Varažd.) 3:1 (0:1)

Gradjanski	4,	0,	0,	0	20:1	8
SASK	4,	3,	1,	0	7:4	7
Hašk	4,	3,	0,	1	14:6	6
Hajduk	4,	2,	1,	1	11:5	5
Bačka	4,	2,	0,	2	7:13	4
Slavija (Osijek)	4,	1,	1,	2	9:16	3
Concordia	4,	1,	1,	2	7:12	3
Split	4,	1,	0,	3	4:9	2
Ljubljana	4,	0,	1,	3	4:14	1
Slavija (Varažd.)	4,	0,	1,	3	1:5	1

Tekme v srbski ligi

Jedinstvo: Zemun 6:0
Slavija (S): Bašk 3:0
Vojvodina: Sparta 1:1
Jugoslavija: Zak 4:1

Tekme za pokal LNP

Moste: Grafika 4:1 (2:0)
Svoboda: Jadran 1:0 (1:0)
Mars: Reka 4:2 (3:1)
Hermes: Disk 1:0 (1:0)

Celjski nogomet

Jugoslavija: Olimk 6:2 (2:1)
Celje: Atletiki 5:0

Motodirke na Rašico

Motodirke, ki jih je priredil Hermes na progi
Srednje Gameljne-Rašica, so v vsakem pogledu
lepo izpadle. Doseženi so bili tile rezultati:

Kategorija do 100 cem: 1. Fantini (Hermes)
DKW 2:28.4, 2. Simenc (Hermes) DKW 2:35.4,
3. Bačak (Hermes) Jawa 2:39.8.

Kategorija do 250 cem, turni motorji: 1. Kav-
čič (Hermes) Monet 2:21.2, 2. Puhar (Hermes)
Puch 2:26.2, 3. Fantini (Hermes) DKW 2:28.

Kategorija do 1000 cem, turni motorji: 1. Kav-
čič (Hermes) Monet 2:23.4, 2. Mrak (Hermes) De-
liers 2:29.8, 3. Podbršček (Hermes) Puch 2:30.8.

Kategorija šport. motorjev do 350 cem: 1. Pu-
har (Hermes) Puch 2:27.4, 2. Rosenwirt (Hermes)
Horex 2:29.3, 3. Pirnat (Hermes) Zündapp 2:36.

Kategorija šport. motorjev do 600 cem: 1. Ro-
senwirt (Hermes) Horex 2:25, 2. Tribec (Hermes)
Ariel 2:30.8.

V klubski konkurenci je bil najboljši Herm-
ežan Kavčič na Monetu (175 cem) s časom 2:21.2.
Najboljši čas dneva pa je dosegel Šiška Janez
(Motoklub Ilirija), ki je progno prevozil izven kon-
kurence v času 2:13.2.

Drž. prvenstvo v ženski lahki atletiki

Lepi uspehi tekmovalk SK Planine in drugih
slovenskih atletinj

Preteklo soboto in nedeljo so imele atletinje
tekmovalke za državno prvenstvo v Zagrebu. So-
delovale so lahkoatletinje iz naslednjih klubov:
SK Planina, Ljubljana, Maraton in Rapid iz Ma-
ribora, Hašk, Maraton in Makabi iz Zagreba ter
Jugoslavija iz Belgrada. Slovenske atletinje so se
kljub temu, da so bile maloštevilno zastopane,
zelo dobro odrezale, saj so zasedle skoraj sama
prednja mesta. V naslednjem prinašamo posamez-
ne rezultate:

Tek na 60 m finale: 1. Brandstätter (Rapid,
Maribor) 8.02, 2. Milošević (Jugoslavija, Belgrad),
3. Mihok (Maraton, Zagreb), 4. Burndorfer (Rapid,
Maribor).

Met krogle: 1. Neferovič (Hašk) 10.68, 2. Lov-
še (Maraton, Maribor) 9.30, 3. Djordjevič (Jugo-
slavija, Belgrad), 4. Mihok (Maraton, Zagreb),
5. Hinc (Rapid), 6. Vikica (Planina).

Tek na 100 m: 1. Brandstätter 13.4, 2. Milo-
šević, 3. Švajger (Planina), 14, 4. Mihok 14.4,
5. Burndorfer 14.8.

Skok v višino: 1. Neferovič 135, 2. Usar (Ra-
pid, Maribor), 135, 3. Brandstätter 135, 4. Stano-
jevič, 5. Lovše.

Met diska: 1. Neferovič 37.31, 2. Mihok 28.52,
3. Vikica 27.44, 4. Rakič 27.14.

Tek na 200 m: 1. Švajger (Planina) 30, 2. Ne-
ger (Rapid, Maribor) 31, 3. Burndorfer 32.4.

Tek 4 krat 100 m: 1. Rapid (Maribor) 57,
2. Jugoslavija (Belgrad) 57.7, 3. Maraton (Ma-
ribor) 58.8, 4. Makabi (Zagreb) brez časa.

Tek na 80 m za zaprekanje: 1. Neferovič 17,
2. Burndorfer 17, 3. in 4. Seničar (Maraton, Ma-
ribor).

Met kopja: 1. Neferovič 29.73, 2. Vikica 24.55,
3. Kunadi 22.65, 4. Mihok 22.52.

Skok v daljavo: 1. Harpati (Jugoslavija) 406,
2. Brandstätter 429, 3. Milošević 421, 5. Pleničar
(Maraton, Maribor) 406, 6. Lovrene (Maraton, Ma-
ribor) 371.

Tek na 800 m: 1. Švajger 3:02, 2. Bevc (Za-
greb) 3:27.4.

Obenem z državnim prvenstvom so tekmoval-
ke nastopile tudi v dvobojih Maribor: Zagreb in
Zagreb: Belgrad.

Dvoboj Maribor: Zagreb je ostal neodločen
42% : 42% točke.

V dvoboju Zagreb: Belgrad je zmagal Za-
greb s 37% : 35% točke.

Za dvoboj je bila še enkrat tekma 4 krat 100
metrov z naslednjim rezultatom: 1. Belgrad 57.2,
2. Maribor 58, 3. Zagreb 58.8.